

Täysistunto

Tiistai 10.1.2023 klo 13.59—18.30

Täysistunto alkoi klo 13.59. Täysistunto päättyi klo 18.30.

Puhetta johtivat puhemies Matti Vanhanen (13.59—15.57) ja ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (15.57—18.30).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Hallituksen esitykset

Puhemies Matti Vanhanen: Valtioneuvosto on 29.12.2022 ja 5.1.2023 antanut hallituksen esitykset HE 320 ja 321/2022 vp, joista HE 320/2022 vp otetaan lähetekeskusteluun tässä istunnossa.

2.2. U-asiat

Puhemies on lähettänyt valiokuntiin Euroopan unionin asiat U 94, 95/2022 vp.

2.3. Muut ilmoitukset

Pöytäkirjan liite Tasavallan presidentin avoin kirje 5.1.2023 Liite 2.3A

Ilmoitetaan tasavallan presidentin avoin kirje valtioneuvostossa toimeenpannusta muutoksesta.

2.4. Vaalien toimittaminen

Valtioneuvoston jäseneksi nimitetyn Mikko Savolan tilalle on valittava jäsen ulkoasiainvaliokuntaan ja puolustusvaliokuntaan sekä varajäsen maa- ja metsätalousvaliokuntaan. Mainittujen valiokuntien täydennysvaalit toimitetaan keskiviikkona 11.1.2023 kello 14 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 11.1.2023 kello 11.

Pöytäkirja PTK 146/2022 vp

3. Hallituksen esitys eduskunnalle sähköalan ja fossiilisten polttoaineiden alan väliaikaisia voittoveroja koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 320/2022 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu, ministeri Saarikko. [Annika Saarikko: Kuinka monta minuuttia?] — Kymmenen.

Keskustelu

14.01 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvää alkanutta vuotta, kaikki edustajakollegat.

Esittelyssäni on nyt esitys sähköalan ja fossiilisten polttoaineiden alan väliaikaisista voittoveroista. Esityksen taustalla on viime syksynä annettu Euroopan unionin neuvoston asetus korkeisiin energiahintoihin liittyvistä hätätoimenpiteistä. Me kaikki tunnemme energiamarkkinan nykyisen erittäin poikkeuksellisen tilanteen. Viimeaikainen Venäjän toiminnasta johtuva fossiilisten polttoaineiden hinnan voimakas nousu, myöskin Venäjän ja Suomen välisen sähkönsiirron loppuminen ja päästöoikeuden hinnannousu, ne ovat kaikki nostaneet sähkön tukkumarkkinahintaa, vaikka keskeisimpien tuotantomuotojen varsinaiset tuotantokustannukset eivät olekaan muuttuneet. Sähkön tukkumarkkinahintojen nousun seurauksena sähkön kuluttajahinta, se on noussut voimakkaasti. Sähkön korkeat hinnat heikentävät sähkönkäyttäjien taloudellista asemaa ja ennen kaikkea paljon sähköä käyttäviä kotitalouksia, kuten sähkölämmitteisten talojen omistajia. Paljon riippuu myös sähkösopimuksen tyypistä ja sopimisen ajankohdasta. Kotitalouden kuluvan talven lämmitys- ja käyttökustannukset ovat voineet näiden vuoksi kasvaa moninkertaisiksi, kuten tiedämme, ja tätä tilannetta hallitus on pyrkinyt useilla eri keinoilla helpottamaan.

Viime syksynä jo budjettiriihessä sovittiin ja sittemmin eduskunta käsitteli sähkön arvonlisäveron alentamista, verotuksessa myönnettävää sähkövähennystä ja suoraa sähkötukea pienituloisille kotitalouksille. Nämä tuet on jo hyväksytty, ja ne ovat määräaikaisena voimassa nyt talvikuukausien ajan. Mutta samalla hallitus ja käsitykseni mukaan koko eduskunta yhdessä on tullut siihen tulokseen, että vieläkin tarvitaan kotitalouksiin kohdistuvia toimia, ja näitä lisätoimia valmistellaan parhaillaan, kuten julkisesta keskustelusta laajasti tiedätte.

Nämä tässä luettelemani toimenpiteet, jo toteutetut ja valmistelussa olevat, ovat kokonaisuudessaan yhdessä mittavia miljardiluokan päätöksiä. Samanaikaisesti kun monet kuluttajat ovat hädässä poikkeuksellisten suurten sähkölaskujen takia, useat sähköalalla toimivat yritykset, etenkin sähköä tuottavat yritykset, tekevät merkittäviä ansaitsemattomia voittoja. Korostan: On oikein ja kohtuullista, että yritystoiminnasta syntyy voittoja. Se on yrittäjäriskiä perustuvaa, ja näin kuuluukin olla, mutta oikeudenmukaisuuden näkökulmasta on tärkeää, että sähköalan yritysten suuria voittoja käytetään tässä poikkeuksellisessa tilanteessa osaltaan kotitalouksien ahdinkoa lievittävien tukitoimien rahoittamiseen. Tä-

Pöytäkirja PTK 146/2022 vp

män vuoksi hallitus ehdottaakin, että sähköalalla toimivien yritysten voittoihin kohdistetaan kertaluonteisesti ylimääräinen vero. Tämän väliaikaisen voittoveron suuruus on 30 prosenttia. Veroa sovellettaisiin yritysten voitoista maksettavan tuloveron lisäksi, eikä vero olisi tuloverotuksessa vähennyskelpoinen. Verovelvollisia olisivat sähköntuottajat sekä useat sähköä myyvät yritykset. Tämän ulkopuolelle rajattaisiin vähäinen sähköliiketoiminta sekä sellaiset sähkön vähittäismyyjät, jotka eivät kuulu konserniin, jolla on sähköntuotantoa, ja joilla ei ole omistuksia sähköntuotantoa harjoittavissa yrityksissä. Tämän veron kohteena olisi sähköalan yritysten liiketoiminnan tulos, joka ylittää 10 prosenttia sähköliiketoimintaan sitoutuneesta omasta pääomasta. Sähköliiketoiminnan tuloksella, mitä sillä tarkoitetaan: veronalaisten tulojen ja vähennyskelpoisten menojen sekä muiden vähennyskelpoisten erien erotusta. Tulojen veronalaisuus ja menojen vähennyskelpoisuus määriteltäisiin siis pitkälti vastaavasti kuin normaalissakin yritysverotuksessa. Vero kannettaisiin nyt alkaneelta vuodelta 23, ja vero tulisi maksuun valtiolle vuoden 24 aikana.

Arvoisa puhemies! Muutama sana tämän esityksen keskeisistä vaikutuksista: Tämän ehdotetun voittoveron verokertymän suuruus, siis se, paljonko tästä valtion kassaan kilahtaa, riippuu keskeisesti siitä, miten sähkön hinta kehittyy — se, jota me kaikki ja monet suomalaiset nyt tiiviisti seuraamme — ja samalla se riippuu myös kotimaisen sähköntuotannon määrästä, millaiseksi se kehittyy kuluvana vuonna, ja nämä molemmat asiat ovat valitettavan vaikeasti ennustettavissa. Arviot tuotosta kuitenkin on toteutettu. Veron tuotto voisi olla suuruusluokkaa 0,5 miljardia eli puoli miljardia — 1,3 miljardia, ja koska sähköntuotannosta huomattava osa on valtion ja kuntien omistuksessa suoraan julkisten yhtiöiden kautta tai välillisesti, veron vaikutus koko julkisen talouden tuloihin olisi kuitenkin verotulojen kasvua pienempi.

Sähköalan voittovero vähentäisi sähköalan yrityksille kertyviä voittoja siis kertaluonteisesti, ja on hyvä todeta, että on totta, että yritysten korkeampi verotus lähtökohtaisesti varmasti vaikuttaa yritysten investointeihin. Koska omalle pääomalle lasketun kymmenen prosentin tuottoa vastaava sähköliiketoiminnan tuotto olisi tämän veron osalta verovapaa ja voittovero olisi määräaikainen vain yhdelle vuodelle, me emme arvioi, että tällä olisi merkittäviä vaikutuksia sähköntuotannon uusiin investointeihin, niin että ne tämän veron vuoksi hidastuisivat. Emme myöskään arvele, että tällä olisi suoraa vaikutusta sähkön tarjontaan tai sen tukkuhintaan — hyvä näin. Vero kohdistuisi sähköliiketoiminnasta saataviin yli kymmenen prosentin tuottoajan ylittäviin voittoihin. Liiketoiminta olisi tämän kertaluonteisen veron jälkeenkin tällä alalla Suomessa kannattavaa.

Ja hyvä on huomata myös se, arvoisat kollegat, että vero saattaa kannustaa etenkin kunnallisomisteisia sähköyhtiöitä myymään sähköä matalampaan hintaan asiakkailleen — sitähän me olemme tavoitelleet — ja sitä kautta pienentää asiakkaiden sähkölaskuja, tämä vaikutus.

Tämän esityksen taustalla, hyvä eduskunta, on viime syksyllä annettu EU-asetus, joka edellyttää EU-maita puuttumaan energiamarkkinatoimijoille nykytilanteessa syntyneisiin korkeisiin tuottoihin, jotka eivät ole niin sanotusti yritysten oman toiminnan ansiota. EU-asetukseen sisältyy sähköalan voittoja leikkaavana toimenpiteenä sähköntuottajia koskeva tuottokatto, jonka asetuksen mukaan pitäisi olla 180 euroa megawattitunnilta. Kuitenkaan tuo EU-asetuksessa mainittu tuottokatto ei nimestään huolimatta olisi ikään kuin sähkön kuluttaja- tai tukkuhinnalle asetettava hintakatto, mistä myöskin Suomessa on keskusteltu, vaan tämä tuottokatto EU-esityksessä on pikemminkin jäsenvaltioille asetettu velvollisuus kerätä tuottajilta pois vähintään 90 prosenttia ylärajan ylittävistä tuotoista. Käytännössä

Pöytäkirja PTK 146/2022 vp

kyse on siis verosta, ja siksi Suomessa tätä tuottokattoasetusta kutsutaan nyt lisäveroksi. EU-asetus antaa jäsenvaltioille onneksi paljon myös liikkumavaraa, miten tämä voittojen leikkaaminen toteutetaan, ja nyt tämä meidän voittovero kerää aivan varmasti riittäväällä varmuudella vähintään saman tuoton jokaiselta sähköntuottajalta kuin mitä tällainen suora tuottokatto tekisi.

No miksi on myös tärkeää, että se on tämänmuotoinen lisävero? Siksi, että kansallisesta näkökulmasta on tärkeää, että kuluvan talven mahdollisen sähköpulan tilanne otetaan huomioon. Tuottokaton täytäntöönpano ilman, että olisi selkeästi huomioitua kansalliset näkökulmat, voisi lisätä sähköpulaa ja sekoittaa normaalia markkinaa. Silloin sähköä ei välttämättä tuotettaisi niin paljon kuin sitä kipeästi talvikuukausina tarvitaan. Siksi hallitus katsoo, että EU-asetus voidaan ja on itse asiassa perusteltua panna kansallisesti täytäntöön tällä voittoverolla.

Arvoisa puhemies! Vielä lyhyesti lopuksi: Koska tähän EU-asetukseen sisältyy myös toinen verotuksellinen toimenpide, joka on siis fossiilisten polttoaineiden alalla toimiviin yrityksiin kohdistuva solidaarisuusmaksu, tässä hallituksen esityksessä myös tämä asia hoidetaan kuntoon. Ehdotuksen mukaan fossiilisten polttoaineiden alan yritysten niin ikään kuluva vuoden voittoihin kohdistetaan väliaikainen, uusi 33 prosentin vero. Verovelvollisiksi päätyvät yritykset, joiden liikevaihdosta yli 75 prosenttia muodostuu raakaöljyn tuotannosta, maakaasutuotannosta, jalostettujen öljytuotteiden valmistuksesta raakaöljystä tai kivihiilituotteiden valmistuksesta — siis kaikesta fossiilisesta. Veron kohteena on tässä yrityksen elinkeinotoiminnan tulos, joka on yli 120 prosenttia kolmen viimeisen vuoden, 2018—2021, keskimääräisestä elinkeinotoiminnan tuloksesta. Veron ja sen taustalla olevan solidaarisuusmaksun suppean soveltamisalan vuoksi tämän ei kuitenkaan arvioida tuottavan Suomessa merkittäviä verotuloja kyseisten yhtiömuotojen vähyden vuoksi. Tämäkin viime kädessä poikkeuksellinen kertaluontoinen voittovero on osa oikeudenmukaisuuskokonaisuutta.

Arvoisa puhemies! Totean lopuksi, että tämä esitys ylimääräisestä lisäverosta energiayhtiöille, jonka vaikutukset valtiontalouteen ovat merkittävät, on valmisteltu poikkeuksellisen nopeassa aikataulussa niin kuin moni muukin laki tämän vaalikauden aikana kriisin keskellä. Sen vuoksi lausuntokierroksen palaute erityisesti energiayhtiöiltä ja muilta toimijoilta oli varsin hyödyllistä, ja lausuntopalautetta huomioitiin etenkin veron yksittäisten parametrien ja yksityiskohtien viimeistelyssä. Kiitän tästä nopeasta ja arvokkaasta lausuntopalautteesta. [Timo Heinosen välihuuto]

Ja korostan vielä lopuksi, että tätä voittoveroa koskeva esitys on kaikkineen laadittu poikkeuksellisessa tilanteessa ja se on luonteeltaan kertaluonteinen. [Jukka Gustafsson: Hyvää työtä, hyvä hallitus! — Anne Kalmari: Hyvää työtä, hyvä hallitus!]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Heinonen.

14.11 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Hyvä ministeri, hyvät edustajakollegat ja muut täysistuntoa seuraavat! Hyvää uutta vuotta kaikesta huolimatta kaikille.

Ministeri esitteli tämän esityksen, ja tämä on yksi osa näitä toimenpiteitä, joita ollaan tekemässä poikkeuksellisen korkeiden sähkönhintojen hillitsemiseksi. Tämä on varmasti tervetullut ja tarpeellinen. Ministeri tuossa lopussa totesi itsekin, että tämä on tehty nopeassa aikataulussa, ja palaan siihen oman puheeni loppupuolella.

Pöytäkirja PTK 146/2022 vp

Tämän esityksen materiaalissa todetaan, että ehdotuksen yksi tärkeimmistä tavoitteista oli vähentää korkeista energiahinnoista kuluttajille aiheutuvia negatiivisia vaikutuksia. Tänä meillä on käsittelyssä myös hallituksen esitys 318, joka on sähkömarkkinalain muuttaminen, ja siinä on samoja kysymyksiä. Mutta kysymys, joka väistämättä nousee esille, on se, että mikä on tavallisen sähkönkäyttäjän, yritysten ja toisaalta sähköä tarvitsevan maatalouden tilanne. Tämä uusi vero ei kyllä auta näitä akuutissa sähkökriisissä eläviä suomalaisia. [Mika Kari: Maanviljelijä Heinonen!] Putinin sota on kestänyt jo kohta lähes vuoden Ukrainassa. Maakaasutilanne on ollut erittäin pitkään jo tiedossa, ja sen vaikutukset olisivat pitäneet olla hallituksen tiedossa kyllä niin, että tätä lainsäädäntöä ei tarvitsisi valmistella kiireellä. Myös Olkiluoto kolmosen ongelmat eivät ole voineet tulla vuosien jälkeen enää yllätyksenä. [Iiris Suomelan välihuuto]

Pääministeri Sanna Marin viestitti 14. joulukuuta, että sähkölle tulee asettaa 20 sentin hintakatto. SDP:n lupaus uutisoitiin laajasti, ja se sai myös runsaasti näkyvyyttä sosiaalisen median kanavissa. Ihmisillä oli oikeus uskoa, että pääministeripuolueesta tehty avaus on tehty vakavalla mielellä ja se myös toteutetaan. Toisin kuitenkin kävi — demarien lupaus jäi pelkäksi puheeksi, ja vastuu epäonnistumisesta näytettiin sysättävän jälleen kerran valmistelijoiden ja avustajien harteille. [Jukka Gustafsson: Ei pidä paikkaansa!] Marin nimittäin väitti, että ministeriöille olisi annettu jo syksyllä — syksyllä — tehtäväksi valmistella uusia keinoja sähkönhinnan hillitsemiseksi. Yllätys olikin suuri, kun työ- ja elinkeinoministeriön energiaosaston hallitusneuvos Arto Rajala kertoi 27. joulukuuta Helsingin Sanomissa, että toimeksianto uusien sähkönhintaa koskevien tukitoimien valmistelusta annettiin vasta 13. joulukuuta, eli vain päivää ennen kuin SDP kertoi lupaamastaan 20 sentin hintakatosta. [Vilhelm Junnila: Uusi vappusatanen!]

Marinin hallitus siis laittoi ministeriön kohtuuttomaan tilanteeseen: joulun alla käytännössä yhden viikonlopun aikana olisi pitänyt valmistella uusia tukitoimia. Ministeriöstä oli kuitenkin viestitetty, että luvattua hintakattoa ei tällaisessa aikataulussa ole mahdollista tehdä esitetyllä tavalla. Arvioiden mukaan aikaa kuluisi vähintään huhtikuulle, ehkä enemmänkin, ja ainakin siis reilusti yli kovimman lämmityskauden. [Ben Zyskowitz: Niin, ja yli vaalikauden!] Pian SDP:n hintakattolupaus sulikin samaan aikaan, kun ihmisten talot alkoivat jäähtyä. Korvaukseksi petetystä lupauksesta sitten esitettiin joustoja sähkölaskujen maksuaikoihin ja kertakorvauksia, joita ministeri Saarikko hetki sitten täällä meille esitteli. Toki tätäkään esitystä ei vielä ole saatu eduskunnan käsittelyyn. Arvioiden mukaan nämäkin toimet saadaan käyttöön aikaisintaan maaliskuussa, ei ehkä silloinkaan. Kohonneet sähköhinnat eivät voineet tulla pääministeri Marinille ja hänen vasemmistohallitukselleen yllätyksenä. Pitkin vuotta oli julkisuudessa tietoa siitä, että hinnat tulevat rajusti nousemaan, ja myös siitä, että talvikausina tilanne entisestään pahenee.

Me kokoomuksesta teimme oman toimenpide-esityksemme syyskuussa. Esitimme jo silloin muun muassa tätä sähkön hintakattoa ja myös sitä, että akuutissa tilanteessa kotimainen sähköntuotanto pidetään käytössä täydessä laajuudessa sähkökriisin yli. Esitimme myös pidemmän aikavälin toimenpiteitä sähköntuotannon ja huoltovarmuuden varmistamiseksi myös tulevaisuudessa. Tässä aikataulussa toimet olisi ollut mahdollista valmistella jo nyt päällä olevaksi talveksi. Vielä tilanteen kriisiytyttyäkin esitimme kansanedustaja Heikki Vestmanin johdolla nopeasti toteutettavia toimenpiteitä. Mallissamme sähkölle olisi asetettu 14—19 sentin hintakatto, eikä malli olisi aiheuttanut veronmaksajille sellaisia laskuja, joista tämä hallitus on puhunut. Tosiasia on nimittäin se, etteivät suomalaisten sähköyhtiöiden sähköntuotantokustannukset ole edes valtaosin kohonneet.

Pöytäkirja PTK 146/2022 vp

Arvoisa puhemies! Sitten tähän valmistelun avoimuuteen: ”Hallituksen sähkötyöryhmän kokouksista ei ole ministeriössä yhtäkään julkista asiakirjaa.” Näin uutisoi Verkkouutiset joulun aikana vastauksensa tietopyyntöön liittyen pääministeri Sanna Marinin hallituksen sähkötyöryhmän kokouksiin. Kokouksista ei hallitus ole tehnyt vastauksen mukaan yhden yhtä pöytäkirjaa, eikä kokouksista ole muitakaan julkisia asiakirjoja. [Petteri Orpo: Uskomatonta!] Iltalehdessä 31.12. Itä-Suomen yliopiston julkisoikeuden professori Tomi Voutilainen ihmettelikin, miksi sähköministerityöryhmän joulun alla pitämästä kokouksesta ei ole julkisia dokumentteja. Voutilainen totesi jatkoksi: ”Näyttää olevan uusi normaali, että kaikki tehdään kriisivalmisteluna. Sen ei pitäisi olla uusi normaali, koska se johtaa siihen, että ei tiedoteta kansalaisia riittävästi päätösten valmisteluvaiheista.”

Iltalehdessä Voutilaisella oli selvä ohje Marinin hallitukselle: kun tehdään linjauksia, julkisia dokumentteja pitäisi olla. Syyttävä sormi osoittaakin Marinin hallituksen pidempiaikaiseen toimintatapaan tai toimintamalliin. Voutilainen nostaa nyt käytävän sähkökeskustelun rinnalla toiseksi esimerkiksi aiemman Fortum-keissin ja näistä syntyneen tilanteen, missä ei tiedetä, kuka on milloinkin ollut tietoinen mistäkin asiasta. Tämähän kertoo selkeästä ongelmasta, jos lähdetään jälkikäteen arvuuttelemaan, kuka on linjannut ja mitä, kuka on ollut läsnä ja kuka ei.

Julkisoikeuden professori Tomi Voutilainen summaakin tilanteen kuvaavasti Iltalehdessä toteamalla: ”Näyttää olevan uusi normaali, että kaikki tehdään kriisivalmisteluna. Sen ei pitäisi olla uusi normaali, koska se johtaa siihen, että ei tiedoteta kansalaisia riittävästi päätösten valmisteluvaiheista.” [Petri Hurun välihuuto] Ja tähän on helppo jatkoksi todeta, [Puhemies koputtaa] että nykyisen hallituksen kohdalla tällainen Voutilaisen mainitsema kädestä suuhun -toiminta on tullut myös äärimmäisen kalliiksi veronmaksajille. Viisikon kokoontuessa on yleensä aina mennyt miljardi tai kaksi.

Arvoisa puhemies! Näyttää selvältä, että kansalaisia on johdettu tässä keskustelussa harhaan. Hintakattoa tai muuta vastaavaa budjettikehyksen ohittavaa ratkaisua ei ole valmisteltu jo kuukausia. Pääministerin tulisikin minun mielestäni antaa eduskunnalle selvitys siitä, mitä tämä hallitus on tehnyt ja mitä ei.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Saarikko.

14.20 Valtiovarainministeri Annika Saarikko: Arvoisa puhemies! Nyt kokoomuksen talousasiantuntija, edustaja Heinosen puheenvuorosta [Ben Zyskowicz: Erikoisasiantuntija!] ei suoranaisesti käynyt ilmi se, miten kokoomus suhtautuu tähän nyt esittelemääni merkittävään veroon. [Timo Heinonen: Kuuntelitteko?] Aihepiirinähän nyt oli — mikä on hienoa ja tärkeää — käydä keskustelua tästä koko sähkötilanteesta Suomessa, joka on kriittinen ja vaikea ennen kaikkea kotitalouksien ja myös osan yrityksistä kannalta. Nyt tämä esitys kertoo, millä kaikella voimme rahoittaa näitä toimia, jotka ovat oikeudenmukaisia kotitalouksille. Me teimme esityksen jopa yli miljardin verran valtiolle veroa kerryttävästä lisävoittoverosta energiayhtiöille, [Timo Heinonen pyytää vastauspuheenvuoroa] ja en kuullut suoraa kannanottoa, tuetteko te tätä esitystä. [Ben Zyskowicz: Onko teillä huono kuulo?]

Sitten muutama muu tarkentava huomio:

Pohditte sitä, miksi tämä esitys tästä lisäverosta tuodaan vasta nyt. EU-asetus aiheesta, joka ikään kuin loi reunaehdot tähän yhteiseen energiamarkkinaan Euroopassa ja energiayhtiöiden kohteluun — mehän haluamme olla investoijille mieluisa maa, eikö totta, edus-

Pöytäkirja PTK 146/2022 vp

taja Heinonen — luotiin lokakuussa. Pidän erittäin hyvänä aikataulullisena onnistumisena, että heti tammikuun alussa me saamme kansallisen version, joka on sellainen, että se ei vaaranna suomalaisten energiayhtiöiden investointikykyä kotimaiseen energiaan eikä myöskään toisaalta ole kohtuuton yhtiöiden tulevaisuudennäkymien kannalta, ja joka samalla vastaa oikeudenmukaisuuden vaatimukseen.

Epäselväksi jäi myös tämän puheenvuoron jälkeen, mitä oppositiopuolue kokoomus itse pohjimmiltaan ajattelee hintakatosta. Aina mainitsemanne esitys siitä, miten te olisitte tehneet tämän jo paljon aikaisemmin ilman minkäänlaista veronmaksajien ja valtion rahaa, on käsittääkseni esitys, joka vaarantaisi Suomessa sähkön riittävyyden. [Iiris Suomela: Kyllä!] Tätä pidän erittäin isona ongelmana, koska kai jaamme sentään saman arvion siitä, että kaiken ytimessä on se, että me vältämme tässä maassa sähkökatkot — ei pelkästään sähkön hinta, ei vain oikeudenmukaisuus vaan myös sähkön riittävyys. Tämä on a ja o.

Puhemies Matti Vanhanen: Vastauspuheenvuoro, edustaja Zyskowicz.

14.22 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Vähän oudoksun ministeri Saarikon vastauspuheenvuoron alkua. Sikäli kun minä kuulin ja luulen, että myös kaikki muut tässä salissa kuulivat, niin edustaja Heinonen puheenvuorossaan antoi tukensa tälle esitykselle, tälle ajatukselle. [Keskustan ryhmästä: Aika lyhyesti!] Ymmärrän hyvin, että te mieluummin puhutte tästä kuin siitä, mistä edustaja Heinonen halusi puhua ja teitä moittia, eli siitä tavasta, millä nämä sähkötukiasiat on hallituksessa päätetty ja käsitelty. Aikaisemmin hallitus päätti kolmesta keinosta, ja tekin, ministeri Saarikko, vielä hyvin äskettäin sanoitte, että näihin on nyt päädytty. Sitten demarit tekivät oman poliittisen, sanoisin suoraan, välistävetonsa, ja sen jälkeen hallitukselle tuli hoppu, sen ymmärrämme, mutta sitä, että annettiin ristiriitaista tietoa hallituksen piiristä siitä, milloin virkamiehille tämä valmisteluvastuu on annettu, emme ymmärrä.

Puhemies Matti Vanhanen: Vastauspuheenvuoro, edustaja Niikko.

14.23 **Mika Niikko ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On aivan oikein, että sähköyhtiöiden ansiottomiin, ylisuuriin voittoihin puututaan esimerkiksi tämän kaltaisella verotuksella. Mutta perustelut siitä, että hallitus pelkästään haluaa puuttua ansiottomiin voittoihin ja että se ei vaikuta mihinkään, ei pidä paikkaansa. Keskuskauppakamari ja moni muu on sanonut, että tämä tulee vaikuttamaan jossain määrin mahdollisesti myös tähän investointiympäristöön ja myös näihin tuleviin investointeihin. Sähköyhtiöt itse ovat suoraan tämän palautteen myös sanoneet. Se tulee väistämättä jonkun verran vaikuttamaan.

Meillä on tämä hiilineutraalisuustavoite, jonka hallitus on hyvin kunnianhimoisesti asettanut, niin totta kai nämä investoinnit jossain määrin pienenevät, kun se voittokin pienee. Sitten täytyy muistaa myös se, että kun tämä rahahan menee pääasiassa kuntien omistamille yhtiöille, välillisesti tai suoraan, niin tämä raha on pois sieltä julkiselta puolelta myös. Nythän tässä toisella kädellä annetaan investointitukia ja kannustetaan tekemään vihreätä siirtymää ja toisella kädellä taas otetaan toisesta taskusta pois sitä samaa rahaa, niin onko tämä nyt oikea tapa kohdella kuntia [Puhemies: Aika!] tässä tilanteessa?

Puhemies Matti Vanhanen: Vastauspuheenvuoro, edustaja Koskinen.

Pöytäkirja PTK 146/2022 vp

14.25 Johannes Koskinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kokoomuksen edustajat ovat todenneet, että hallitus olisi viivytellyt kuukausitolkulla. Elokuussa tehtiin esimerkiksi meidän sosiaalidemokraattien ryhmässä lista niistä toimista, mitä tarvitaan sähkömarkkinoiden hallintaan saamiseksi ja erityisesti kotitalouksien tukemiseksi. Niistä merkittävä osa käynnistettiin heti budjettiriihen kautta, ja samalla todettiin, että pidemmällä aikavälillä tarvitaan hintakaton tyypistä sääntelyä, jolla sitten pidettäisiin nämä energiayhtiöt, niiden hinnoittelu, kurissa ilman, että valtion täytyisi niin laajoihin kompensatiotoimiin mennä.

No, tämä on edelleen työlistalla. On hyvä, että kokoomuksessakin on mietitty näitä maljeja, mutta tämä niin sanottu Vestmanin malli olisi tosiaan, niin kuin tässä ministerit viittasivat, [Heikki Vestman pyytää vastauspuheenvuoroa: Nimi mainittu!] ollut mahdoton ilman, että sillä olisi ollut negatiivisia vaikutuksia sähkön saatavuuteen ja kriittiseen huoltovarmuuteen. Nyt tätä pidemmän aikavälin ratkaisua edelleen tehdään, ja nopeasti toteutettavana tämä hintakatto on tehtävissä juuri sillä mallilla, jota hallitus näinä päivinä viimeistelee, eli tällä kertakorvauksella, ja sillä lailla yli kymmenen sentin sähkönhintoihin pystytään nopeasti ja tehokkaasti puuttumaan.

Puhemies Matti Vanhanen: Vastauspuheenvuoro, edustaja Vestman.

14.26 Heikki Vestman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sähkön hinnan nousuun liittyy tosiaan merkittävä epäoikeudenmukaisuus: samaan aikaan kun suomalaiset perheet ja yritykset kärvistelevät korkeiden sähkölaskujen kanssa, sähköyhtiöiden voitot ovat kasvaneet. On aivan oikein, että tässä kriisitilanteessa näitä voittoja leikataan. Tällainen ansiottomien tuottojen leikkaaminen on siis oikea toimenpide. Se tapa, jolla tämä esitys on toteutettu, ei välttämättä ole kaikkein paras, ja se ei näytä sitä EU-asetustakaan vastaavan.

Mitä tulee näihin eri hintakattomalleihin, hintakattohan voidaan asettaa sinne sähkön tukkumarkkinalle. Tätä kokoomuksen vaatimaa asiaa myös hallitus on ymmärtääkseni tukenut, ei ole vain onnistunut EU-vaikuttamisessa, ja EU:ssa ei ole otettu käyttöön tukku markkinan hintakatto. Sen sijaan vähittäismarkkinan hintakatto, johon edustaja Koskinen muun muassa tässä viittasi, toimitusvelvollisuussähkölle asetettu hintakatto esimerkiksi, ei vaikuttaisi millään tavalla tehopulan riskiä kasvattavasti. Se ei poistaisi millään tavalla tuotantoa markkinoilta.

Puhemies Matti Vanhanen: Vastauspuheenvuoro, edustaja Ovaska.

14.27 Jouni Ovaska kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitos hallitukselle, että tämä esitys on tuotu. Tässä mielellään puhuttaisiin monesta muusta asiasta, ja tiedän, että oppositiolle on joskus nöyryyttävääkin kiittää hallitusta hyvästä esityksestä, [Oikealta: Ei ole!] mutta mielestäni sen voi ihan rohkeasti sanoa. Edustaja Heinonenkin käytti 90 prosenttia ajastaan hallituksen arvosteluun, [Timo Heinonen: Oikeassa suhteessa!] vaikka hallitus on myös toiminut ja tuo esityksiä jatkossakin sähkön osalta.

Tilanne tämän voittoveron osalta on nytten se, että ehkä se tieto yhtiöille on jo aiheuttanut sen, että hintoja on lähdetty laskemaan — toivottavasti näin on. Mutta meillä on nyt Suomessa yhtiöitä, joissa hinta on 10 ja 20 sentin välillä, ja meillä on yhtiöitä, jotka 40—50:tä senttiä edelleen pyytävät. Miten me pääsemme puuttumaan nyt näiden yhtiöiden toi-

Pöytäkirja PTK 146/2022 vp

mintaan ja saamaan tuolla maakunnissa niitä hintoja alas? Ne ovat äärettömän korkeita kustannuksia, ja erityisesti eläkeläisille, yksin eläville ja pitkien välimatkojen takana asuville ne ovat korkeita.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kankaanniemi.

14.28 Toimi Kankaanniemi ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitos tästä esityksestä, mutta on, arvoisa ministeri, mahdotonta vaatia, että meidän oppositiossa pitää antaa avoin valtakirja teille tuoda tänne esityksiä ja vain kehua niitä.

Kun luin tuon lausuntopalautteen, niin kyllä sieltä löytyi erittäin paljon vakavaa kritiikkiä tätä esitystä ja tätä mallia kohtaan, ja on tärkeää, että valiokunnassa käydään tarkoin läpi ne kaikki kritiikit ja sitten tehdään tarvittavat muutokset. Sen jälkeen katsotaan, onko tämä hyväksyttävä vai ei. Tavoite on aivan oikea, sitä ilman muuta tuemme.

Yksi yksityiskohta, joka myös sieltä lausunnoista ilmeni, oli, että tämä vero sidotaan sähkötoimintaan sidotun pääoman määrään. Nyt meillä on paljon CHP-laitoksia, jotka tuottavat sekä lämpöä että sähköä, [Petri Huru: Turpeella!] ja monessa yhtiössä ei ole rakennettu järjestelmää sillä tavalla, että nämä voitaisiin selkeästi erottaa. Miten te arvioitte, että tämä voidaan oikeudenmukaisesti tehdä, ettei veroteta kaukolämmön tuotantoa?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Holopainen, Mari.

14.30 Mari Holopainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tärkeää, että verotusta kohdistetaan väliaikaisen sodan aiheuttamaan markkinamuutostilanteeseen.

Kokoomus on ollut julkisesti kovin hiljaa tästä esityksestä. [Timo Heinonen: Yli seitsemän minuuttia puhuttiin just!] Kokoomus ei ole osannut päättää, kannattaako se tällaisia voittoveroja, lukuun ottamatta ehkä edustaja Vestmania, joka tuntee ehkäpä paremmin kuin muut teistä sen, [Ben Zyskowiezin välihuuto] miten tämä markkina toimii ja että on kohtuullista myös vaatia energiayhtiöitä osallistumaan tässä tilanteessa verotuksen keinoin siihen, että saamme näitä ikään kuin sodan aiheuttaman tilanteen ylimääräisiä ja kohtuuttomiakin voittoja verotettua. [Ben Zyskowiec: Vestmanin ääni, kokoomuksen ääni!] Sen takia kokoomuksen toiminta itse asiassa tässä energiakriisissä on ollut kovin poukkoilevaa. Se on nähty ihan tuolla valiokuntatyöskentelyssä, että ette ole osanneet päättää, mitä mieltä olette nyt tästä esityksestä.

Puhemies Matti Vanhanen: Vastauspuheenvuoro, edustaja Kauma.

14.31 Pia Kauma kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minun mielestäni tässä on nyt kaksi asiaa: ensinnäkin tämä väliaikainen voittovero sähköyhtiöille ja sitten toisaalta se, miksi tässä tilanteessa ollaan eli miksi tällainen voittovero tarvitaan. Kokoomus on jo paljon aikaisemmin, yli puoli vuotta sitten, esittänyt, että itse sähkön hinnan määräytymismalliin esitettäisiin muutoksia, ettei kallein tuotantomuoto niin keskeisesti määrittäisi sitä sähkön hintaa, ja että tämän perusteella sähkön ja kaasun hinta erotettaisiin toisistaan. Hintakattomalleja on Euroopassa jo parisenkymmentä erilaista, mutta ei ole ollut Suomessa. Tässä on hidasteltu.

Mutta sitten on tämä voittovero, josta tässä nyt puhutaan. Totta kai tässä tilanteessa tällainen voittovero on oikeudenmukainen, mutta siinäkin pitää tietenkin miettiä, mikä on sen

Pöytäkirja PTK 146/2022 vp

oikea taso ja että sen on oltava riittävän väliaikainen. Tämä vero, jota nyt esitetään, saattaa olla aika aggressiivinen verrattuna siihen, mitä Tanskassa ja Ruotsissa on esitetty, johtuen siitä, että tämän voiton kertymäksi on arvioitu miljardiluokan tuloja, kun taas Tanskassa ja Ruotsissa puhutaan kymmenistä miljoonista euroista.

Eli, arvoisa puhemies, kyllä meillä kokoomuksessa kanta tähän on: haluamme tukea tätä esitystä, [Puhemies: Aika!] mutta pitää katsoa, että se on oikeudenmukainen ja ei kuitenkaan ehkäise investointeja syntymästä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Hoskonen.

14.32 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On selvä asia, että kun kriisiaikaa elämme ja Venäjän kanssa on käynyt kauppa, niin kuin on käynyt, ja sota jatkuu, niin oikein on toimittu ja energiakauppa sieltä loppui tännepäin. Meillä on liian vähän energiantuotantoa, joka johtaa sitten tähän tilanteeseen, missä nyt olemme. On aivan oikein, että tässä tilanteessa, kun se laskentatapa, jolla sähkön hinta määräytyy markkinoilla, on tehty normaaliolosuhteisiin, se pitäisi muuttaa sillä keinoin, että se yhteisesti Euroopassa sovitaan. Ei Suomi yksin sille pysty mitään tekemään.

Arvoisa puhemies! Se, mikä minua todella huolestuttaa tällä hetkellä: Viikonloppuna tapasin metsäalan ammattilaisia, myös kuljetuspuolen ihmisiä. Kun meillä tämä suuri into oli polttaa, saattaa turve loppuun tässä maassa kokonaan, niin meillä on semmoinen tilanne, että meillä kohta loppuvat kaikki turvevarastot, kun ei ole enää käytännössä mitään jäljellä. Hyvin vähän on, jos on. Ja sitten ensi kesän tarve pitäisi saada nyt maksimiin ja hyvin äkkiä. Hallituksen pitää tässä toimia. On vaarallista, että Uimaharjun sellutehdas tänä päivänä toimii kädestä suuhun. Kaikki kuitupuu ja tukki, mikä siellä vapautuu, menee tänä päivänä hakkeena polttoon, vaikka sen pitäisi mennä sellutehtaalte. Arvoisat ministerit, nyt on kiire toimia. Halutaanko me, että muuten tämä systeemi, sahat ja sellutehtaat, pistetään kiinni? Sitä ei pidä sallia. [Iiris Suomela: Miten se liittyy tähän?]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Lohikoski.

14.34 Pia Lohikoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viime kesästä saakka vasemmisto on ehdottanut vaihtoehtoa kohtuuhintaisen sähkön takaamiseksi kansalaisille. Hallitus onkin tehnyt useita päätöksiä, joilla tuemme tavallisia suomalaisia selviämään talven yli kovista sähkölaskuista. Lisääkin tarvitaan, ja huolta kuitenkin herättää edelleen, kohdistuvatko tuet heille, jotka tukea eniten tarvitsevat.

Viime kesästä saakka vasemmisto myös vaati, että windfall-vero otettaisiin käyttöön riipeästi. Poliittinen tahto tähän löytyi viimein syksyllä. Kiitos yhteiseurooppalaisen päätöksenteon saimme windfall-veronkin nyt Suomeen. Windfall-verolla pääsemme käsiksi ansiottomiin ylisuuriin voittoihin. Veron tavoitteena on ohjata yhtiöitä energianhintojen kohtuullistamiseen. Tällaisia mekanismeja voitaisiin kyllä hyödyntää myös laajemminkin varsinkin nyt, kun inflaatio uhkaa tuottaa ilmaa muihinkin tuotteisiin ja palveluihin kuin energiaan. Markkinavoimien ei saa antaa ratsastaa ihmisten ahdingolla. Kotitalouksien ostovoimaa olisi suojeltava tehokkaammin.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Viitanen.

Pöytäkirja PTK 146/2022 vp

14.35 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Varmasti verojaostossa tulemme käsittelemään joutuisasti ja asianmukaisesti tämän esityksen. Minusta on hyvä, että hallitus nopealla tahdilla on tuonut näitä ratkaisuja tilanteeseen tässä ja nyt. Me tiesimme syksyllä, että kansalaiset ovat isossa ahdingossa hintojen nousun vuoksi. Tuli tukitoimia, kuten ministeri tässä kertoi, ihan miljardiluokkaa ollaan panostettu, ja tulossa on vielä tämä kertakorvaus, jota äsken hyvin edustaja Koskinen juuri kuvasi, että se toimii nyt hinkakattona tässä ja nyt nopeasti tehtävässä ratkaisumallissa.

Kun teemme näitä kansalaisten kannalta välttämättömiä tukitoimia isosti ja se maksaa — ja sen täytyy maksaa, ja se on tosiasia, että näin on — niin mielestäni on silloin erittäin tärkeää, oikeudenmukaista ja viisasta, että sitten tätä tukea rahoitetaan tämän kautta, että näitä ylisuuria voittoja päästään verottamaan. Eli tässä mielestäni kyllä hallitus on toiminut ripeästi hyvin aikaan pureutuen, ja siinä mielessä voi olla, että joskus tulee mieleen tästä kokoomuksen kritiikistä, että väärin sammutettu tai jotain muuta. Kyllä tässä toimia on tehty koko syksyn ajan.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Essayah.

14.36 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Energian hinnannousun myötä energiayhtiöt ovat tehneet kyllä erittäin suurta voittoa, kun samanaikaisesti kansalaiset ovat sitten kärvistelleet näitten isojen sähkölaskujensa kanssa. Siinä mielessä voi antaa täyden tuen hallitukselle tämän veron aikaansaamisesta, vaikka varmasti näitten tukitoimien kohdentumisessa on sitten ollut ehkä vähän vielä parantamisen varaa.

Kristillisdemokraatit esittivät omassa vaihtoehtobudjetissaan jo viime syksynä tämän vastaavatyypisen voimalaitosveron, sen malli oli ehkä lähempänä tätä Tanskan tuottajamaksua. Arvioimme noin 250 miljoonaa sitä kautta valtion budjettiin tulevan tuottoja. Tässä Tanskan tuottajamaksussahan ajatuksena on se, että kun Tanska on ollut pitkään tuulivoiman edelläkävijä, niin myöskin sitten nämä tuottajat vastaavat kantaverkon vahvistamisesta ja myöskin säätövoiman rakentamisesta. Olisinkin kysynyt arvoisilta ministereiltä, näettekö, että myöskin Suomessa olisi hyvä, kun meilläkin lisätään nyt valtavasti tuulivoiman tuotantoa, jollakin tuottajamaksutyypisellä puuttua siihen, että meillä kantaverkkoa vahvistetaan, ettei käy niin, että voitot valuvat näille ulkomaisille tuulivoimayhtiöille ja sitten tänne kotimaahan jäävät valtavat miljardiluokan investointitarpeet.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Lintilä, kaksi minuuttia.

14.37 Elinkeinoministeri Mika Lintilä: Arvoisa herra puhemies! Vaikka kyseessä on valtiovarainministeriön laki, tässä tuntuu tulevan aika paljon tänne omalle sektorille tuota palautetta. Edustaja Heinonen käytti ansiokkaassa puheenvuorossaan kymmenen sekuntia tähän kyseiseen lakiin ja loppuajan sitten tuonne meidän puolelle, niin katsoin, että ehkä on syytä muutama sana sanoa.

Toivon, että nyt ensinnä odotettaisiin, että laki kertakorvauksesta tulee eduskuntaan ennen kuin se haukutaan täällä valmiiksi. Se ei ole vielä lähtenyt lausunnollekaan. Eli annettaisiin nyt sen verran rauhaa tähän. Kyllä sitä on tehty ihan vakavalla mielellä ja sillä tavalla, että se auttaisi suomalaisia kotitalouksia tässä vakavassa tilanteessa. Siihen liittyy myös yrityksille maksuaikojen pidentäminen, joka on verrattain hyvä tässä tilanteessa. Me mennään käytännössä maksimilla, jonka direktiivi antaa periksi, ja itse olen valmis siihen,

Pöytäkirja PTK 146/2022 vp

että tullaan hakemaan Brysselistä jatkoa siihen, että voitaisiin antaa pitempiä maksuaikoja. Kuten myös asunto-osaakeyhtiöt tullaan ottamaan sitten — ne, jotka ovat sähkölämmittäjiä — siihen mukaan.

Että kyllä koko syksyn ajan on töitä tehty, on käyty läpi erilaisia malleja. Tämä kertakorvausmalli tuli periaatteessa hyvin nopeasti sitten joulukuun alussa vasta. Sen valmisteluun on käytetty nyt aika sen jälkeen, ja muuta valmistelua menee edelleen eteenpäin. Eli kyllä me käydään näitä hyvin tarkasti läpi. Tuon kertakorvausmallin kokonaishinta tulee olemaan noin 400 miljoonaa, ja se tullaan täyttämään tästä windfall-verosta tulevalla tuotolla.

Edustaja Essayah kysyi, tuleeko kantaverkon vahvistuminen ja muu. Meillä tosiaan tuulivoimakapasiteetti kasvoi viime vuonna 75 prosenttia, investoinnit pikkusen vajaa kolme miljardia. Fingridin pullonkaulatuloista tullaan käyttämään sitä rahaa, jolla kantaverkkoa sitten vahvistetaan.

Täytyy myöntää, että vielä tahdon sanoa edustaja Heinospelä, että seuraavan kerran voi vaikka soittaa minulle, niin ei tarvitse Iltalehden tietojen mukaan mennä. [Naurua]

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Saarikko, kaksi minuuttia.

14.40 Valtiovarainministeri Annika Saarikko: Arvoisa puhemies! Ehkä on hyvä kuvata vielä tämän veron yhteydessä taustaperiaatteita — sen lisäksi, että tämän takana on EU-asetus ja sen kansallinen soveltaminen, niin mitä hallitus tällä tavoittelee: Tässäkin parhaimmillaan tämä vero toimii kannustimena esimerkiksi julkisille, kunnallisille energiayhtiöille toimia niin, ikään kuin tätä lisäveroa välttääkseen, että he alentaisivat kuluttajien sähkölaskun hintaa suoraan. [Pia Lohikoski: Juuri näin!] Se olisi hyvä reaktio, koska me olemme tavoitelleet sitä, että kuluttajien, sähkönkäyttäjien, kukkaron näkökulmasta syntyisi ratkaisuja, jotka alentaisivat nyt syntyneitä kohtuuttomia kustannuksia. Eli me tavoittelemme sitä, että tavalla tai toisella... Lisäksi valmistelemme näitä erilaisia tukimuotoja, joista osa on jo voimassa, alvin alennus on tehty. Mutta tämän kaiken tähtäimessä on se, että kotitalouksille se raha, jota joudutaan käyttämään energialaskuihin, sähkölaskuihin, ei olisi niin suuri kuin se nyt on.

No sitten toisen tavoitteen pitää tietenkin olla — ja viittaa tässä erityisesti perussuomalaisten eduskuntaryhmän edustajien puheenvuoroihin — se, että tämä vero ei ole haittaamassa energiayhtiöiden tulevaisuusinvestointeja, [Sinuhe Wallinheimo: On!] joista muun muassa tuulivoima, johon täällä aiemmin viitattiin, [Petri Hurun välihuuto] edustaa nyt vahvaa, kasvavaa virtaa, koska me haluamme, että Suomi on entistä nopeammin ja entistä paremmin energiaomavarainen maa, joka nojaa uusiutuvaan energiaan. En ole aivan varma, allekirjoittavatko kaikki tässä salissa tämän tavoitteen, mutta hallitukselle tämä on selvää, että Suomen pitää olla vahva energiaomavarainen maa, ja siksi on aivan oikein nostaa keskusteluun nämä investointiriskit. Mutta koska tämä on voittovero, joka kohdistuu niihin ylimääräisiin voittoihin, joita yritykset eivät ole voineet viisivuotisstrategioissaan ennakoida, vaan ainoa osuus kohdistuu niihin, jotka ovat energiakriisin seurauksena syntyneitä ansaitsemattomia voittoja, niin meidän arviomme on, että tämä ei ole heikentämässä investointeja. Sen sijaan, jos me olisimme tuoneet suuremman veron tai pysyvän veron, tämä keskustelu olisi erittäinkin perusteltu ja haitallinen investointien näkökulmasta, mutta kertaluonteisena — ja vieläpä lausuntokierroksen jälkeen muutettuna nimenomaan näi-

Pöytäkirja PTK 146/2022 vp

den reunaehtojen osalta, mihin osuuteen energiayhtiön tuloksesta tuo vero kohdistuu — me voimme olla varmempia, että riskit investoinneille eivät toteudu.

Ja, arvoisa puhemies, tiivistän vielä lopuksi: Minusta on erittäin hyvä, jos valtiovarainvaliokunta ja sen verojaosto käyvät tämän perusteellisesti läpi, niin kuin aina hyvää työtä teette. Tämä on tehty nopealla aikataululla. Energiayhtiöt ovat perustellusti myös esittäneet kriittisiä havaintoja, mutta periaate kuluttajien kukkarosta ja energiayhtiöiden investointikyvystä ovat ne kantavat johtotähdet, joilla toivon myös valiokunnan tätä käsittelevän.

Puhemies Matti Vanhanen: Viimeinen vastauspuheenvuoro, edustaja Heinonen.

14.43 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Ovaska, se on Venäjän duuma, missä vain kiitellään ja kehuaan, ja, ministeri Saarikko, hyvin selvästi puheenvuoroni alussa, jos olisitte kuunnellut, toin esille, että kokoomus kannattaa tätä voittoveroa. Meidän kritiikki kohdistui niihin toimenpiteisiin, mitkä ovat olleet tiedossa. Niitä olisi voitu valmistella kyllä pidemmällä aikajänteellä. Kritiikki kohdistui hintakattoon tai muihin toimiin, joilla akuutisti olisi voitu auttaa maataloutta sähkökriisissä, kotitalouksia sähkökriisissä, yrityksiä sähkökriisissä. Kun te viittasitte, että hintakatto, jota pääministeri Marinkin esitti, olisi aiheuttanut sähkökatkoja ja ongelmia, niin ei näin ole tapahtunut esimerkiksi Virossa, jossa on hintakatto käytössä, eivätkä tämän toimitusvelvollisuussähkön piiriin kaikki siirtyisi missään vaiheessa, vaan osa jäisi pörssisähköön, niin kuin ovat jääneet sielläkin sellaiset henkilöt, jotka pystyvät itse ohjaamaan enempi sitä sähkönkulutusta ja aikaa.

Mutta hyvä, että tämä esitys on tullut, ja lupaan, ministeri Lintilä, soittaa.

Puhemies Matti Vanhanen: Puhujalistaan. — Edustaja Niikko poissa. — Edustaja Viitanen.

14.44 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Kuten tuossa debatissa jo sanoin, niin lähinnä minun viestini tässä keskustelussa on se, että tämä on hyvä, positiivinen asia, ja me tulemme nimenomaan valtiovarainvaliokunnan verojaostossa tämän käsittelemään asianmukaisesti ja käymme nämä luonnollisesti läpi.

Mutta kyllä minusta kaiken kaikkiaan siihen periaatteeseen, että me tarvitsemme ylipääntään verotuloja ja että me tarvitsemme jostain rahoitusta sille, että me voimme tilanteeseen tässä ja nyt reagoida, auttaa kansalaisia, tukea heitä vaikeassa tilanteessa, tämä on varsin sopiva, oikea keino siihen.

En osaa ottaa tarkkaa kantaa vielä kaikkiin yksityiskohtiin, mutta minusta kuitenkin tämä periaatteena on sellainen, että uskoisin, että saamme tämän kohtuullisen hyvin yhteisvoimin vietyä. Ja mikäli kuuntelin oikein tätä keskustelua, niin kuitenkin, minulle ainakin, jäi se kuva eri puolueidenkin kannanotoista, että ylipäätään tätä veroa kohtaan ollaan suhteellisen myönteisiä. Se on tietenkin hyvä asia, koska itse pidän tätä aivan mielettömän tärkeänä ja hyvänä avauksena tässä tilanteessa. Yhteisiä verovaroja tarvitaan, niitä tarvitsee kerätä, jotta voimme auttaa kansalaisia. Tässä on oiva keino siihen.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Räsänen.

Pöytäkirja PTK 146/2022 vp

14.45 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Sähköyhtiöiden ylisuurten voittojen verottaminen on tässä tilanteessa oikeudenmukaista ja kansalaisten oikeustajun mukaista. Sähkön hinta on noussut markkinoiden toimintalogiikan vuoksi, vaikka tuotantokustannuksissa ei ole ollut merkittäviä muutoksia. Itsekin pidän tätä esitystä ja ennen kaikkea sen tavoitetta tämän rahoituksen keräämiseksi erittäin kannatettavana, mutta onhan se tosiasia, että aika viime tipassa tämä kokonaisuus — siis sähkötuki ja sille rakennettu rahoitus — on nyt tulossa. Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä esitti jo viime syksynä vaihtoehtobudjetin yhteydessä tämäntyyppistä voimalaitosveroa.

Ajattelen, että on tärkeää, että tämä esitys huolella käsitellään valiokunnassa, ja on otettava huomioon, että kun tätä lausuntopalautetta katsoo, niin se on kyllä varsin kriittistä, eli on tärkeää, että käydään myös ne kriittiset huomiot läpi. Tätä ehdotettua mallia ja myös sen taustalla olevaa EU-asetusta on kritisoitu esimerkiksi siitä, että niillä ei pyritä reagoimaan sähkön hinnannousun juurisyihin eli liian vähäiseen tuotantokapasiteettiin, ja sitten myös pelätään, että yrityksiltä pois kerätyt tuotot olisivat pois investoinneista, mikä olisi tietysti erittäin vaarallista. Hallituksen esityksessä sinänsä uskotaan, että tätä haittavaikutusta ei tulisi, koska on kysymyksessä vain kertaluontoinen vero, mutta tämäkin on mielestäni syytä ihan avoimesti valiokunnassa tutkia.

Joka tapauksessa on tärkeää, että nyt reagoidaan tähän sähkökriisiin ja korkeisiin sähkön hintoihin ja tuodaan tuki, joka helpottaa erityisesti heikossa asemassa olevia kansalaisia, niitä, joilla on esimerkiksi suora sähkölämmitys ja kalliit sähkösopimukset tai jotka ovat pörssisähkön käyttäjiä, jolloin näitä kustannuksia helposti tulee enemmän kuin kotitalouden taloudellinen kantokyky mahdollistaa.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Saarikko, yksi minuutti.

14.48 Valtiovarainministeri Annika Saarikko: Arvoisa puhemies! Tässä useampaan otteeseen keskustelun aikana on viitattu vähän näihin aikatauluihin, että onko hallitus ajoissa vai myöhässä. Muistan hyvin, kun budjettiriihen jälkeen — näitten ensimmäisten sähkötipäätösten jälkeen — käytiin aika voimakasta yhteiskunnallista keskustelua, että hallitus on aivan liian avokätisesti tukemassa kotitalouksia, aivan liian mittavia ratkaisuja tähän energiakriisiin, kunnes tultiin vuoden loppuun ja sanottiin, että aivan riittämätöntä.

Ajoituksestakin voidaan olla montaa mieltä, mutta erityisesti edustaja Räsäsen puheenvuoroon haluan todeta, että kun kysymyksessä on vero, niin se koskee koko verovuotta. Eli vaikka olisimme tehneet tämän esityksen lokakuussa, niin se olisi tullut koskemaan tätä samaa verovuotta 23 — ja itse asiassa se EU-asetus, johon tämä pohjaa, tehtiin vasta lokakuussa. Ja toisaalta on myöskin niin, että tämä tuloutuu valtiolle vasta vuoden 24 aikana. Eli kun ollaan tekemisissä veron kanssa, niin me olemme minusta ihan hyvin onnistuneet rakentamaan mallin nyt niin, että se tulee koskemaan koko verovuotta — vaikka vuosi on jo lähtenyt käyntiin, mutta energiayhtiöt voivat tähän varautua, ja vuoden lopussa ikään kuin sen kertyneen voiton näkökulmasta sitten ratkaisut toteutetaan näillä veron reunaehdoilla.

Eli on ihan oikein, enkä minäkään missään nimessä oletta, että opposition tehtävä olisi vain kertoa täällä, kuinka hyviä asioita hallitus tekee. Mutta vielä ehkä täsmennän, kun täällä kritisoitiin jonkun asiantuntijan suulla varmasti ihan perustellusti, miksi hallitus tekee vaan kriisitoimia. Niinpä niin, miksi tässä maassa joudutaan tekemään jatkuvasti vain

Pöytäkirja PTK 146/2022 vp

kriisitoimia? Siksi, että me kohtaamme ennennäkemättömiä, päällekkäisiä šokkeja ja kriisejä, jotka on hoidettava.

Puhemies Matti Vanhanen: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 14.50.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 17.13.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 3 käsittelyä. — Edustaja Eestilä, olkaa hyvä.

17.14 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Tänään päivällä tämä keskusteluaihe katkesi aika lyhyeen. Sitä olisi varmaan voinut jatkaa. Kun täällä esitettiin väite siitä, että kokoomus ei olisi tämän lakiesityksen takana, niin totta kai kokoomus on tämän lakiesityksen takana, koska tällä hetkellä niille ihmisille, jotka ovat joutuneet kärsimään korkeista sähkön hinnoista, ja myös yrityksille täytyy korvata, koska he eivät muuten selviä tai ne eivät muuten selviä. Tämmöinen windfall-veron kaltainen vero on tietenkin vastinpari, sillä jostakinhan valtion täytyy rahaa saada, jotta yrityksille ja ihmisille voidaan sitten maksaa ja hyvittää laskuissa, jotta he eivät joudu sellaiseen tilanteeseen, että he eivät yksinkertaisesti pysty selviytymään näistä laskuista. Me tiedämme kyllä suurin piirtein, ketkä näitä vaikeuksiin joutuneita ovat.

Arvoisa puhemies! Tämä asia lienee kohtalaisen selvä, mutta on huomioitava, että tämä hallituksen esitys ei kyllä millään tavalla muuta sähkön hintaa. Meidän sähkömarkkinat on rakennettu aivan erilaisiin olosuhteisiin silloin, kun Venäjältä tuli kaasua, ja silloin kun se tasapaino on järkkynyt monella eri tavalla, niin totta kai tämä tuotannon niukkuus aiheuttaa kohoavat hinnat. Ainut, mitä itse mietin tämän hallituksen esityksen kohdalla, on se, ovatko nämä annetut prosentit semmoisia, että ne hillitsevät näiden sähköntuottajien isoja voittoja, joita he tällä hetkellä saavat sähkömarkkinoilta. Koska futuurit, termiinihinnat ja muut ovat nousseet, niin tämä prosentti ylimääraisistä voitoista pitäisi säätää niin, että ne tuottajat itsekin jo tietäisivät ja kantaisivat yhteiskuntavastuun eivätkä nostaisi hintoja tavalla, joka tuo heille aika isoja voittoja.

Arvoisa puhemies! Pidän tätä selvänä ja hyvänä esityksenä, mutta kun ministeri Saarikko täällä omassa puheenvuorossaan kertoi, että hallitusta syytetään aina siitä, että hallitus on ja reagoi myöhässä, niin nyt täytyy katsoa tulevaan, ja itse käännän katseen tuonne talveen 23 ja 24. Yhtä lailla voimme olla sähkömarkkinoista huolissamme, mutta itse kyllä olisin huolissani siitä ja nostan sen nyt esille ja toivottavasti tämä viesti tavoittaa ministerit, että se, mikä taho joutuu vaikeuksiin todennäköisesti vuoden kuluttua, on kaukolämmitys. Se johtuu siitä, että kuten tiedämme, Venäjältä ei tule puuta, ja me olemme nyt polttamassa ja on poltettu aika hyvin turvetta, mutta jos sattuu vielä käymään niin, että ensi kesä on huono turpeen keräämisen kannalta, niin me olemme oikeasti ensi talvena vaikeuksissa. Kaasusta en tiedä, miten kaukolämmitys kaasun kanssa toimii, mutta silloin kun me tarvitsemme paljon puuta, turvetta, jopa kivihiiltä, niin meidän täytyy nyt varautua siihen, että

Pöytäkirja PTK 146/2022 vp

me maksimaalisesti ensi kesänä pystymme korjaamaan turvetta. Toivottavasti säät ovat suotuisat. Eihän tämä nyt ihan huomautuksitta ole mennyt, kun näitä turvekoneita on romutettu ja näin pois päin, eli tässä on tehty minun mielestäni huoltovarmuuden kannalta strateginen virhe.

Mihin tämä helposti ensi talvena johtaa? Se johtaa siihen, että me joudumme tuottamaan lämpöä öljyllä, ja se on useita kertoja kalliimpaa kuin turpeella tuotettu ja puulla tuotettu vastapainelämpö — ja vastapainehan tarkoittaa sitä, että samalla tuotetaan myös sähköä. Itse asiassa meillä on jo monen ydinvoimalan verran tästä maasta hävitetty CHP- eli vastapainetuotantoa sähkön muodossa ja lauhdesähkön tuotantoa, kun on aina luotettu siihen, että mitään suurempaa häiriötä ei tule. Tietenkin aikanaan olisi pitänyt ottaa kapasiteettimaksut käyttöön, niin että varsinkaan näitä lauhdesähkölaitoksia ei ajeta alas vaan ne säilyvät ikään kuin siinä kunnossa, että ne voidaan kriisin iskiessä päälle ottaa, mutta me teimme huoltovarmuuden näkökulmasta erilaisia päätöksiä, ja ne kostaavat nyt sitten tuotannon puutteellisena määränä ja korkeina hintoina.

Eli tämä puheenvuoron ydin on juuri siinä, niin kuin sanoin, että toivottavasti ministerille menee viestiä, että nyt pitää tehdä hallituksen kaikki paukut siihen, että maksimaalisesti saamme kerättyä ensi kesänä turvetta, sillä sitä tarvitaan. Siinä käy helposti niin, kuten edustaja Hoskonen täällä aivan oikein totesi, että meille tulee suuri pula siitä, mitä me poltetaan näissä kaukolämpölaitoksissa. Kun puusta on pulaa ja turpeesta on pulaa, niin siinä voi tulla erikoisia tilanteita. Ollaan nyt kerrankin ajoissa, niin ei tarvitse sitten vuoden päästä ihmetellä — tai ne kansanedustajat, jotka täällä ovat sitten vuoden päästä — kun kaukolämmön hinnat nousevat.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Marttinen, olkaa hyvä.

17.19 Matias Marttinen kok: Arvoisa herra puhemies! Tosissaan tämä väliaikaisen voittoveron käyttöönotto on aika poikkeuksellinen myös meidän verojärjestelmämme kannalta, mutta niin kuin täällä edustaja Eestilä hyvin toi aikaisemmin jo esille, niin kyllä me kokoomuksessa tuemme sitä, että tämä tarkasti määritetty määräaikainen voittovero otetaan käyttöön tässä tilanteessa, koska me tiedämme hyvin sen, että tämän energiakriisin myötä valtaosassa sähköntuotantoa kustannukset eivät ole juurikaan nousseet, mutta samaan aikaan markkinahinnat ovat moninkertaistuneet. On tietysti täysin selvää, että tällaisessa tilanteessa verotetaan tämä ansioton voitto, mitä on tehty sillä, että ihmiset maksavat hyvin korkeita sähkölaskuja tai meidän yrityksemme, jotka ovat monet suurissa vaikeuksissa tällä hetkellä, maksavat hyvin korkeita sähkökustannuksia. Tiedämme myös vaikka omalta alueeltani Satakunnasta sen, että kyllä monet tuotantolaitokset ja tuotantoyritykset ovat joutuneet myös sopeuttamaan omaa toimintaansa aivan johtuen siitä, että nämä sähkön hinnat ovat nousseet niin merkittävän korkeiksi. Eli kyllä, tässä näin rajattuna toimenpiteenä liittyen tähän voimakkaasti nousseeseen sähkön hintaan tämä väliaikaisen voittoveron käyttöönotto on täysin perusteltu.

Herra puhemies! Se, minkä itse totesin jo joulukuun puolella, kun tästä asiasta media minulta kysyi kokoomuksen kantaa, oli se, että tämä on sinänsä nyt perusteltu toimenpide, mutta eihän tämä vero tule tietenkään vaikuttamaan laskuihin. Yksikään suomalainen perhe, yksikään suomalainen yrittäjä ei näe tämän veron vaikutusta siinä omassa sähkölaskussaan, vaan tämän veron tarkoituksena on vain kerätä verotuottoja valtion kassaan, jotta taas vastaavasti näitä tukitoimia, mitä nyt on päätetty hyvin laajasti ottaa käyttöön, pystytään

Pöytäkirja PTK 146/2022 vp

sitten maksamaan taas vastaavasti sitten meidän kuluttajillemme. Ja tämän takia se keskustelu, mitä olemme käyneet myös tänään tässä salissa, liittyy siihen, minkä takia jo hyvissä ajoin — koska kuitenkin maan hallitus on tiennyt sen, kaikki ennusmerkit ovat olleet tiedossa sen osalta, että sähkön hinta tulee nousemaan tänä talvena erittäin korkeaksi — minkä takia siis jo varhain syksyllä ei olisi valmisteltu voimaan tällaista sähkön hintakattomallia, joka olisi suoraan leikannut tätä suomalaisten kotitalouksien ja yritysten sähkölaskua, jolloin se hyöty olisi mennyt suoraan sinne loppukäyttäjälle. Nyt mennään ikään kuin sitten toista kautta tässä eteenpäin, mutta kenties sitten ministeri Lintilä tulee kertomaan sen, mikä tämä syy tässä sitten taustalla on ollut.

Herra puhemies! Aivan vielä viimeiseksi: kyllä minusta on myös hyvä, että me keskustelemme siitä, millaisia vaikutuksia tällaisella väliaikaisella verolla tulee olemaan siihen, millainen investointiympäristö Suomi on. Minusta myös siitä näkökulmasta on tärkeää, [Puhemies koputtaa] että maan hallitus selkeästi korostaa, että veron käyttöönotto liittyy nyt vain ja ainoastaan tähän energiakriisiin, [Puhemies: Kiitoksia!] koska kuitenkin, herra puhemies, meidän täytyy säilyttää Suomi houkuttelevana, hyvänä investointikohteena, ja sen takia myös pääosin veropolitiikan täytyy olla johdonmukaista ja pitkäjänteistä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kinnunen, olkaa hyvä.

17.22 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Ihmisten hädällä ei saa tehdä rahaa. Kun teemme täällä päätöksiä kansalaisten tukemisesta sähkölaskujen maksamisessa, on erityisen arvokasta tehdä myös sellaisia esityksiä, jotka tuovat valtiolle uusia tuloja, joilla sitten voidaan auttaa kansalaisia. Edustaja Eestilä totesi edellä, että tämä aloite ei laske sähkön hintaa. Aikaisemmin edustaja Heinonen sanoi täällä, että tämä laki ei auta millään lailla sähkölaskun maksajaa. Ei suoraan, mutta tämä lakialoite, tärkeä sellainen, on osa isompaa kuvaa. Juuri tästähän saadaan viiveellä tuloja, joita tarvitaan, kun tuemme sähkön hinnannoususta eniten kärsiviä pahimman yli, eikä sitä tarvitse sitten toteuttaa velalla. Meidän tulee huolehtia niin menoista kuin tuloista ja niiden tasapainosta. Velkaantumisen tieltä tulee päästä pois. Tämä lakiesitys on tästäkin näkökulmasta erityisen arvokas.

Jokainen suomalainen tarvitsee arjessaan sähköä. Laki määrittelee, että sähkön on oltava kohtuuhintaista. Energiavirasto puolestaan määrittelee parhaillaan, mitä se tarkoittaa. Odottelemme linjausta. Samaan aikaan yhä useampi suomalainen on joutunut täysin kohtuuttomien sähkölaskujen maksajaksi. Sähkömarkkinat menivät syksyllä sekaisin, hinnat karkasivat käsistä. Siinä missä vuosi sitten kiinteähintainen sähkösopimus oli noin viisi senttiä kilowattitunnilta, pahimmillaan uudessa sopimuksessa on voinut lukea kymmenkertainen summa. Ei sellaisia laskuja maksa edes keskituloinen omakotitaloasuja, puhumattakaan pienituloisista. Ajattelisi sen sähkönmyyjänkin ymmärtävän. Elinkeinoministeri Lintilä vetosi viime vuoden puolella ansiokkaasti useaan kertaan sähkönmyyjiin, että ylimääraisiä hinnankorotuksia ei tehtäisi. Ihmisten hädällä ei saa tehdä rahaa. Tuntui välistä, että nämä sanat kaikuivat kuuroille korville. Toki jossakin päin Suomea sähkön hinta laski jonkin verran, mutta ei toki koko maassa. Siksi olemme tilanteessa, että käsittelemme tätä hallituksen esitystä ylisuurien voittojen verottamiseksi.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen mukaan sähköä tuottaville ja myyville yrityksille otettaisiin käyttöön tällainen väliaikainen voittovero, joka on tietysti määräaikainen ja sodan aiheuttama. Esityksen taustalla on EU-asetus energiahätätoimista, joissa edellytetään ylisuurien voittojen verottamista. Hallitus linjasi valmistelusta jo syksyn budjettineu-

Pöytäkirja PTK 146/2022 vp

votteluissa. Verotuottoa kertyisi valtiolle vuonna 2024. Arvioiden mukaan tuotto voisi olla 0,5—1,3 miljardia euroa. Näillä tuloilla maksetaan jälkikäteen toki myös tämän talven sähkötkä. Se on aivan oikein ja kestävää taloudellista ajattelua.

Arvoisa puhemies! Kun väliaikaisen voittoveron yksityiskohdat selvisivät, sähkömarkkinoilta alkoi kuulua myös hyviä uutisia. Moni yhtiö alensi sopimushintojaan merkittävästi, ja joulukuussa ja tammikuussa tämä kehityskulku on jatkunut. Eli tämä lakiesitys on jo hoitanut tehtävänsä. Eilen Yle uutisoi, että nyt kiinteähintaisen sähkösopimuksen saa jo puolella hintaa verrattuna viime syksyn korkeimpiin hintoihin. Siitä huolimatta hinnat ovat edelleen nelinkertaiset aiempiin hintoihin verrattuna.

Arvoisa puhemies! Sähköyhtiöt, jotka tuottavat myymänsä sähkön itse, pysyvät varmasti jatkossakin tolillaan. On tärkeää, että pitkällä juoksulla huolehdimme maamme sähkö- ja energiaomavaraisuudesta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Könttä poissa, edustaja Reijonen poissa. — Edustaja Mattila, olkaa hyvä.

17.27 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa puhemies! Korkea sähkön hinta puhuttaa nyt Suomessa. Olemme tottuneet siihen, että sähkön hinta on pitkään ollut kohtuullinen. Kriittinen keskustelu onkin aiemmin kohdistunut sähkönsiirtohintoihin, jotka ovat olleet rahastusväline sähkönsiirtoyhtiöille. Monessa taloudessa siirtomaksut ovat olleet suuremmat kuin itse kulutetun sähkön hinta. Nyt kuluttaja on joutunut ennennäkemättömän sähkökriisin keskelle. Syistä, jotka ovat osin jääneet kuluttajalle ja meille päättäjillekin epäselviksi, on sähkön hinta kuluneiden viikkojen aikana kivunnut moninkertaiseksi.

Sähkökriisi osuu hankalimpaan mahdolliseen aikaan, sillä sähköä tarvitaan talvikuukausina monien kodin lämmitykseen ja moneen muuhun välttämättömään toimintaan. Vaikka parhaillaan oleva kriisi on pakottanut meitä kuluttajia tarkastamaan omia kulutustottumuksiamme ja moni on varmaan löytänytkin sähkönkulutuksestaan säästökohteita, ei esimerkiksi sähkölämmitteisissä taloissa voi sähköä säästää enempäänsä. Kun näissä taloissa on jo normaalisti kohtuullisen kalliit asumiskustannukset, ovat kustannukset nousseet kuluneiden kuukausien aikana niin korkeiksi, että myös keskituloisilla on vaikeuksia selvitä sähkölaskuistaan.

Kiitos hallitukselle. On ollut tarpeellista laskea sähkön arvonlisävero, säättää verotuksessa huomioitava sähkövähennys ja saada erityisesti pienituloisille tarkoitettua sähkötukea Kelan kautta. Näiden toimien lisäksi kuluttajan selviytymistä sähkölaskuista tullaan auttamaan kertakorvauksen muodossa, josta eduskunta saa lakiesityksen käsiteltäväkseen vielä lähitulevaisuudessa.

Arvoisa puhemies! Käsillä oleva lakiesitys koskee voittoveroa, joka otettaisiin käyttöön väliaikaisesti, ja se koskisi sähköä tuottavia ja myyviä yrityksiä. Veron suuruus olisi 30 prosenttia yrityksen sähköliiketoiminnan tuloksesta siltä osin kuin se ylittää sähköliiketoimintaan sitoutuneen oman pääoman määrälle lasketun kymmenen prosentin tuoton.

Esityksen taustalla on EU-asetus energiahätätoimista, joissa edellytetään kansallisia verotuksellisia toimia korkeista energiahinnoista johtuneiden voittojen leikkaamiseksi. Sähköntuottajiin kohdistuvan voittoveron valmistelemisesta linjattiin myös hallituksen syksyn 22 talousarvioneuvotteluissa. Tämä valmistelutyö laiksi sähköyhtiöiden ylimääräisestä voittoverosta onkin todennäköisesti vaikuttanut sähköyhtiöiden toimintaan siten, että ne

Pöytäkirja PTK 146/2022 vp

ovat jo jonkin aikaa tarjonneet edullisempia sopimuksia kuluttajille. Toiminta on loogista, sillä kalliista sopimuksista saatavat voitot verotettaisiin joka tapauksessa.

Verotuotto kertyisi valtiolle jälkikäteen vuonna 24. Sen suuruus riippuu keskeisesti sähkön hintakehityksestä ja kotimaisen sähköntuotannon määrästä vuonna 23 ja on siksi vaikeasti ennustettavissa. Arvioiden mukaan tuotto olisi puolesta miljardista 1,3 miljardiin euroa. Ylimääräisestä verosta saataville tuloille on kyllä käyttöä. Kuten tuossa aikaisemmin kerroin, hallitus haluaa tukea suomalaisia monella eri tavalla, jotta sähkölaskuista selvittäisiin, ja tähän tarvitaan paljon euroja.

Arvoisa puhemies! Pidän käsillä olevaa lakiesitystä perusteltuna. Ei ole kansalaisten eikä meidän päättäjien oikeustajun mukaista, että kansalaisten ja yritysten sähkökriisin aiheuttamalla hädällä saisi mikään taho päästä rahastamaan. Laki tuo voimaan tullessaan kohtuullisuutta sähköyhtiöiden toimintaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

17.32 Katja Hänninen vas: Arvoisa puhemies! Nyt voi kai sanoa, että tuskin mikään muu puolue Suomessa on ajanut niin kutsuttua windfall-veroa niin ahkerasti kuin vasemmistoliitto. Vasemmistoliitto on eri yhteyksissä puhunut tästä ylimääräisestä sähköverosta, voittoverosta, energiateollisuuden ansiottomille voitoille jo yli kymmenen vuotta. Meneillään olevan energiakriisin yhteydessä nostimme kansalaisten tukemisen windfall-veron tuotoilla esiin jo viime kesänä.

Sen lisäksi, että olemme puolueena ajaneet asiaa suurella tarmokkuudella jo pitkään, olen myös itse ajanut energiayhtiöiden ylisuurten voittojen valvontaa. Viime syksynä jättämässäni toimenpideoitteessa vaaditaan, että Energiaviraston mandaattia laajennetaan verkkoyhtiöiden tuottojen valvonnasta kaikkien energiayhtiöiden tuottojen valvontaan. Esimerkiksi Britanniassa valvontaviranomainen voi määrätä tutkintoja, velvoitteita ja sakkoja, mikäli yhtiöiden toiminnassa on ongelmia.

Energiayhtiöille suunnattu windfall-vero on ollut ja on edelleen meille vasemmistossa tärkeä, koska kysymys on ennen kaikkea oikeudenmukaisuudesta ja oikeudenmukaisuus on meille yksi tärkeimmistä arvoista. Ei voi nimittäin olla millään tavalla oikeudenmukaista se, että samaan aikaan, kun monessa talossa valvotaan unettomia öitä karmaisevien sähkölaskujen vuoksi, monet energiayhtiöt takovat jättimäisiä voittoja. Näitä voittoja voidaan hyvin pitää paitsi ylisuurina, myös ansaitsemattomina. Suurimpina voittajina ovat ne sähköntuottajat, joiden tuotantokustannukset eivät ole mainittavasti nousseet tämän energiakriisin aikana. Voitot ovat siis johtuneet täysin olosuhteista, eivät esimerkiksi siitä, että yhtiöt olisivat olleet innovatiivisia ja uutta luovia.

Arvoisa puhemies! On oltava päivänselvää, että ihmisten hädällä ei saa kukaan rahastaa. Se on eettisesti täysin kestämaton tilanne. Tästäkin energiakriisistä kärsivät eniten ne, joilla on jo ennestään niin tiukkaa, että taloudessa ei ole pelivaraa. Jos ei ole isoja summia säästötileillä ja rahastoissa, suuret sähkölaskut voivat suistaa talouden jopa vuosiksi pois raiteiltaan. Me nykyiset keski-ikäiset eli laman lapset tiedämme, että monesti myös taloudelliset ongelmat siirtyvät seuraavaan sukupolveen. Siksikin nykyinen tilanne on kriittinen ja avun on tultava välittömästi.

Nyt kun onneksi siis vihdoinkin verotamme näitä ylisuuria voittoja vasemmistolle tärkeällä windfall-verolla, saamme tähän peliin oikeudenmukaisuutta ja järkeä. Sillä järkevää tämä todella myös on. Verosta saatavilla tuloilla on mahdollista tukea tukalassa tilan-

Pöytäkirja PTK 146/2022 vp

teessa olevia ihmisiä, ja tämä on sitä oikeudenmukaisuutta. Haluan myös painottaa sitä, että windfall-vero on valtiontalouden kannalta myös taloudellisesti järkevää ja se myös ohjaa sähköyhtiöitä kohtuullisempaan hinnoitteluun. On toki tärkeää, että tämänkin uudistuksen vaikutuksia seurataan tarkasti ja tehdään tarvittaessa uusia toimia.

Tämän nyt käsittelyssä olevan veron lisäksi hallitus on tehnyt muitakin toimia helpotukseen ihmisten hätää, ja tämä työ jatkuu edelleen. Arvioimme tehtyjen toimien tehokkuutta ja kehitämme niitä tarvittaessa. Esimerkiksi vasemmistoliiton ajama Norjan malli olisi sellainen, joka takaisi jokaiselle suomalaiselle kohtuuhintaista sähköä välttämättömän tarpeen osalta, ja ylimenevän sähkön osalta hinnoittelu olisi sitten kalliimpaa. Mutta siihen, mikä on se kohtuuhintainen hinta sille välttämättömälle sähkölle, ehkä joku viisaampi antaa vielä lähiaikoina vastauksen. Mutta osalle se kolme senttiäkin kilowattitunnilta on korkea sähkön hinta talvikuukausina, jos on suorasähkölämmitteinen omakotitalo — että ei silläkään hinnoittelulla moni kotitalous ole ennenkään juhlinut, vaikka hinta olisi ollut alhainenkin, vaan ovat ne laskut olleet satoja euroja aikaisempinakin vuosina, vaikka hinnat ovat olleet eri tasolla kuin tällä hetkellä.

Mutta lopuksi haluan vielä kiittää omaa ministeriryhmääni mutta samalla myös koko hallitusta väsymättömästä työstä tämän energiakriisin ratkaisemiseksi ja ihmisten hätään vastaamisessa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kauma poissa, edustaja Harjanne poissa, edustaja Holopainen, Mari poissa. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä

17.37 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä hallituksen esitys väliaikaisesta tilanteesta johtuvien suurten voittojen verottamisesta on ajankohtainen ja hyvä esitys, mutta kun tämä lakiesitys nyt on annettu eduskunnalle, niin on syytä tarkastella asiaa syvällisemmin, onko meillä tällaiseen menettelyyn pitkään enää varaa. Mielestäni ei ole enää. Meidän pitää pyrkiä tekemään sähkön hinta edulliseksi muilla keinoilla, ja ensimmäisenä tietysti Euroopan unionin tasolla meidän on pystyttävä vaikuttamaan siihen, että tämä sähkön hinnan muodostus, laskentatapa, muutetaan. Nythän se lasketaan semmoisella algoritmilla, että se ei voi mitään muuta kuin tuottaa hyvän tuloksen sähköyhtiöille. Tällaisiin laskentatapoihin pitää pystyä vaikuttamaan niin, etteivät kuluttajat ja teollisuus ja yleensäkin koko Euroopan unionin alue joudu suuriin vaikeuksiin sen takia, että joku laskentatapa tekee elämän mahdottomaksi.

Tällä hetkellä meillä ollaan tilanteessa, että meillä on sähköstä pulaa. Me olemme purkaneet CHP-sähköä, vanhoja voimalaitoksia, pois, ja olemme tilanteessa, että meillä puuttuu sähkötehoa verkosta. Tähän sisältyy se valtava riski, että kovalla pakkasella olemme siinä tilanteessa, että sähköntuotanto ei riitä, ja kun muissakin maissa on käyttöä silloin paljon, Venäjältä ei tule apua, niin se johtaa siihen, että meillä pistetään Suomessa alueita pimeäksi, ja se tarkoittaa myös silloin, että tuotantotalous loppuu. Kalliilla sähkön hinnalla ei leivän paistaminen leipomossa enää onnistu taikka metallitehtaissa, verstaissa ei töitä kannata enää tehdä. Maatalous on hyvin vaikeassa taloustilanteessa jo ennestään, ja siihen jos tulee vielä tällainen valtava sähkön hintapiikki, se lopettaa myös maidontuotannon ja yleensä ruoantuotannon tässä maassa. Tämä asia on erittäin vakava Suomen kannalta.

Suomen valtionvelan korkoon on viime vuosina mennyt vajaa miljardi, noin 800 miljoonaa euroa on korko ollut Suomen valtion velkapapereilla. Olemme maksaneet tuon 800 miljoonaa euroa keskimäärin viime vuosina, mutta nyt se on noussut jo puoleentoista mil-

Pöytäkirja PTK 146/2022 vp

jardiin euroon eli kaksinkertaistunut se korkomeno tänä vuonna, ja nousua varmasti on vielä luvassa, kun korkomarkkina on noin levoton ja kun Suomi on näin velkaantunut. Sen takia, arvoisa puhemies, toivoisin, että ruvettaisiin tässä talossa tekemään aidosti töitä, niin että meillä olisi omaehtoista sähköä itsellemme. Lopetetaan tämä ilmastopolitiikka, joka perustuu tähän hiilidioksidin laskentaan. Tämä on aivan kummallinen tapa. Minä pidän sitä ihan virheellisenä. Oiotaan sieltä ensin ne väärät päästötiedot, se 15 miljoonaa tonnia, jotta pääsemme hiilineutraaliuteen. Alamme käyttää turvetta — edustaja Eestilä äskeisessä puheenvuorossa hetki sitten tästä asiasta mainitsi myös. Elikkä meidän pitää toimia nyt, arvoisa puhemies, koska tällä hetkellä hallitusohjelman vastaisesti valtavat määrät arvokasta runkopuuta menee polttoon suoraan, teemme kansantaloudelle valtavaa tappiota joka tunti.

Pohjois-Karjalan maakunnassa Enocellin sellutehtaan puuvarasto on lähes tyhjä, ja samaan aikaan siltä alueelta ajetaan valtavat määrät kuitupuuta ja tukkiakin suoraan hakkuuriin, ja ne menevät suoraan voimalaitoksiin poltettavaksi. Eihän tällaisessa taloudenpidossa ole minkäänäköistä järkeä. Tämä on hölmöläisten hommaa — jopa Hölmölässä tehdään viisaammin kuin täällä tässä asiassa. On aivan vastuutonta ajaa tätä maata alas ja tuhota metsiä polttamalla voimalaitoksissa ja samaan aikaan vientiteollisuutta ajaa alas, koska sitähän me teemme, kun sellutehtaita kohta pannaan kiinni ja sahoja menee kiinni. Se on konkurssitaloudenhoitoa. Tähän on pakko puuttua. Maahan on saatava sellainen strategia, jolla pystymme omia energioita tuottamaan enemmän. Aloitamme ensi kesänä maksimaalisesta turpeen tuotannosta. Hallituksen on tässä toimittava ja tehtävä päätökset heti. Tällä hetkellä meillä on tilanne, että vuonna 23 ja 24 elikkä seuraavana lämmityskautena meillä kiinteän polttoaineen voimalaitoksista puuttuu kymmenen terawattituntia kiinteää polttoainetta — elikkä se on käytännössä kymmenen miljoonaa kuutiota turvetta tai viisi miljoonaa kuutiota hyvää runkopuuta haketettuna kymmeneksi miljoonaksi hakemotiksi. Nämä kaikki me menetämme, jos me emme rupea heti toimimaan, ja teemme sitten valtavaa tappiota sekä energiapuolella että metsäteollisuuden vientipuolella. Eli molemmissa asioissa tulee turkkiin niin, että heiluu, ja velka kasvaa koko ajan.

Arvoisa puhemies! Tälle köyhdyttämisen kierteelle, Suomen kansantalouden romuttamisen kierteelle, on tultava loppu ja mahdollisimman pian. No miten se tehdään? No ensimmäinen oli tuo äsken mainittu CHP-voiman nostaminen kunniaan. Me sillä CHP:llä tuotamme parhaina, kovina pakkaspäivinä yli 3 000 megawattitunnin teholla sähköä, ja siihen kun lisätään vielä teollisuuden CHP — se on noin 1 300—1 400 megawattia, mikä sieltä tulee parhaina päivinä — sieltä tulee meille jo enemmän sähkötehoa kuin mitä ydinvoima yhteensä tuottaa sitten, kun Olkiluoto kolmonen jonain päivänä täydellä teholla käy. Elikkä tämä asia on meidän kannalta äärimmäisen tärkeä, ja jos me emme vuosiin 23—24 ala varautua tässä talossa välittömillä päätöksillä tai hallituksen tekemiä esityksiä hyväksyä tässä talossa heti, olemme siinä tilanteessa, että vuosien 23—24 lämmityskausi on tälle maalle katastrofi. Sitten me lämmitämme tämän kaupungin ja monen muun kaupungin — tässä kaupungissa tietenkin palaa kivihiili — polttamalla niissä kiinteän polttoaineen katiloissa, minne ei haketta ja turvetta enää saada, kevyttä polttoöljyä. Se nostaa kaukolämmön hinnan vain viisinkertaiseksi. Vieläkö joku tässä maassa kuvitteli, että meillä on sellaiseen raharalliin varaa? Ei varmasti ole. Nyt jo velkaannumme noin kymmenen miljardia vuoteen, ja tässä hallituksen esityksessä totta kai otamme lisää velkaa tämänkin maksamiseen, ja joudumme vielä ottamaan lisää velkaa, koska velan korot nousevat tuolla maailmanmarkkinoilla, rahamarkkinoilla. Elikkä olemme sellaisessa syöksykierteessä nyt, että

Pöytäkirja PTK 146/2022 vp

tästä kierteestä on päästävä hinnalla millä hyvänsä irti ja ihan omilla keinoilla. Kaikki on mahdollista.

Ymmärrän toki tämän tuulivoiman rakentamisen, en sitä sen enempää parjaa, mutta totean vain sen, että jos me laskemme tuulivoiman varaan ja sitten tulee kova pakkanen, niin kun kovalla pakkasella on aina tyyni sää, silloin on käytännössä tuulivoima nolla, silloin meiltä poistuu valtava määrä sähköä verkosta. Sitten jos meillä ei ole puuta eikä turvetta, mitä polttaa kiinteän polttoaineen kattiloissa, olemme tilanteessa, että koko sähköverkko voi kaatua. Kun sähköverkko menee häiriötilaan, se johtaa siihen, että silloin pistetään pililit pussiin ja ruvetaan miettimään, miten me ruvetaan tätä taas ylös ajamaan, koska se vaikuttaa sähkön taajuuteen ja moneen muuhun asiaan, ja silloin se on erittäin vaarallinen tilanne sähköverkon hoidon kannalta.

Arvoisa puhemies! Toivon, että tämän lakiesityksen myötä, mikä nyt on käsittelyssä, tähän maahan alkaisi tulla tämmöinen energiaviisaus, että alkaisimme tehdä [Puhemies koputtaa] kotimaista energiaa yhä enemmän ja sitten ne kahden ydinvoimalan paperit panemme äkkiä vetämään, niin että saamme tähän maahan lisää perusvoimaa, jolla pystymme tämän maan pitämään lämpimänä. Jos meiltä tuotantotalous romahtaa, niin sitä päivää en edes halua nähdä — se on niin kammottava päivä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ledamot Löfström.

17.45 Mats Löfström r: Ärade herr talman! Förslaget om windfall-skatt bottnar i en EU-förordning. Förordningen ger ändå betydande möjligheter till nationell utformning. EU-förordningen kräver exempelvis windfall-skatt enbart sex månader, något som exempelvis Sverige nu går inför, medan vårt förslag i Finland gäller hela året.

Det är motiverat med en windfall-skatt för oskäliga vinster. Det är ändå viktigt att noga definiera vad som är oskäligt för att inte göra saker som i värsta fall får motsatt effekt och gör utbyggnaden av förnyelsebar energi långsammare, för det är bara genom att öka tillgången på energi som vi säkerställer att vi kommer ur nuvarande pina med höga elpriser som framförallt beror på brist på tillgång.

Betydande förbättringar har gjorts i lagförslaget efter utlåtanderundan. Beredningen av lagförslaget har ändå gått så snabbt och gäller en komplex fråga, där saker kontinuerligt förändras, att det finns skäl för att i utskottsbehandlingen gå igenom vissa saker ytterligare för att säkerställa att allt blir helt rätt.

En sådan sak är behandlingen av elhandelsbolag. Dessa ska undantas om de inte har egen produktion. Många elhandelsbolag äger ändå andelar i så kallade Mankala-bolag. Det verkar som det är tänkt att elhandelsbolag som bara får exempelvis 1 procent av sin el från Mankala-bolag kommer behandlas lika som bolag som får exempelvis 100 procent av sin el från Mankala-bolag, trots att bolagen är i enormt olika ställningar. Det skulle finnas skäl att sätta en gräns för att man kan ha vissa små andelar i Mankala-bolag utan att hela elhandelsbolaget ska behöva omfattas av windfall-skatten. Risken är annars att vissa elhandelsbolag kommer behöva höja priset på sin el som de säljer till konsumenter och hushåll och att windfall-skatten i så fall i värsta fall leder till högre elpriser i vissa delar av landet, beroende på vilket elbolag man har. En sådan sak skulle vara katastrofal.

Ärade herr talman! Vissa lokala elbolag skulle kunna behöva höja priset för att ha råd att betala skatten men ändå få netto det som man budgeterat att få i inkomster av kunder, eftersom vissa lokala bolag har behov av att stärka sin likviditet för att klara av verksam-

Pöytäkirja PTK 146/2022 vp

heten i den här osäkra tiden. Alla bolag har inte en ägandeform där man kan gå till en stor ägare, oavsett om den är privat eller en kommun, för mera kapital. Det skulle vara viktigt att ekonomiutskottet noggrant såg på den här detaljen så att inte elhandelsbolag utan betydande andelar, exempelvis under 10 procent, i Mankala-bolag tvingas höja elpriset ytterligare för sina kunder, vilket ju inte är avsikten med lagen.

Ärade talman! Det är inte klart om den här lagen gäller på Åland. Ålands landskapsregering har konstaterat att man bedömer att detta är åländsk behörighet. Eftersom beslutet ändå är på EU-nivå via en förordning kommer Ålands lagting i så fall ändå behöva fatta ett eget beslut. Finansministeriet har begärt ett utlåtande om behörighetsfrågan av Ålandsdelegationen. Oavsett det är det viktigt att man är konsekvent då man fattar beslut. I det lagförslag som regeringen separat planerar att snart avge till riksdagen gällande retroaktivt elstöd för november och december månad har man argumenterat att stödet inte nödvändigtvis ska gälla på Åland eftersom behörigheten är åländsk. Ifall det stödet inte gäller på Åland skulle det vara helt orimligt att ta ut en skatt på Åland för att finansiera stöd som då delvis inte kan ges till åländska hushåll.

Inga beslut är ännu fattade och mycket är oklart. Problemet är när det går så oerhört snabbt och beredningen sker med delvis okonventionella metoder. Då ökar riskerna för att man inte får allting rätt genast, och det gör också riksdagsbehandlingen så viktig. Därför är det extra viktigt att man nu i utskottsbehandlingen ser på detta som en helhet och har beredskap att göra ändringar så att man får allt rätt, för skatt och stöd måste naturligtvis gå ihop och bilda en helhet så att man säkerställer att det finns en tydlighet i denna osäkra tid där stöd till hushållen behövs för att klara den här vintern, samtidigt som vi tryggar framtiden för en långsiktig och hållbar energipolitik i vårt land. — Tack.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja sitten käännös.

[Tulkki esittää puheenvuorosta suomenkielisen yhteenvedon]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kivisaari, olkaa hyvä.

17.55 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Kaiken kaikkiaanhan tämä on hyvä esitys. On myös hyvä huomata, että hallitus tekee paitsi monin paikoin toimenpiteitä, että näihin sähkön hintoihin saataisiin joku tolkkua tai ylipäättään ihmiset selviäisivät niistä, mutta peräänkuuluttaa myöskin sähköyhtiöiden yhteiskuntavastuuta. Juuri nyt ei ole tilinteon hetki.

Puhemies! Näin yleisesti todeten on myös erittäin kannatettavaa, että tuomme myös asiakkaan sähkömarkkinoiden keskiöön ja varmistamme mahdollisuuden osallistua markkinoille turvallisesti ja suojattuna. Myös sähkömarkkinoiden kilpailun lisääminen ja asiakkaan tiedonsaannin parantaminen ovat varsin viisaita ja myös oleellisia keinoja.

Mutta, puhemies, tässä esityksessä siis sähköä tuottaville ja myyville yrityksille otettaisiin käyttöön väliaikainen voittovero. Veron suuruus olisi 30 prosenttia yrityksen sähköliiketoiminnan tuloksesta siltä osin kuin se ylittää sähköliiketoiminnan pääoman määrälle lasketun 10 prosentin tuoton.

Myös, puhemies, uskon, että tieto tulossa olevasta ylimääräisestä voittoverosta on osaltaan jo nyt kannustanut sähköyhtiöitä tarjoamaan edullisempia sopimuksia kuluttajille, sillä kalliista sopimuksista saatavat voitot verotettaisiin siis joka tapauksessa. Ylimääräisestä verosta saatavat tulot tulevat valtiolle vielä tarpeeseen kansalaisille maksettavien sähkötu-

Pöytäkirja PTK 146/2022 vp

kien kattamiseksi. Sekin on tosiasia. Toki sähkötukiin tarvitaan rahaa jo tässä ja nyt, ja ylimääräisestä voittoverosta kertyy valtiolle tuloa vasta vuoden 24 aikana.

Puhemies! Sähköliiketoiminnan tuloksella tässä yhteydessä tarkoitettaisiin siis sähköliiketoiminnan nettotulosta eli tulojen ja menojen erotusta. Tulojen veronalaisuus ja menojen vähennyskelpoisuus samoin kuin niiden jaksottaminen määriteltäisiin elinkeinotulon verottamisesta annetun lain mukaisesti. Veroa sovellettaisiin yritysten voitoista maksettavan tuloveron lisäksi, eikä vero olisi siis yritysten tuloverotuksessa vähennyskelpoinen. Verovelvollisuuden ulkopuolelle rajattaisiin vähäinen sähköliiketoiminta ja puhtaan sähkön vähittäismyyjät. Sähköliiketoimintaan [Puhemies koputtaa] kohdistuvana veron ulkopuolelle jäisi muun muassa kaukolämmön tuotanto yhteistuotantolaitoksissa.

Puhemies! Kaiken kaikkiaan hyvä ja oikeudenmukainen esitys.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kankaanniemi, olkaa hyvä.

17.58 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Suomi on energiakriisissä ja suomalaiset ovat laajasti syvässä energiakriisissä, eikä tulevaisuus näytä kovinkaan valoisalta ainakaan vielä lähivuosina. Täällä edustaja Eestilä ja edustaja Hoskonen erityisesti katsoivat hieman tulevaisuuteen ja varoittivat siitä, mitä on näköpiirissä, ja niihin varoitukseen on kyllä syytä hallituksen, niin nykyisen kuin tulevan, ja eduskunnan vakavasti suhtautua.

Tarve lisäsähkön tuotantoon on, mutta keinot sen tuotannon turvaamiseen riittävällä tasolla ja tasaisena ovat ongelmallisia. Tarvitsimme lisää ydinvoimaa, mutta ydinvoimaa ei Suomessa ole valtio tähänkään mennessä rakentanut suoraan, vaan yhtiöt. Ja nyt herää kysymys, löytyykö meiltä niitä yhtiöitä, jotka ovat valmiita suuriin panostuksiin sähkön tuottamiseksi ja ydinvoimaloiden rakentamiseksi. Ainakin Olkiluoto kolmonen on osoittautunut hankalaksi hankkeeksi.

Arvoisa puhemies! Tämä sähkökriisi, joka meillä on, on jo kestänyt varsin pitkään, ja hallitus on ollut valitettavan hidasliikkeinen. Budjettiriihessä viime syksynä muutamia asioita hoidettiin kotitalouksien osalta. Itse tein 16.9. viime syksynä kirjallisen kysymyksen tästä kriisin ratkaisemisesta, ja siihen ministeri Saarikko vastasi ympäripyöreästi lupaa oikeastaan yhtään mitään jatkotoimenpiteitä.

Onneksi nyt kuitenkin ollaan tässä tilanteessa, että tämä esitys meillä on. Tämä on tavoitteeltaan varsin hyvä, ja tämä sinänsä ehtii vielä vaikuttaa, ei olla siinä suhteessa myöhässä, mutta se, mitä tässä keskustelussa on ilmennyt, on suuri häpeä hallitukselle, eli se, että tämä on tehty tavattoman suurella kiireellä ja valmistelu-aika on ollut niin lyhyt, että tämän valtavan, vaikean kokonaisuuden hahmottaminen ja eri vaikutusten arvioiminen on jäänyt kovinkin heikoksi. Tästä valmistelusta ei hallitukselle voi korkeaa arvosanaa antaa, mutta esitys sinänsä on siis tarpeellinen ja kannatettava.

Tosin nämä muun muassa siellä esityksen lausunnoissa olleet kritiikit on syytä ottaa tarvoin huomioon. Siellä on sellaisia tekijöitä, joita kaikkia ei ole otettu huomioon lausunkierroksen jälkeen, ja niissä on kohtia, joista voi seurata hyvinkin yllätyksellisiä tuloksia.

Arvoisa puhemies! Ministeri arvioi, että tämä esitys tuottaisi puolesta miljardista 1,3 miljardiin euroa rahaa verotuottoina. Summa on merkittävä ja tarpeen todellakin siihen nähden, että tarvitsemme näitä varoja kotitalouksien, yritysten ja maatalouden tukemiseen

Pöytäkirja PTK 146/2022 vp

tässä ahdingossa, mihin ne ovat tässä ajautuneet. Toivottavasti tuo tuotto on merkittävä ja arvio osuu kohdalleen, jopa tuon ylärajan lähelle.

Ministeri Saarikko arveli, että tämä lakiesitys on jo johtanut siihen, että yhtiöt ovat alenaneet sähkön hintaa. Ihan varma en siitä kyllä voisi vielä olla, sillä kun 30 prosentin osuus verona menee valtiolle, niin yhtiöille kuitenkin jää 70 prosenttia näistä voitoista, jotka ovat eräiltä osin varsin suuret. Ehkä se ei ole näin, että tämä olisi vielä vaikuttanut hintoihin.

Arvoisa puhemies! Nyt on katsottava todellakin sitten tämän esityksen vaikutuksia myös muutoin, ja kyllä tällä ilman muuta investointeihin on vaikutuksia. Kun meillä on erittäin kunnianhimoinen, maailman kunnianhimoisin ilmastopolitiikka tämän punahallituksen ohjelman kautta, niin joudumme arvioimaan sitä, ovatko nuo ilmastotavoitteet toteutettavissa, ja tällöin varmasti on pelko siitä, että tarvittavia investointeja eivät yhtiöt pysty tekemään. Siksi tuota hiilineutraalisuustavoitevuotta 35 tulisi nyt hallituksen myös tarkastella ja siirtää eteenpäin sinne lähemmäksi EU:n asettamaa tavoitetta.

Mutta, arvoisa puhemies, meillä on muitakin huolia. EU pyrkii suojelemaan meidän metsiämme aivan hulvattomasti. Turve on ajettu jo kieltoon, ja monet muutkin toimenpiteet rajoittavat meitä energian- ja sähköntuotannossa, eli tarvitaan todellakin voimakkaita toimenpiteitä, jotta voidaan niin EU:ssa kuin kotimaassa varmistaa tulevaisuudessa meille kaikille, sekä ihmisille että yrityksille ja maataloudelle, tärkeä sähköntuotanto. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Antikainen poissa. — Edustaja Turtiainen, olkaa hyvä.

18.05 Ano Turtiainen vkk: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys EU-asetuksen mukaisista väliaikaisista sähköalan ja fossiilisten polttoaineiden voittoveroista ja solidaarisuusmaksuista ei korvamerkitse verottajan yrityksiltä anastamia ylituottoja palauttavaksi kansalaisille, niin kuin kohtuullisuus ja oikeudenmukaisuus huomioiden tulisi olla. Eikä tällainen rangaistusvero muutenkaan ratkaise itse ongelmaa, kun valtio menee, ja vieläpä isomman eli EU:n kehotuksesta, välikädeksi kahmimaan rahaa puuttumatta itse rakenteellisiin ongelmiin eli Venäjälle asetetuista pakotteista johtuvaan liikennepolttoaineiden ylihintaan ja sähköntuotannon hinnanmuodostuksen pörssivinoumaan, saatikka osin jopa keinotekoisesta sähkön tuotantopulasta johtuvaan ylihintaan.

Hyvät kollegat, tämä on taas sitä kuuluisaa hölmöläisen peiton jatkamista, kun koko sähköntuotanto pitäisi kansallistaa ja alkaa hieromaan energiakauppoja suoraan Venäjän kanssa eikä tukeutua kansalaisten hädässä joihinkin EU-asetuksiin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Eskelinen, olkaa hyvä.

18.06 Seppo Eskelinen sd: Arvoisa puhemies! Energiapolitiikka on noussut isoon rooliin Ukrainan sodan myötä. Täällä on käyty hyvin monipuolista keskustelua, ja tietysti koko tämän kriisin ajan sillä on iso vaikutus ollut kaiken kaikkiaan.

Minusta hallituksen esitys windfall-verosta on tärkeä työkalu energianhintojen tukielementtien rahoitukseen ja erityisesti sähköyhtiöiden tuottojen kohtuullistamiseen. Suomehan on asettanut tavoitteeksi, että oltaisiin energiaomavaraisia vuonna 2025, ja monesti sitä on arvosteltu, että siihen tavoitteeseen ei päästä. Mutta kun katsoo viime viikkojen ja viime päivien lukuja, niin taisi viime viikolla olla Suomen sähköntuotannon huippu jo yli 14 000 megawattia, ja arvioitu huipputarve tänä talvena on noin 16 000 megawattia. Tä-

Pöytäkirja PTK 146/2022 vp

hän tietysti yksi iso syy, mikä täälläkin keskustelussa on tullut esille, on tuulivoiman lisääntyminen lähes 2 500 megawatilla. Se on huikea luku, ja tulevat vuodet näyttävät myös vahvasti kasvua, ja tulevina vuosina myös sitten aurinkoenergia. Tällä hetkellä on aika hurjasti ympäri maakuntia kaavoituksessa tuulienergiaa ja sitten erityisesti aurinkovoimapuistojen rakentamista. Tässä ei ole vielä kaiken lisäksi Olkiluoto, joka käsittääkseni on nyt seisokissa ainakin kuukauden verran. Tärkeää olisi myös, että Itä-Suomi saataisiin sitten näihin energiainvestointeihin mukaan. Selvitysmieshän on tuulivoiman osalta nyt sitten tekemässä työtään, ja toivottavasti sieltä jotakin apua tuonne Itä-Suomen suuntaan tulisi. On myös puhuttu tässä salissa uusiutuvasta energiasta ja jopa sen mahdottomuudesta, mutta tällä hetkellä jo yli 60 prosenttia Suomen energiasta tuotetaan uusiutuvalla energialla.

No, sitten tähän hallituksen tukipolitiikkaan, mitä on täällä arvosteltu. Minusta tukipaketti 1 oli hyvä avaus, ja siitä on se alvin alennus käytössä. Nyt tietysti tämä tukipaketti 2, jossa tämä takautuva energiatuki sitten kotitalouksille tulee, on minusta tähän tilanteeseen se käytettävien ja tärkein elementti, ja hyvä, että hallitus on pikaisella aikataululla sitä valmistellut. Tässä on vähän epäselvyyttä nyt ihmisillä näitten tukipakettien osalta ja näitten tukielementtien käytön osalta, ja minusta tässä olisi tärkeää nyt sitten informoida ihmisiä erityisesti niistä työkaluista, millä näitten tukipakettien piiriin pääsee.

Hyvää työtä hallitukselta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kemppi, olkaa hyvä.

18.10 Hilikka Kemppi kesk: Arvoisa puhemies! Sähkön hinta on monelle karmiva, ja hankalaa tästä tekee se, että naapurissa voi olla 60 sentin sopimus samalla kun toisella puolella katua on 6 sentin sopimus, samaan aikaan samana päivänä. Tilanne on monimutkainen, eikä siihen ole hokkuspokkustemppeja.

Kiitan ministeriä ja hallitusta tästä lisävoittoveroesityksestä. Ensin hallitus päätti hyvässä ajoin syksyllä näistä kolmesta keinosta, jotka saatiin edistymään, ja nyt sitten tulee tämä neljäs keino eli tämä lisävoittovero. Tällä uudella esityksellä pyritään tietenkin estämään nämä ihan tavallisten suomalaisten kotien maksuvaikeudet. On hyvä, että tämä lisävoittoveroesitys tuotiin nyt jo tähän ensimmäiseen kevään istuntoon. Kyseessä on yli yhden miljardin euron valtion kassaan kerryttävä uusi vero, joka vähentää sähkön hinnalla rikastuvien voittoja ja kompensoi samalla sähköllä rahastamisen tuottoja näille kodeille, jotka ovat pulassa. Erittäin hyvä kokonaisuus siltä osin. Veron suuruus on 30 prosenttia yhtiön tuloksesta. Ei voi olla hyväksyttävää, että sähköala tekee merkittäviä voittoja samalla, kun sähkön hinnannousu on johtanut kotitalouksien taloudellisen tilanteen heikentymiseen kaikkialla Suomessa. Tästä ministeri onkin todennut aikaisemmin jämäkästi.

Tietysti on myös hyvä, että tämän tilanteen seurauksena sähkön käyttö on vähentynyt noin kymmenen prosenttia vuoden takaisesta. Kotien sähkölaskuun tulee vaikuttaa niin, että ne selviävät talven yli, mutta Suomi tarvitsee myös tätä sähkön käytön vähentämistä, ja toivon, että sen eteen tehdään myös teknologian avulla töitä.

Hyvää on myös se, että tämä lisävoittovero ei vaaranna suomalaisten yritysten investointikykyä kotimaiseen energiaan, mutta samalla se sitten vastaa tähän epäoikeudenmukaiseen tilanteeseen.

Kuuntelin keskustelua aiemmin tänään, ja olin pettynyt siitä, että keskustelussa oli mukana myös populismia, nähdäkseni. Se, joka väittää, että voidaan laittaa hintakatto ilman kompensointia, muuntelee totuutta. Kysymys kuuluu, millä voidaan tiputtaa hintaa talou-

Pöytäkirja PTK 146/2022 vp

den raameissa ilman, että sähkö loppuu. On tärkeää, että Suomessa valot palavat, koska poikkeusoloja meillä ei tällä hetkellä ole ja sellaisiin emme halua.

Hinnan lisäksi pitää puhua tästä riittävydestä ja saatavuudesta, ja sen osalta edustaja Hoskonen puhui mielestäni erittäin ansiokkaasti tänään. Hän puhui tästä riittävästä säätövoimasta ja sen lisäämisestä. Hinta tippuu vain lisätuotannolla. Me tarvitsemme pikakanaavan biokaasuhankkeille, kannustusta pienydinvoimaloiden markkinoiden syntymiseen ja energiatehokkuutta kaikkialle. Näitten pienten modulaaristen ydinvoimalalaitosten kehitystyö etenee nyt nopeasti, ja se on varsin hyvä asia. Modulaarisen valmistuksen ja nykyisiä isoja voimalaitoksia kooltaan pienempien yksiköiden ajatellaan [Puhemies koputtaa] nopeuttavan laitosten rakentamista ja käyttöönottoa, ja sitä tämä tilanne vaatii. Hyvää työtä tehdään VTT:llä ja LUTilla jo tällä hetkellä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Eestilä, olkaa hyvä.

18.13 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Tämä on kyllä sen verran tärkeä aihe, että tästä kannattaa puheenvuoroja käyttää.

Edustaja Eskelinen puhui hyvin tästä hallituksen linjauksesta, ja pääsääntöisesti ne ovat olleet hyviä, mutta täytyy todeta, että kyllä tämän tuen todellinen kohdentaminen niille, jotka oikeasti sitä hätää kärsivät, on pikkuisen ollut puutteellista, kun niitä nopeasti jouduttiin tekemään. Esimerkiksi tämä arvonnäköveron alennus: sanoisin näin, että suurimmalta osin se kohdistui niille, joilla ei ollut mitään hätää. Se johtuu puhtaasti siitä, että meillä ainakin marraskuussa oli 3,8 miljoonaa sähkön kulutuspaikkaa ja kahdella miljoonalla oli kiinteähintainen sopimus. Esimerkiksi kun itselläni on vuonna 24 loppuva sopimus, joka on 4,26 senttiä kilowattitunnilta, niin minun sähkölaskuni aleni, eli veronmaksajat antoivat minulle rahaa. En minä sitä olisi tarvinnut, eikä moni minun kaltainen, jolla on erittäin edullinen sähkösopimus. Tässä kyllä on pakko todeta, olipa tämä hallitus minkä värinen tahansa, että kyllä siinä pikkuisen metsään mentiin, kohdentaminen ei ollut oikein.

Olen täällä aikaisemminkin tuonut esille sen, että jos halutaan oikeasti lähteä kohdentamaan, meillä on olemassa tyyppikuluttajat K, L ja M, eli maatalous, sitten on omakotitalot, jotka käyttävät paljon sähköä, joilla on sähkölämmitys, ja rivitalot tai taloyhtiöt. Sinnehan se olisi pitänyt kohdentaa ja pelata myös siirtohinnoilla. Eli kyllä kaikki on mahdollista, mutta ymmärrän sen, että kun tulee kiire, nämä ovat ehkä hieman vaikeita aina toteuttaa.

Arvoisa puhemies! Kyllä suomalaiset ovat äärimmäisen ymmärtäviäisiä ja kantavat yhteisesti vastuuta, sillä nekin, jotka ovat juuri näitä hyvän sähkösopimuksen ihmisiä, ovat kulutusta vähentäneet, se on joku 5—10 prosenttia. Sitten niiden, joilla on valitettavasti kallis pörssisähkö tai jotka ovat joutuneet uusimaan sähkösopimuksen, säästöaste lähenee jo 20:tä prosenttia, eli kyllä kansalaiset ymmärtävät ihan tarkkaan, minkälaisissa yhteisissä ongelmissa me olemme.

Arvoisa puhemies! Menen edelleen vähän toiseen aiheeseen, ettei sitten ensi talvena sanota, että kaikki tulee niin yllättäen ja nyt täytyy nopeasti tehdä ratkaisuja. Tänä vuonna on puhuttu paljon sähköstä, eikä siihen ongelmaan ole oikein nopeita ratkaisuja. Mutta sähkö on kuitenkin helppoa energiaa, sillä sitä voidaan tuoda ja liikutella. Toisin on kaukolämpö. Suomessa oli tämän lämmityskauden alkaessa viime kesän tuotantoa ja vanhoja varastoja noin kymmenen miljoonaa kuutiota energiaturvetta. Se vastaa puuna noin viittä miljoonaa kuutiota. Tuo hätävara poltetaan kuluvana vuonna pois.

Pöytäkirja PTK 146/2022 vp

Tälle talvelle oli myös tuotuna monta miljoonaa kuutiota Venäjän haketta ja ainespuuta. Niitä ei ole ensi talvena. Meille tulee seuraavalla lämmityskaudella kaukolämpöpolttoaineista iso pula. Ensi kesänä saadaan Suomessa huippukesänä enintään kuusi—seitsemän miljoonaa kuutiota turvetta. Markkinoilta puuttuu siis liki viisi terawattituntia turvetta ja suurin piirtein saman verran tuontipuuta, maakaasua ja kivihiiltä, mukaan lukien Venäjän pelletit. Tämä johtaa siihen, että sellupuuta ja pikkutukkeja poltetaan ainakin viisi miljoonaa kuutiota — se on yhteensä kymmenen terawattituntia. Poltetaan, jos siis saadaan yleensä näitä puita. Jos ei saada, niin poltetaan öljyä, kuten täällä jo aikaisemmin oli puhetta. Öljy on kaukolämpökattilassa yli kolme kertaa kalliimpaa kuin turve, eli on paljon mahdollista, että seuraava hallitus pääsee sorvaamaan lämmitystukipaketteja.

Arvoisa puhemies! Käytän tämän puheenvuoron siksi, että en itsekään tiedä, mitä tälle ongelmalle pitäisi tehdä ensi kesänä, mutta semmoinen käsitys minulla on, että välittömästi tällä viikolla pitäisi miettiä, millä tavalla sitten saadaan kaikki turvekoneet suolle. Sitä me emme tiedä, minkälainen kesä tulee, onko se yleensä mahdollista, mutta nyt pitäisi kaikki tehdä Suomessa, että saadaan maksimaalinen määrä turvetta ensi kesänä talteen, niin paljon kuin se säiden suhteen on mahdollista. Näitä energia-asioita ei voi katsoa edes puolen vuoden sihdillä, nämä pitäisi katsoa monen vuoden.

Arvoisa puhemies! Täytyy nyt sen verran sanoa — vaikka sanotaan, että joka vanhoja muistelee, se on aggressiivista käytöstä, mutta ollaan nyt sitten hieman aggressiivisia — että sen verran on tässä puhdas omatunto, että olen monta vuotta, niin kauan kuin olen kansanedustajana ollut, puhunut turpeen puolesta, mutta olen puhunut myös kivihiilen puolesta. Ja taka-ajatuksena oli se, että kun meillä on energiayhtiöitä, pitää olla monta polttoainetta varastossa, koska jo silloin ajattelin, että voi tulla semmoinen aika, että me oikeasti tarvitaan energiaa, ja kivihiili on siinä mielessä hyvä, että sitä on helppo varastoida. Totta kai päästöjä tulee, mutta mieluummin näkinsin, että tilapäisesti käytetään kivihiiltä, jos meillä olisi lauhdevoimaloita vielä käytössä, kuin että me maksatetaan ihmisillä moninkertaisia maksuja ja ajatetaan yrityksiä konkurssiin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kankaanniemi, olkaa hyvä.

18.18 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Jälkiviisaus on tietysti hyvin noloa, mutta tässä yhteydessä on kyllä todettava, että koronatukien kanssa silloin pari vuotta sitten kävi niin, että niitä hallitus jakoi, toki eduskunnan myöntämin valtuuksin, aika huolettomasti sinne tänne ja sitten jotkut palauttivat niitä, kun tuli palautetta, että nyt meni väärään kohtaan. Ehkä voisi sanoa, että olisi pitänyt antaa esimerkiksi puolet lainana ja puolet avustuksena, niin olisi saatu puolet näistä koronatuista takaisin niiltä yrityksiltä, joilla kuitenkin menee nyt jo hyvin. No joo, se siitä, mutta tässä on nyt toinen, mihin edustaja Eestilä puuttui, eli viime syksyltä erityisesti arvonlisävero. Minäkin sain arvonlisäveron alennuksen, enkä tuloihin ja sähkölaskuun nähden sitä millään lailla tarvitsisi. Ei ihan niin edullinen sähkö ole kuin edustaja Eestilällä, mutta varsin edullinen kuitenkin.

Mutta se vakavin asia, minkä edustaja Eestilä nosti esille, todellakin on se, mikä on ensi talvena, vuoden päästä, kahden vuoden päästä tilanne tässä maassa. Me emme saa Venäjältä enää — ja hyvä, ettei saada eikä tuoda — minkäänlaista tavaraa poltettavaksi. Edustaja Hoskonen on moneen kertaan varoittanut ja moittinut siitä, että meillä pannaan hyvää puuta, jota pitäisi jalostaa pitkälle, polttouuneihin tällä hetkellä. Turve on pantu käytännössä kokonaan pannaan, ja koneetkin hallitus on määrännyt romutettavaksi — tai ehkä ei nyt

Pöytäkirja PTK 146/2022 vp

ihan määrännyt, mutta kuitenkin kannustanut rahalla romuttamaan. Ja ydinvoiman lisärakentaminen: pienydinvoimalat vievät aikaa, ennen kuin ne saadaan kehitettyä siihen malliin, että niistä on hyötyä, suuret ydinvoimalat ovat vuosikymmenen hankkeita. Silloin me ajaudumme varmaan kivihiileen ja öljyyn. Ja se taas on sitten ilmastopoliittisesti, nykyisen ilmastopolitiikan näkökulmasta, täysin mahdoton ajatus, ja saamme siitä sitten sakkoja ja kaikenlaisia päästömaksuja ja muita, jos siihen ajaudumme.

Eli nyt hallituksen — en tiedä, ei tämä hallitus tietenkään enää mitään saa aikaiseksi muuta kuin istua ketkuttelee kautensa loppuun — pitäisi tuoda eduskuntaan kiireesti kokonaisenergiapoliittinen selonteko tai selvitys, miten tästä mennään eteenpäin muutama seuraava vuosi.

Arvoisa puhemies! Näin pitäisi menetellä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Eskelinen, olkaa hyvä.

18.21 Seppo Eskelinen sd: Arvoisa puhemies! Harmi, että meitä salissa on näin vähän. [Toimi Kankaanniemi: Laatu korvaa määrän!] Tuo edustaja Eestilän loistava puheenvuoro energiahuoltovarmuudesta kyllä herättää paljon ajatuksia.

Viime viikonloppuna maakuntajuhlissa juttelin Stora Enson johdon kanssa, ja hekin elävät tällä hetkellä puun osalta ihan kädestä suuhun. Muutaman päivän varannot heilläkin on, jotta tehdas pyörii.

Sitten jos tätä huoltovarmuutta kaiken kaikkiaan katsoo ja sitten sen hakkeen osalta, mikä Venäjältä tuli, niin kyllähän varmaan tämän hallituksen pitäisi nyt pohtia ja ainakin käynnistää, niin kuin edustaja Kankaanniemi totesi, jonkunnäköinen selonteko energiahuoltovarmuuden osalta ensi talven osalta. Onko se sitten myöhäistä? Minun mielestäni ei varmaan myöhäistä, mutta haasteet ovat isot, haasteet ovat tosi isot. Saman keskustelun kävin Joensuun Carunan voimalaitoksen johdon kanssa viime viikonloppuna, ja kyllä heilläkin vähän se näkymä oli heikonlainen, mitenhän tästä sitten ensi talven osalta mennään.

Minusta tarpeellista tätä olisi nyt pikaisella aikataululla jollakin tavalla, vaikka kevyemminkin, selvittää ja tehdä jonkunnäköinen selonteko ja käynnistää niitä toimenpiteitä, jotta myös ensi talvesta selvittäisiin.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle maksupalveluntarjoajien tiedonantovelvollisuutta koskeväksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 317/2022 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. — Keskustelu, ministeri Saarikko.

Pöytäkirja PTK 146/2022 vp

Asian käsittelyssä noudatettiin aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

14.50 Valtiovarainministeri Annika Saarikko (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sitten siirrytään toiseen teemaan.

Käsittelyssä on hallituksen esitys maksupalveluntarjoajien tiedonantovelvollisuudesta ja siihen liittyvästä lainsäädännöstä. Tässä taustalla on EU-neuvoston jo vuonna 2020 hyväksymä maksupalveluntarjoajien tiedonantovelvollisuutta koskeva direktiivi ja hallinnollista yhteistyötä koskeva asetus. Suomella on kansallinen velvoite ryhtyä soveltamaan näitä säännöksiä vuoden 24 alusta, ja tällä ehdotuksella nämä direktiivin edellyttämät muutokset tehtäisiin muuttamalla oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annettua lakia ja säätämällä uusi laki rajat ylittäviä maksuja koskevasta maksupalveluntarjoajien tiedonantovelvollisuudesta.

Lakiesityksessä esitetään säädettäväksi maksupalveluntarjoajille säännönmukainen velvollisuus raportoida tietoja rajat ylittävistä maksuista. Maksupalveluntarjoajat, eli esimerkiksi käytännössä tietenkin pankit, olisivat velvollisia ilmoittamaan neljännesvuosittain rajat ylittävien maksujen tiedot Verohallinnolle. Kaikkia maksuja koskevia tietoja ei tietenkään kuitenkaan kerättäisi. Maksuista raportoitaisiin sellaisia tietoja, joiden avulla voidaan tunnistaa maksun saaja ja saada tietoa sen saamista maksuista ja niiden alkuperästä. Maksajasta raportoitaisiin ainoastaan maksajan sijaintia koskeva maatunnus, ei yksityiskohtia.

Arvoisa puhemies! Samassa lakiehdotuksessa ehdotetaan lisäksi, että maksupalveluntarjoajan tiedonantovelvollisuutta rajattaisiin maksujen lukumäärän perusteella siten, että maksuja koskevat tiedot raportoitaisiin ainoastaan, jos samalle maksun saajalle tulee neljännesvuoden pituisen seurantajakson aikana rajat ylittäviä maksuja enemmän kuin 25 kertaa. Tällä lakiesityksellä pyritään rajaamaan muuhun kuin taloudelliseen toimintaan liittyvät maksut velvollisuuden ulkopuolelle.

No, miksi tämä tehdään? Lakimuutoksella on tarkoitus parantaa veroviranomaisten mahdollisuuksia torjua ja havaita ennen kaikkea kansainväliseen verkkokauppaan liittyviä veropetoksia erityisesti arvonlisäverotuksen alalla ja turvata oikeudenmukaista kilpailua myöskin suomalaisten yritysten näkökulmasta. Maksupalveluntarjoajien tiedonantovelvollisuuden arvioidaan kasvattavan valtion vuotuisia verotuloja viisi miljoonaa vuoden 24 tasosta.

Eli tämä direktiivin täytäntöönpanoehdotus on ehkä hiukan teknisluonteinen, mutta sen perusteet ovat merkittävät ja liittyvät kilpailuun yritysten välillä reilulla tavalla ja verkkokauppaan ja myös rikollisuuteen, joten tätä esitystä eduskunnalle tuon nyt käsittelyyn.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Juvonen.

14.52 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Kiitos ministerille esittelystä. Sanoitte, että teknisluontoinen esitys, mutta mielestäni erittäin tärkeä.

Maksutietodirektiivin ja -asetuksen tavoitteena on tarjota veroviranomaisille keino valvoa arvonlisäverovelvoitteiden noudattamista ja parantaa jäsenvaltioiden mahdollisuuksia torjua ja havaita kansainväliseen verkkokauppaan liittyviä arvonlisäveropetoksia, ja vilpillisten toimijoiden väheneminen markkinoilta helpottaa EU:ssa laillisesti toimivien yritys-

Pöytäkirja PTK 146/2022 vp

ten toimintaedellytyksiä. Veronkierron norsu pitää syödä paloina eli torjua sitä niin kansallisesti kuin kansainvälisesti, ja mielestäni tämä esitys vastaa siihen. Tämä ehdotus parantaisi veroviranomaisten mahdollisuuksia torjua ja havaita ennen kaikkea kansainväliseen verkkokauppaan liittyviä veropetoksia erityisesti arvonlisäverotuksen alalla.

Arvoisa puhemies! Harmaa talous on yritys- tai elinkeinotoiminnassa tapahtuvaa epärehellisyyttä ja -reiluutta, jolloin rikotaan lakisääteisiä velvoitteita esimerkiksi verojen, eläkkeen tai tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksujen maksamisen kanssa. On tärkeää, että torjumme niin harmaata taloutta kuin kaikenlaista veronkiertoa kansainvälisesti ja kansallisesti.

Arvoisa ministeri, täällä Suomen Yrittäjät on huomauttanut kuitenkin kantavansa huolta siitä, käykö niin, että maksupalvelun tarjoajat tulevat siirtämään tästä ehdotetusta sääntelystä aiheutuvia kustannuksia esimerkiksi asiakasyrityksilleen, ja sehän tarkoittaa silloin sitä, että tuotteiden tai palvelujen hinnat nousevat. Tässä tilanteessa, kun yritykset varmasti kilpailevat kovasti tuotteista ja palveluista, jotta kuluttajat niitä käyttäisivät, kysyisin, onko Suomen Yrittäjien huoli aiheellinen. Mitä vastaatte siihen, millä tavalla tämä vaikuttaa tavallisten kuluttajien asioihin? Sinänsä veronkierron torjuminen, veropetosten torjuminen, harmaan talouden torjuminen on mielestäni erittäin tärkeää, ja se on ykkösteema, millä saadaan sitten jokaiselta ne verot, mitä jokaisen kuuluu maksaa, niin yritysten kuin myös yksityisten ihmisten sinne yhteiseen kassaan, jolla sitten pyritetään tätä yhteiskuntaa. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Reijonen.

14.55 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Ministerille kiitos esittelystä. Laki vaikuttaa ihan järkevälle. Ihan kysyisin sen verran, kun monissa eri maissa näitä veroasioita ja vero-ongelmia tulee tuolla, Kreikassa, Italiassa, siellä on monen näköistä ongelmaa. Nyt kuitenkin Suomessa aikalailla nöyrästi tehdään näitä asioita, ja eri maista tulevia tämmöisiä vaikutteita on siellä muualla päin maailmaa. Mitenkä tässä nähdään, kun suomalaiset pankit kuitenkin ovat aikalailla nöyriä verrattuna moneen muuhun eurooppalaiseen pankkiin, onko tässä pankeille kenties minkälaisia ongelmia tai kuluja luvassa? On tietysti tärkeää, että suomalaiset pankit säilyvät, niilläkin on ollut välillä aika vaikeaa, että ne saadaan säilymään. Ihan tällaista kysyisin. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Hoskonen.

14.56 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Jos näitä uusia systeemejä kehitellään, niin nythän on kysymys tämmöisestä avoimuudesta, jolla lisätään sitten sitä uskotavuutta, että ei tapahdu tuolla pimeässä tai verottajan ulottumattomissa asioita, joista voitaisiin periä veroja taikka jotain muuta maksua. Kannatan lämpimästi tämmöisiä kansainvälisiä hankkeita nimenomaan EU:n kautta, mutta toivon hartaasti, että tähän sisältyy myös semmoinen terve kritiikki.

Katselin tuossa yhtenä iltana Euroopan unionin tilintarkastustuomioistuimelta saamiani papereita koskien elvytyspaketin rahojen jakoa, ja kyllä siitä voi sanoa, arvoisat ministerit, että se on kyllä semmoista touhua, että ei minkäänäköisiä kriteerejä, millä rahaa jaetaan, ei minkäänäköistä seurantaa, minne ne menevät. Varmaan joskus jonain päivänä 50 vuo-

Pöytäkirja PTK 146/2022 vp

den kuluttua joku lausuu, että menihän se kohtuullisen hyvin, mutta tämän eduskunnan osalta se on jo myöhäistä silloin.

Elikkä hyvä, että näitä avoimia systeemejä kehitellään, läpinäkyvyyttä parannetaan, se hän on tämä Transparency Internationalin hyvä tavoitekin, ei siinä ole mitään moitittavaa. Mutta Euroopan unioni itsessään saisi pikkuhiljaa, kun tämä kuitenkin siihenkin viittaa, puuttua tällaisiin, mitä äsken mainitsin tuon elvytyspaketin rahojen jaosta. Siihen liittyvissä asioissa on ollut kyllä semmoista menoa, että jos joku tavallinen Suomen kansalainen syyllistyisi tuollaiseen, niin väittäisinpä, että joutuisi siitä antamaan kohtuullisen tiukan selvityksen leivättömän pöydän ääressä. [Arja Juvonen: Kyllä!]

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sähkömarkkinalain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 318/2022 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Keskustelu, ministeri Lintilä.

Keskustelu

14.58 **Elinkeinoministeri Mika Lintilä** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Elämme tosiaankin energiatilanteessa epävarmuuden aikoja. Olemme pitkään olleet riippuvaisia sähkön tuonnista ja yhteisistä sähkömarkkinoista. Venäjän aloittaman sodan takia energian saatavuus Euroopassa on heikentynyt, ja niukkuus on nostanut hinnat historiallisen korkeiksi. Myönteisenä asiana mainittakoon, että viime viikonlopun aikana me saavutimme Suomessa kaikkien aikojen sähköntuotantoennätyksemme.

Yhteisillä markkinoilla on yhteiset pelisäännöt, ja energian saatavuudesta tulee pitää kiinni. Hallitus päätti budjettiriihessä sähkön arvonlisäveron alennuksesta, sähkövähennyksestä sekä sähkötuesta pienituloisille. Sen lisäksi olemme valmistelleet kertakorvauksen ja maksuaikojen pidentämisen, jonka esitys olisi tarkoitus vielä tänään lähteä lausuntokierrokselle.

Sähkömarkkinamallia on myös vaadittu uudistettavan. Komissio on parhaillaan tekevässä ensimmäistä esitystä tästä. Kansallisina toimenpiteinä voimme parantaa kulutusjoustoa sekä toimitusvarmuutta. Hallituksen esityksen ytimenä on ehdotus laiksi sähkömarkkinalain muuttamisesta. Lisäksi ehdotetaan säädettäväksi lait sähköntoimitussopimusten vertailuvälineestä ja energiamarkkinariitalautakunnasta. Samalla ehdotetaan niihin liittyviä teknisiä muutoksia eräisiin muihin lakeihin.

Pöytäkirja PTK 146/2022 vp

Esityksen perustana on vuonna 2019 annettu EU:n sähkömarkkinadirektiivi, joka edellyttää vielä muutoksia kansalliseen lainsäädäntöömme. Direktiivin tavoitteena on mukauttaa sähkökaupan sääntöjä kohti uusiutuvia energialähteitä käyttävää hajautettua sähköntuotantoa ja vähähiilisiä markkinoita. Muutoksilla on tarkoitus organisoida sähkömarkkinat joustavammin sekä integroida uusiutuvan energian tuottajat, uudet energiapalvelujen tarjoajat, energian varastointi ja kulutusjousto tehokkaasti. Direktiivillä annetaan kuluttajille parempi mahdollisuus osallistua sähkömarkkinoille uusin tavoin samalla turvaten kuluttajien oikeudet entistä paremmin.

Lakiesityksessä laitetaan toimeen myös työ- ja elinkeinoministeriön älyverkkojärjestelmän esittämiä toimia älykkäästä sähköjärjestelmästä, mikä täydentäisi asiakkaiden mahdollisuuksia osallistua aktiivisesti sähkömarkkinoille ja edistäisi sähköntoimitusvarmuuden ylläpitoa. Parempi toimitusvarmuus ja sähköjärjestelmän joustavuus tarkoittavat myös matalampia hintoja niissä tilanteissa, joissa sähköntoimitus joutuu koetukselle. Ajankohdittaiseen tilanteeseen nähden tämä on parasta varautumista talveen.

Hallitus ehdottaa toimenpiteitä, joilla ehkäistään kuluttajiin kohdistuvia epäasiallisia sopimus- ja markkinointikäytäntöjä sähköntoimitusmarkkinoilla:

Pörssisähkösopimuksen solmiminen edellyttäisi loppukäyttäjän nimenomaista tahdonilmaisua. Pelkkä puhelinmyynnissä annettu suullinen suostumus ei jatkossa riittäisi sopimuksen syntymiseen.

Sähkökauppa on käytännössä luottomyyntiä. Tätä sähkökaupan ominaispiirrettä on kuitenkin käytetty räikeästi väärin kuluttajille suunnatussa myynnissä laskuttamalla asiakkaita ennakkoon ja jättämällä sitten omat suoritukset täyttämättä. Nyt hallitus esittää tämän porsaanreiän tukkimista.

Sähköntoimitusopimusten vertailusivustosta säädettäisiin oma lakinsa. Energiavirastolle annettaisiin samalla uusi toimivalta rajoittaa sivuston käyttöä määrääjäksi, jos vähittäismyyjä antaa sivustolle virheellistä tai harhaanjohtavaa tietoa myyntitarjouksistaan.

Sähköyhtiöiden ja niiden yritysasiakkaiden välisten riitojen ratkaisua varten perustettaisiin kuluttajariitalautakuntaa vastaava matalan kynnyksen riitojenratkaisuelin, energiainfo- ja valituslautakunta. Tämä parantaisi erityisesti pienten yritysten ja maatalousyrittäjien oikeusturvaa.

Arvoisa puhemies! Pitkin syksyä on tässäkin salissa keskusteltu kulutusjousto- ja sähköntoimitusjärjestelmän lisäamisestä, ja tämä esitys vastaa osaltaan myös siihen tarpeeseen. Sähköntoimitusjärjestelmän joustoresurssien saatavuuden lisäämiseksi annetaan säännökset kulutusjousto- eli sähköntoimituksen vähennysten tarjonnasta sähköntoimitusmarkkinoilla vaihtoehtona sähköntoimituksen lisäämiselle. Esityksessä annetaan pelisäännöt muun muassa siitä, miten pienten käyttäjien kulutusjousto- ja sähköntoimitusjärjestelmän riippumattomat itsenäiset toiminnanharjoittajat voivat tarjota kokoamiaan kulutusjoustoja sähköntoimitusmarkkinoilla. Verkonhaltijoiden edellytetään hankkivan verkon käyttövarmuutta varten tarvitsemansa lisäpalvelut sekä jakeluverkonhaltijan hankkivan tarvitsemansa joustopalvelut markkinaehtoisesti. Jakeluverkoissa joustopalveluiden hankinta tehostaisi verkon käyttöä ja verkkoinvestointeja.

Hallituksen ehdottamat muutokset hillitsisivät edelleen siirtohintoja ja täydentäisivät siten viime vuonna toteutettuja verkkohinnoittelua merkittävästi ja nopeasti hillinneitä lainmuutoksia.

Tämän lisäksi verkkonhaltijoita kielletään harjoittamasta energiavarastoliiketoimintaa ja jakeluverkonhaltijoita harjoittamasta sähköajoneuvojen latausliiketoimintaa. Tällä selvennetään verkkomonopolin ja kilpailtujen liiketoimintojen eriyttämistä.

Pöytäkirja PTK 146/2022 vp

Esitykseen sisältyvät lait on tarkoitus saattaa voimaan ensi tilassa, jotta erityisesti kulutusjoustoja tehostavat toimenpiteet saataisiin käyttöön seuraavaksi talveksi 2023—2024. Sähkölaskujen sisältöä koskevat säännökset tulisivat voimaan 1.6.2024 ja laki energiamarkkinariitalautakunnasta 1.9.2023, mitkä takaavat viranomaisille ja sähköyhtiöille riittävän ajan tarpeellisiin täytäntöönpanotoimiin.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Räsänen.

15.05 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Kiitos ministeri Lintilälle kattavasta esittelystä. Tämäkin esitys vaikuttaa mielestäni varsin kannatettavalta.

Esityksen yhtenä tavoitteena on toimeenpanna työ- ja elinkeinoministeriön älyverkko-työryhmän esityksiä älykkäästä sähköjärjestelmästä, joka täydentäisi asiakkaiden mahdollisuuksia osallistua itse aktiivisesti sähkömarkkinoille ja edistäisi myös sähkön toimitusvarmuuden ylläpitoa, ja tämä tavoite on tietenkin kannatettava. Energian varastointi on kasvavaa liiketoimintaa, ja on hyvä, että meillä on jo käytössä suhteellisen toimivat kansalliset ratkaisut.

Mutta sitten, arvoisa puhemies, otan esiin sellaisen näkökulman, että näiden älysähköverkkojen kääntöpuolena on, että sähköjärjestelmä kehittyy jatkuvasti yhä monimutkaisemmaksi, ja tulevaisuuden ehkä keskeisimpänä haasteena on ylläpitää osaamista ja infrastruktuuria sekä myös kyberturvallisuutta, joita verkon luotettava toiminta edellyttää. Eräs aivan konkreettinen haaste voi liittyä esimerkiksi tarvittavien komponenttien saatavuuteen, mihin tulee varautua. Ukrainan sodan kokemukset osoittavat, etteivät mitkään yhteiskunnan kannalta keskeiset verkot jää kyberhyökkäysten, sabotaasin tai muiden sotatoimien ulkopuolelle, ja tämä pitää huomioida myös älysähköverkkoja rakennettaessa. Integroitu sähkö- ja tiedonsiirtoverkko on sähköistyvän ja digitalisoituvan yhteiskunnan tärkein kriittinen verkko.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Niikko poissa. — Edustaja Kinnunen... Mikko. [Mikko Kinnunen: Joo, meitä on kaksi! — Naurua]

15.07 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa puhemies! Sähkön hinta ei liene koskaan ollut yhtä puhuttava aihe kuin viimeisen vuoden aikana, eikä ihme: hinnat ovat moninkertaistuneet. Toisaalta hintavaihtelut ovat erittäin suuria; välillä sähkö on jopa ilmaista. Taustalla on tietysti monia syitä. Sota nostaa hintoja joka puolella Eurooppaa, ja oma lukunsa on Olkiluodon ydinvoimalan tilanne. Välillä vesivoimastakin on ollut pulaa. Uusiutuvaa energiaa ja etenkin tuulivoimaa rakennetaan kiivaasti, mutta jos ei tuule, ei tule sähköä ja hinta nousee. Muutos aiempaan on suuri. Me olemme kansalaisina tottuneita siihen, että sähkö on kohtuuhintaista eikä sopimusta tehdessä tarvitse pelätä joutuvansa ryöstetyksi. Tarvitsemme lainsäädännön päivitystä.

Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä on toimia, joilla kuluttajan asemaa parannetaan ja markkinoiden kulutusjoustoja lisätään. Suomessa melko harva on aiemmin valinnut itselleen pörssisähkön. Syksyllä ei paikoin ollut muuta edes tarjolla. Lakiesityksen mukaan pörssisähkösopimusta tai muuta vaihtuvahintaista sopimusta ei jatkossa enää voisi tehdä puhelimitse. Tarvitaan kuluttajan nimenomainen suostumus. Kuluttajansuoja parane.

Pöytäkirja PTK 146/2022 vp

Hallituksen esityksessä ehdotetaan myös, että sähkönmyyntisopimusten vertailusivustosta tehtäisiin erillinen laki. Energiavirasto ylläpitää jo nyt tätä sähkönhinta.fi-sivustoa, jossa sopimuksia voi kätevästi vertailla. Jatkossa sen toiminnasta säädettäisiin myös lailla ja sille annettaisiin oikeus asettaa määräaikainen julkaisukielto myyjälle, joka antaa sopimuksistaan toistuvasti virheellistä tietoa.

Kiitos ministeri Lintilälle, että etsitte kansalaisten sähköahdinkoon toimivia ratkaisuja.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Reijonen.

15.10 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies ja arvoisa ministeri! Meillä on tosiaan energiakriisi ja sähkökriisi käsillä, ja se on vakava asia. Kuntalaiset ja kansalaiset ovat ihmeissään sähkölaskujen kanssa, ja on tärkeää, että näitä asioita nostetaan monella taholla nyt esille.

Jos ajatellaan tosiaan, niin jos ei tuule, ei ole tuulisähköä, jos ei paista aurinko, niin ei ole sitä aurinkosähköä, ja turve, mikä nousikin tässä äsken esille edustaja Hoskosen ansiokaasti nostamana, kyllähän turve on semmoinen asia, mihinkä pitää kiinnittää jatkossakin huomiota. Ei voi olla näin, että nyt näitä ei huomioida tulevana vuosina, koska eiväthän turvetuottajat ja -urakoitsijat sijoita siihen asiaan. Eihän siinä ole mitään järkeä sijoittaa, jos ei taata, että kuitenkin jollakin tavalla silläkin alalla pärjätään ja sitä turvetta tarvitaan jatkossakin, kun sitä nimenomaan tarvitaan.

Mutta se, mistä haluaisin nostaa nyt esille sähköasiassa, on tämä tiedottamisen tärkeys. Ihan tässä on tullut monta kertaa nyt esille, että ministeriöstä on vähän tullut erilaista tietoa ja toiselta ministeriltä erilaista tietoa ja virkamiehiltä erilaista tietoa, ja ihmiset ovat olleet hirveän hämillään, että mitä niin kuin oikeasti tapahtuu. Kun näitä sähkötukia nyt sitten tehdään, niin myös tämä tiedottaminen on tärkeää. Siellä ovat ihmiset ihan ihmeissään, soittelevat, laittavat viestiä ja kyselevät ihan asiastakin, että miten näitä tukia haetaan ja mistä näitä haetaan. Niitä voidaan hakea Kelalta ja vaikka mistä, ja kukaan ei oikein tiedä, mistä niitä haetaan. Tiedottaminen on hirveän tärkeää ja se, että se olisi selkeää. Ja kaikilla ei aina ole nettiä käytössä, eivätkä kaikki ihmiset kykene semmoista välttämättä käyttämään koskaan, eli on huomioitava se, että on myös ihmisiä, jotka eivät käytä nettiä, ei ole internetiä käytössä, joten olisiko semmoinen mahdollista, että kun näitä asioita ja tukia on suunniteltu, että sitten ihmisille tulisi ihan kotiin tällainen tiedote, että olisi yksi selkeä, missä olisi kaikki selvitetty, että jos on sähkötukeen oikeus, niin mistä voi hakea ja millä tavalla sitä haetaan, hyvin yksinkertaiset ja selkeät ohjeet? Myös korona-aikaan tiedottamista olisi kanssa tarvittu enemmän, joten näistä sähkötuista ihan selkeät ohjeet, miten näitä haetaan, mistä haetaan ja kuka voi taikka kellä on oikeus hakea: olisiko se mahdollista olla, että sähkölaskun mukana tulisi ihmisille kotiin ihan postitse se ohje, miten menetellään, jos tilanne on tämä? Tein tästä muuten toimenpideoitteita eduskunnalle. Toivoisin, että tämä otettaisiin huomioon. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Hoskonen.

15.12 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa puhemies! On aivan erinomaista, että sähköjärjestelmien seuranta ja niiden käyttöä kehitetään ja nimenomaan huoltovarmuuden näkökulmasta, että se verkko toimii, mutta siinä on vain se ongelma, että meillä ei ole riittävästi sähköä. Tässä on se köyhän pojan ongelma: jos ei ole rahaa, niin ei ole rahaa. Sama on täs-

Pöytäkirja PTK 146/2022 vp

sä, että kun ei ole sähköä verkossa riittävästi, niin sitä sitten ei ole, ja tämä johtaa näihin tällaisiin vaikeisiin tilanteisiin, jotka nostavat hintaa pilviin. Tällä hetkellä taitaa sähkön Nord Poolin hinta olla 142 euroa, suurin piirtein, megawattitunti — Nord Poolin Suomen aluehinta markkinoilla on tällä hetkellä 141,9, näköjään. Mutta se, mikä ongelma tässä on ja mikä harmittaa tavattomasti, on, että tästä ei uskalleta ääneen sanoa. Me rakennamme tuulivoimaa aivan hullun lailla. Sitä tulee lisää jatkuvasti, valtavia määriä, mutta eihän se tätä ongelmaa ratkaise, koska silloin, kun on kova pakkanen, yleensä ei tuule. Jos me rakennamme vaikka 10 000 megawattitehoisen tuulivoimaverkon Suomeen, niin se on kovalla pakkasella nolla, ja sitten kun pitäisi tuottaa sähköä sähköjohdot punaisena, niin meillä ei ole sähköä, ja sitten kun tarpeeksi alas menee sähköteho verkossa, niin se voi kaataa koko verkon. Tässähän se ongelma on.

Ymmärrän kyllä, arvoisa ministeri, että meidän pitäisi pari ydinvoimalaa rakentaa lisää, jotta saadaan se tasainen kuorma sinne tehtyä, mutta minne me olemme unohtaneet säätövoiman rakentamisen? Tästä ovat minua tuhat kertaa viisaammat professorit ja sähköalan erikoisasiantuntijat puhuneet aina: miksi me emme puhu säätövoimasta? Se on unohdettu aivan yhtä hyvin kuin turpeen käyttö. Se on suorastaan vaiettu kuoliaaksi. Kovalla pakkasella, kun Suomessa on kova pakkanen, me tuotamme valtakunnan verkkoon CHP-tuotantona talojen kaukolämmityksen yhteydessä yli 3 000 megawatin teholla sähköä. Siihen totta kai kuuluvat täällä etelässä kivihiilellä pyörivät voimalaitokset, mutta tuolla muualla Suomessa se tarkoittaa, että siellä palaa erittäin heikkolaatuinen puu, huonolaatuinen puu, joka on märkää, ja kun siihen pannaan kuivaturve sekaan, saadaan yli 3 000 megan teholla sähköä valtakunnan verkkoon. Se tulee juuri oikealla hetkellä silloin, kun sitä kipeimmin tarvitaan.

Me täällä puhumme, että rakennetaan lisää tuulivoimaa. Rakennetaan pois vaan, mutta se tuulivoima on parhaimmillaan, kun sitä ei paljoa tarvitse, eli kesällä. Ei me kesällä sähköä niin paljon tarvita. Suomen teollisuus, meidän tuotantotaloutemme, ei pyöri sellaisen sähköverkon varassa, joka vaihtelee, että tänään on runsaasti sähköä ja huomenna hyvin vähän, tai sitten se huomenna maksaa niin valtavasti, ettei ole varaa tehdä mitään. Ruotsissa lopetettiin viime vuonna, muistaakseni: paperikoneet pistettiin kiinni, kun sähkö oli niin kallista, että ei kannattanut enää paperia tehdä. Paperin valmistaminenhan ei tuota sähköä, vaan se valtavasti kuluttaa sitä.

Arvoisa puhemies! Kyllä minua harmittaa tämä sähkökeskustelu. Minkä tautta me ei puhuta asioista oikeilla nimillä? Rakennetaan vaan vaikka 500 tai 10 000 uutta tuulimyllyä, minua se ei kiusaa yhtään, mutta, arvoisa puhemies, sillä hetkellä, kun ongelma on käsissä, niin ne tuulimyllyt seisovat, kovassa pakkasessa värjöttelevät yksinään, ja mitään ei tapahdu: sähköä ei tule, ja koko sähköverkko voi romahtaa.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Harjanne.

15.15 Atte Harjanne vihr: Arvoisa puhemies! Kiitos ministeri Lintilälle tämän esityksen esittelystä. Käsillä olevat ajat korostavat aika väkevästi sitä, että nimenomaan älyä ja joustoa ja tehokkuutta sähkön käyttöön tarvitaan — se auttaa joka tapauksessa. Silti samaan aikaan on toki niin, kuten edustaja Hoskonen totesi, että me tarvitaan paljon lisää päästötöntä sähköntuotantoa. Sen tarve kasvaa vielä liikenteen ja teollisuuden sähköistyessä ja myös ikään kuin tämän säätövoiman tarpeen takia valtavasti.

Pöytäkirja PTK 146/2022 vp

Toki tässä keskustelussa on hyvä pitää mielessä se, että itse asiassa Suomessa just rikottiin sähköntuotantoennätyksiä, eli nimenomaan kun meillä on tehty investointeja tuulivoimaan, on tehty investointeja ydinvoimaan, niin se on mahdollistanut sen, että meillä on jo käynnissä se siirtymä, mitä me tarvitaan. Se siirtymä ei todellakaan ole tässä nyt ongelma vaan päinvastoin se, että se on ollut liian hidas. Sitä pitää nopeuttaa.

Tähän liittyen ehkä totean yleisenä huomiona sen, että kun puhutaan energiapolitiikasta, niin itse pitäisin tärkeänä, että siinä määrin kuin uusiutuvalla energialla eli tuuli- ja aurinkoenergialla on tärkeä osa jatkossa — ja tuulen osalta on jo nyt — puhutaan siitä, että me ei tarvita vain uusiutuvaa energiaa, me tarvitaan ylipäänsä päästötöntä energiaa, eli kyllä se ydinvoimakin siellä ratkaisujen paletissa täytyy muistaa pitää aina, kun politiikkaa tehdään, ja huolehtia, että kaikki linjaukset ovat tältä osin sellaisia, että ne nimenomaan ajavat sinne täysin päästöttömään energiatalouteen.

Edustaja Hoskoselle olisin kommentoinut vielä sen — hän ehti tuossa poistua — että itse asiassa tuulivoima tuottaa eniten talvella. Tämä tammöisten tuulettomien pakkaspäivien ongelma on aito, mutta on hyvä huomata, että itse asiassa tuulivoimalla se toimintakäyrä on nimenomaan sellainen, että sinänsä talvikuukaudet tuottavat eniten.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kinnunen, Jari.

15.17 Jari Kinnunen kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Täällä on puhuttu tästä voittoverosta ja nyt sitten tämän sähkömarkkinalain uudistamisesta. Molemmat ovat hyviä askelia eteenpäin, en missään nimessä halua kritisoida niitä sen kummemmin. Mutta olen huolissani tässä nyt siitä, että ihmisillä sähkölaskut muuten juoksevat koko ajan: marraskuun sähkölasku tuli, joulukuun sähkölaskut tulivat ja ihmisten pitää maksaa yli tuhannen euron sähkölaskuja pienistä tuloistansa. Eivät nämä auta sitä asiaa.

Olisin toivonut, että tätä sähkömarkkinalakia uudistettaessa olisi huomioitu tuo 67 §:n toimitusvelvollisuussähkö, jota säätämällä olisi päästy nopeasti tulokseen siten, että se olisi vaikuttanut suoraan kansalaisten ja veronmaksajien käteen jäävään tuloon. Ymmärrän kyllä, että sekään ei ole yksinkertainen ja siinä olisi ongelmia ollut sen säätämisessä ja siitä olisi aiheutunut jotakin, mutta uskon, että virkamiestyöllä se olisi voitu sitten korjata.

Nyt näyttää siltä, että meillä on muutamia vastuullisia sähköyhtiöitä, kuten Oomi, Helen, Fortum, jotka ovat lähteneet itse kohtuullistamaan sähkön hintaa. Mutta sitten meillä on tammöisiä täysin vastuuttomia sähköyhtiöitä, kuten esimerkiksi Lännen Omavoima, joka ottaa edelleenkin asiakkailta 40 sentin sähkön hintaa eikä toimita tätä toimitusvelvollisuussähköä lainkaan. Tämä asettaa kansalaiset eriarvoiseen asemaan tässä maassa, ja se aiheuttaa oikeasti ongelmia perheille, jotka joutuvat näitä isoja sähkölaskuja maksamaan. Tämän vuoksi olisin toivonut, että tämä sähkömarkkinalain 67 § olisi ollut tässä uudistuksessa mukana huolimatta siitä, että siitäkin varmaan joitakin haasteita olisi tullut. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Juvonen.

15.19 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Tällä esityksellä sähkömarkkinalakiin ehdotetaan säännöstä, joka kieltäisi verkonhaltijoita harjoittamasta energiavarastoliiketoimintaa. Kyseessä on käyttövarmuuden turvaaminen ja huoltovarmuuden turvaaminen, ja siinä mielessä puhumme erittäin tärkeästä asiasta. Sähköä tulee riittävä kaikille.

Pöytäkirja PTK 146/2022 vp

Täällä edellinen edustaja piti hyvän puheenvuoron liittyen sähkölaskujen korkeisiin hintoihin. Todellakin joulunaikaan on tullut paljon viestejä siitä, miten korkeita, monien monien satojen eurojen, sähkölaskuja ihmisillä on, hyvin iäkkäillä ihmisillä, ja he miettivät, miten he selviävät näistä laskuistaan. Edustaja Reijosen puheenvuoroa on kannatettava. Olen samaa mieltä, että se tiedottaminen, selkokielellä kertominen, mihinkä tukeen kukaan on oikeutettu, on kyllä tänä päivänä erittäin tärkeää, ja kaikilla ei ole sitä nettiä.

Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä myös käydään keskustelua älyverkosta ja älykkästä sähköjärjestelmästä. On erittäin tärkeää, että myös kansalaisilla — kuluttajilla, sähkönkäyttäjillä — on mahdollisuus seurata ja valvoa omaa sähkönkäyttöään. Tämä digitalisuus ja älylaitteiden käyttö tulee myös kotitalouksiin. Ihmiset voivat tehdä myös omia säästöjä sähkössä, seurata sitä kulutusta, kuten myös lämpimän veden kanssa. On kehitetty muun muassa suihkuja, jotka laskevat, kuinka paljon lämmintä vettä käytät. Näiden tarkoitus on säästää myös sitä sähköä. Meidän täytyy kaikkien olla näissä säästötalkoissa.

Arvoisa puhemies! Arvoisa ministeri, minä kysyisin teiltä: Täällä esityksessä ehdotetaan kiellettäväksi jakeluverkonhaltijan harjoittama sähköajoneuvojen latausliiketoiminta. Nyt kun suomalaisille on sähköajoneuvoja suositeltu ja myyty ja kaupiteltu ja se on yksi osa sitä kestävästä kehitystä ja ilmastohaittojen torjumista, niin kysyisin teiltä yleisesti nyt sähköautojen lataukseen liittyvän kysymyksen. Miten näette tilanteen tässä energiatilanteessa, kun sähköstä on pula ja monet sähköautoilijat arvioivat hankkivansa edullisen kulukuvälineen, kun he voivat ladata sähköä, joka ei maksa juuri mitään? Mikä on heidän tilanteensa tällä hetkellä, ja ruvetaanko sitä mahdollisesti jotenkin säännöstelemään? Ja sitten tämä: onko meillä nyt riittävästi näitä latauspaikkoja Suomessa? Ymmärtääkseni EU:stahan tuli määritelmä, kuinka paljon niitä pitäisi olla. Miten näette nyt sitten sähköautojen tulevaisuuden kehityksen: kannustatteko edelleen suomalaisia hankkimaan hybridiautoja ja sähköautoja, vai pitäisikö kuitenkin liikkua sillä vanhanmallisella, vanhanaikaisella, hyvin toimivalla bensa-autolla? Ja sitten toivoisin, että myös siihen kohdistetaan sitä resurssia, että ihmiset ympäri Suomen pitkien etäisyyksien Suomessa voivat bensa-autollansa liikkua. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Juuso.

15.22 Kaisa Juuso ps: Arvoisa puhemies! Sähkön hinnan vaihtelut viime vuosina ovat olleet ihan hirveät, ja ne koko ajan kasvavat ja kasvavat, ja suurelta osin syynä tähän on tuulivoiman epätasainen tuotto. Silloin kun tuulee, on hyvin sähköä, mutta kun ei tuule, niin sähköä ei ole, ja siihen ei ole merkitystä sillä, onko niitä voimaloita tuhat vai onko niitä yksi kappale. Kun ei tuule, niin yksikään voimala ei pyöri, ja se on aiheuttanut semmoisen ongelman tai tendenssin, että sillä sähkön hinnalla spekuloidaan. Sähkön hinta riippuu aina tarjonnasta, mutta silloin, kun tarjontaa voidaan säätää, sähkön hinnalla voidaan myöskin spekuloida ja saada sitä ylös.

Ainoa säätövoima tällä hetkellä Suomessa on vesivoima. Vesivoima hyvin pystyy sähköntuotantonsa säätämään sillä virtauksella, mitä sieltä padosta päästetään ohi. Muun muassa Kemijoki Oy:llä on useita altaita, mihin vettä voidaan varastoida, ja silloin kun sähköstä on pula ja hinta nousee pilviin, niin Fortumhan voi Kemijoki Oy:ltä tilata, että no nyt me tarvitsemme sähköä, nyt voitte pistää padot auki, sähkön hinta on korkealla. Mitä mieltä olette tällaisesta toiminnasta: onko se teidän mielestänne ihan ok?

Pöytäkirja PTK 146/2022 vp

Siis kansalaisten kannalta on ehdottoman tärkeää, että sähkön hinta on kohtuullista, ja Suomen kannalta on tärkeää, että sähkön tuotto on tasaista. Tasaista tuottoa me saamme ydinvoimalla. Ydinvoima ei tietääkseni sovellu säätövoimaksi. Ainoa keino saada tasaista kohtuuhintaista sähkön tuottoa Suomessa on ydinvoiman lisääminen, ei tuulivoiman.

Tuulivoiman lisääminen Suomessa on johtamassa kohtuuttomaan tilanteeseen monille asukkaalle, jotka asuvat alueilla, joiden ympäristöön tuulivoimaloita on suunniteltu. Ympäristön asukkaat yleensä vastustavat niitä, maanomistajat, jotka saavat vuokratuloja, kannattavat niitä. Myöskin jotkut kunnanvaltuutetut, jotka laskevat kiinteistöverotulojen varaan, kannattavat niitä, mutta suurin osa asukkaista vastustaa tuulivoimaloita. Miksi te tuotte, miksi te suositte tuulivoimaa, koska se on sattumavoimaa? Sen varaan ei voi rakentaa yhtään mitään. Meidän tulee huolehtia siitä, että meillä on Suomessa tasaista sähköä, meillä on ydinvoimaa, meillä on vesivoimaa ja mahdollisesti myöskin fossiilisia, jos tarve vaatii. Emme voi ripustautua tuulivoimaan.

Ja se, mikä vielä ihmetyttää tässä tuulivoimassa, on se, että tuulivoimalat eivät vaadi ympäristölupaa — edelleenkaan eivät vaadi ympäristölupaa. Tuulivoimalat eivät myöskään ole mukana siinä ympäristövahinkorahastossa, mikä on säädetty. Siis tämä on niin kuin ihan ihmeellistä, että meillä ei ole tuulivoimalakia ja silti meille ollaan tuomassa tuhansittain, tuhansittain tuulivoimaloita. Pyytäisin, että miettisitte tätä vielä kerran.

Puhemies Matti Vanhanen: Haluaako ministeri Lintilä käyttää puheenvuoron tähän keskusteluosuuden loppuun? Kolme minuuttia?

15.25 Elinkeinoministeri Mika Lintilä: Arvoisa herra puhemies! Paljonkin puheenvuoroja tässä. Jos lähtee liikkeelle, niin edustaja Räsänen: älyverkot, riittävät komponentit. Nämä komponentit ovat tällä hetkellä erittäin iso ongelma teollisuudessa kautta linjan. Se ei koske pelkästään näitä älyverkkoja, vaan kyllä se tulee ihan joka puolelle.

Edustaja Mikko Kinnunen: kuluttajansuoja paranee tosiaan — se on yksi tämän lain tarkoituksia nimenomaan. Meillä taitaa olla aika monella kokemuksia siitä, että on vähintäänkin kuullut, kuinka on puhelinmyynneissä myyty sitten sähkösopimuksia, jotka eivät ole osoittautuneet ollenkaan niin hyviksi kuin on alkujaan kuulostanut, niin tämä muutos tulee.

Sitten edustaja Reijonen: tämä tiedottamisen tärkeys on äärettömän, äärettömän iso, ja tietysti se, mistä kautta. Olisi varmaan ideaaleinta, jos tulisi energiayhtiön laskukirjekuoressa sitten nämä tiedot, mutta varmasti aikamoinen työ sitten näille. Meillä taitaa olla 66 energiayhtiötä tällä hetkellä, jotka toimittavat energiaa tai sähköä. Miten he tulisivat sen hoitamaan? Kyllä siinä olisi jonkunnäköinen kustannus, mutta kyllä me tämän kanssa tullaan tekemään töitä. Mutta varmasti ihan varteenotettava keino.

Tämä turve tuli tässä esille myös edustaja Reijosella ja edustaja Hoskosellakin, joka on poistunut keskuudestamme. Kyllä tämä turpeen merkitys on iso myös jatkossa. Tuossa katsoin, että me kuitenkin viime vuonna 2022 nostettiin 3,7 terawattituntia, kun se oli edellisenä vuonna 2,8, eli se oli melkein yksi terawatti enemmän, mitä nostettiin turvetta. Ja sitä olisi nostettu vielä enemmän, mutta sanotaanko, että merkittävillä turvealueilla kostea kesä esti sen — me saatiin joku 72 prosenttia nostettua siitä, mitä oli tavoitteena ja tarpeena. Kyllä turpeella tulee ehdottomasti olemaan rooli myös tässä peruspaketissa jatkossakin.

Edustaja Jari Kinnunen sitten otti kantaa näihin akuutteihin. Nyt pitää muistaa, että tässä lähtökohtana on periaatteessa 2019 annettu sähkömarkkinadirektiivi, jota laitetaan nyt kansalliseen lainsäädäntöön, ja sen vuoksi tämä on keskittynyt siihen.

Pöytäkirja PTK 146/2022 vp

Edustaja Juvonen kysyi sähköautojen tulevaisuudesta. Kyllä niitä jatkossa tulee olemaan entistä enemmän. Ei tarvitse tietysti kuin katsoa kaikki nuo merkittävimmät autonvalmistajat — ne ovat ilmoittaneet, että lopettavat polttomoottoreitten valmistamisen tämän vuosikymmenen lopulla. Mutta sanotaan, että kyllä varmasti suhde on tietysti muuttunut.

Edustaja Juuso: nämä juoksutukset on tietysti yhtiöitten asia, miten he tekevät. Aika paljon esimerkiksi tulee minullekin palautteita, että ei juoksuteta, ja sitten kun sitä selvittää, niin siellä on joku huolto menossa tai muuta vastaavaa, mutta ne on hyvin näkyviä. Siihen, että ydinvoima on varmasti sellainen, joka olisi säätövoimana paras: siinä ongelmana on se, että ydinvoimainvestoinnit ovat isoja, ja tällä hetkellä ne, jotka haluaisivat investoida ydinvoimaan, ovat vähissä. Toivon kyllä, että nämä pienydinvoimalat tulisivat verrattain nopeasti, koska sieltä me saataisiin ehkä kuitenkin sitä osuvimpaa osaa tähän. Ei tosiaankaan tuulivoima tule tätä kaikkea ratkomaan, mutta on erittäin isona osana siinä, että me tullaan olemaan kansallisesti omavaraisia sähköntuotannossa. Mutta tätä säätövoiman merkitystä ei missään nimessä pidä yhtään väheksyä, se tulee olemaan ihan ratkaiseva kysymys.

Puhemies Matti Vanhanen: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 15.29.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 18.23.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 5 käsittelyä. — Edustaja Reijonen poissa, edustaja Vestman poissa. — Edustaja Kinnunen, Jari, olkaa hyvä.

18.23 **Jari Kinnunen kok:** Kiitos, arvoisa puhemies! En puhu pitkään, mutta koska puhuin tässä jo aikaisemmin tästä sähkömarkkinalain 67 §:stä ja ministeri totesi siihen vastaukseksi, että nyt kysymyksessä on EU-direktiivin täytäntöönpano ja sen vuoksi 67 §:ää ei voitu käsitellä, niin sanon, että näinhän asia ei ole, vaan hallitus olisi voinut tuoda myöskin sen 67 §:n tähän samaan käsittelyyn, tähän samaan saliin, ja oltaisiin saatu ehkä tämä toimitusvelvollisuussähkö käsiteltyä niin, että sinne olisi tullut myöskin jonkinnäköinen katto ja se olisi näkynyt heti suoraan kuluttajien kukkaroissa positiivisena. Nyt laskut täytyy maksaa ja tuki tulee sitten joskus myöhemmin, jos tulee — ja minkä suuruisena se tulee, se on sitten toinen asia. Jos olisi säädetty tuohon 67 §:ään toimitusvelvollisuussähkön hinnaksi esimerkiksi kymmenen senttiä, niin en usko, että se olisi väliaikaisena ratkaisuna vaikuttanut sitä tai tätä, eikä se olisi maalta merelle vienyt näitä suuria sähköyhtiöitä. Toki ymmärrän, että se olisi saattanut aiheuttaa hieman teknistä jumbppaa, mutta sitä vartenhan meillä on virkakunta, joka sitten teknisesti jumbppailee. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 146/2022 vp

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaanpanosta annetun lain 59 §:n muuttamisesta sekä eräiksi muiksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 319/2022 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. — Keskustelu, ministeri Kiuru.

Asian käsittelyssä noudatettiin aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

15.30 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaanpanosta annetun lain 59 §:n muuttamisesta sekä eräiksi muiksi laeiksi. Esityksessä siis ehdotetaan muutettavaksi sote-uudistuksen niin sanottua voimaannolakeja Lapin ja Etelä-Savon hyvinvointialueiden sairaaloiden päivystystä koskien. Terveys- ja terveydenhuoltolain sääntelyn mukaan aiemmin kunkin sairaanhoitopiirin ja nyt hyvinvointialueen tulee ylläpitää yhtä ympärivuorokautista perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteispäivystystä keskussairaaloidensa yhteydessä. Yliopistollisilla hyvinvointialueilla on mahdollisuus ylläpitää enempää kuin yhtä tällaista päivystystä. Hyvinvointialueiden rajathan eivät täysin vastaa aikaisempia sairaanhoitopiirien rajoja.

Lapin hyvinvointialue koostuu sekä Lapin että Länsi-Pohjan sairaanhoitopiirien alueista, joilla kummallakin oli ennen sote-uudistusta oma keskussairaalansa niin Rovaniemellä kuin Kemissäkin. Etelä-Savon hyvinvointialue koostuu sekä Etelä-Savon että Itä-Savon sairaanhoitopiirien alueista, joilla myös kummallakin oli oma keskussairaalansa niin Mikkelissä kuin Savonlinnassakin. Siten sote-uudistuksen myötä lähtökohtaisesti Lapin ja Etelä-Savon hyvinvointialueilla ei voisi olla tiukasti tulkittuna kahta ympärivuorokautista yhteispäivystysyksikköä.

Voimaannolain 59 §:ssä on kuitenkin tehty hallituksen päätöksen pohjalta siirtymäsäännös, joka sitten eduskunnassa myöhemmin hyväksyttiin osana sotea. Sen mukaan Lapin ja Etelä-Savon hyvinvointialueet voivat ylläpitää useampaa kuin yhtä ympärivuorokautisesti päivystävää yhteispäivystysyksikköä sairaaloidensa yhteydessä vuoden 2032 loppuun saakka. Säännös hyväksyttiin osana sote-uudistuksen lainsäädännön hyväksymistä.

Sote-uudistuksen käsittelyn yhteydessä eduskunta hyväksyi lausuman, jonka mukaan eduskunta edellyttää, että hallitus turvaa Kemian ja Savonlinnan sairaaloiden riittävän palvelutason ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin sen varmistamiseksi. Tämän esityksen tarkoituksena on nimenomaan nyt ryhtyä toimiin ja toteuttaa tämä lausuma.

Pöytäkirja PTK 146/2022 vp

Esityksessä ehdotetaan siis muutettavaksi voimaantulolain 59 §:ää siten, että Lapin ja Etelä-Savon hyvinvointialueen mahdollisuus ylläpitää useampaa kuin yhtä ympärivuorokautisesti päivystävää yhteispäivystyksikköä sairaaloidensa yhteydessä säädetään toistaiseksi voimassa olevaksi mahdollisuudeksi, ei tuohon määräaikaiseen voimassaolokaan asti. Ne voisivat siis jatkossa ylläpitää kahta tällaista päivystysyksikköä sairaaloissaan, jos väestön palvelutarve sitä edellyttää ja enemmän kuin yhden yksikön ylläpito ei vaaranna laissa hyvinvointialueiden toiminnalle säädettyjen edellytysten noudattamista ja velvoitteiden täyttymistä. Nykyisen kaltainen päivystys voisi siis jatkua Kemissä ja Savonlinnan sairaaloissa, mitä on kovasti toivottu.

Samassa hallituksen esityksessä selkeytettäisiin hoitopaikan valintaa koskevaa sääntelyä siten, että oikeustila pääsääntöisesti säilyy voimassa olevaan oikeuteen nähden.

Arvoisa puhemies! Tämä ehdotettu muutos päivystyssääntelyyn käytännössä mahdollistaisi nykyisenlaisen ympärivuorokautista yhteispäivystystä ylläpitävien sairaalaverkon ylläpidon. Etelä-Savon ja Lapin hyvinvointialueilla mahdollisuus kahden päivystysyksikön ylläpitoon mahdollistaisi sellaisen palvelutason ylläpitoa alueen sairaaloissa, joihin on jo alueella totuttu. Asian koetaan olevan merkityksellinen tekijä myös alueen elinvoimalle ja yleisemmin koko aluekuvalle.

Taloudellisten vaikutusten osalta esityksessä katsotaan, että kun alueen toisen yksikön ylläpitoon ei ole velvoitetta vaan kyseessä on mahdollisuus, ei siihen ole myöskään rahoitusjärjestelmään perustuvaa ja toiminnallista välttämättömyyttä osoittaa suoraan erillistä rahoitusta. Hyvinvointialueiden rahoituslain yleiskatteelliseen rahoitukseen kuitenkin jo sisältyy sinänsä myös päivystyspalveluiden rahoitus kuten molempien sairaaloiden olemassaolokin. Hallitus siis katsoo, että ottaen huomioon erityisesti Kemissä ja Savonlinnan sairaaloiden historian päivystävinä sairaaloina ja sen, että sinänsä tunnustetaan, että kahden yksikön ylläpito voi osoittautua alueellisesti taloudellisesti raskaaksi, saattaa olla perusteltua korvata niitä lisäkustannuksia, joita alueen toisen yhteispäivystysyksikön ylläpidosta syntyy.

Hallitus linjasi lisäkustannusten rahoittamisesta marraskuun lopussa. Rahoitusta koskien valmistellaan erillistä, tätä esitystä täydentävää hallituksen esitystä, joka lähti eilen lausunnoille. Hallituskauden loppumisen takia on perusteltua, että tämä nyt annettu hallituksen esitys annetaan eduskunnalle ensin, jotta eduskunnalla on enemmän aikaa käsitellä tätä kokonaisuutta ennen eduskuntakauden päättymistä.

Tässä kokonaisuus. — Kiitoksia, puhemies.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Räsänen poissa. — Edustaja Mattila.

15.35 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa puhemies! Iloitsen yhdessä Kemissä ja Savonlinnan sairaaloiden vaikutusalueen ihmisten ja päättäjien kanssa tästä hallituksen esityksestä, jonka mukaan Kemissä ja Savonlinnan sairaaloissa voidaan jatkaa yhteispäivystystä ilman määräaikaa. Esityksen sisällön mukaan Lapin ja Etelä-Savon hyvinvointialueet voisivat ylläpitää kahta ympärivuorokautisesti päivystävää yhteispäivystyksikköä sairaaloidensa yhteydessä. Tämä vaatii muutoksen päivystyssääntelyyn siten, että mahdollistetaan nykyisen kaltaisen päivystysverkon ylläpito toistaiseksi eikä määräaikaisesti. Kyseisillä hyvinvointialueilla tämä määräaikainen päivystysmahdollisuus on voimassa vuoden 2032 loppuun saakka.

Pöytäkirja PTK 146/2022 vp

Terveystenhuollon päivystyspalvelut on viimeisen vuosikymmenen aikana keskitetty keskussairaaloiden yhteydessä oleviin yhteispäivystyksiin. Sote-uudistuksessa sairaanhoitopiirien vastuut ovat siirtyneet hyvinvointialueille. Lapin ja Etelä-Savon hyvinvointialueet poikkeavat muista alueista siinä, että alueilla yhdistyvät kaksi erillistä sairaanhoitopiiriä, joilla kummallakin on ollut vuosikymmenien ajan omat keskussairaalsensa. Ilman säädösmuutoksia hyvinvointialueen toisessa sairaalassa ei voitaisi jatkaa perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon ympärivuorokautista yhteispäivystystä laissa nyt olevan määräajan jälkeen.

Arvoisa puhemies! Tässä yhteydessä haluan kiittää peruspalveluministeri Kiurua, että hyväksyitte sote-lakien pykäliin Raahan ja muiden pienten sairaaloiden mahdollisuuden päivystystoimintaan. Haluan kiittää teitä myös poikkeuslupan myöntämisestä ympärivuorokautiselle perusterveydenhuollon päivystykselle Raahan sairaalassa juuri alkaneelle vuodelle.

Me Raahan seutukunnan ihmiset pystymme samaistumaan Kemian ja Savonlinnan alueen ihmisten ja hoitohenkilökunnan tuntemuksiin, minkälaista on roikkua löysässä hirressä, kun päivystyslupa on määräaikainen. Oli pa lupa muutamaksi vuodeksi eteenpäin, kuten Kemian ja Savonlinnan tapauksissa oli, tai sitten kahdeksi vuodeksi, kuten Raahessa on ollut, on päivystyksen määräaikaisuus vaikuttanut vääjäämättä sairaalan toiminnan kehittämiseen ja tulevaisuuden suunnitteluun. Kun sairaalan tulevaisuudennäkymät ovat sumeat, vaikuttaa se ammattitaitoisen henkilökunnan sitoutumiseen kyseiseen sairaalaan työpaikkana. Vaikeudet saada riittävästi hoitohenkilöstöä saa aikaan negatiivisen kierteen, joka osaltaan vaikeuttaa sairaalan palvelutason säilymistä monipuolisena.

Sairaaloiden palvelutason alasajo on merkittävässä määrin sokeasti keskittävistä lainsäädännöstä johtuvaa. Me Raahan seutukunnan ihmiset emme voi koskaan hyväksyä lopputulosta, joka seurasi yliopistosairaaloihin erikoissairaanhoidoa keskittävistä lainsäädännöstä. Se, mikä oli järkevää toimintaa täällä lyhyiden välimatkojen Etelä-Suomessa, ei soveltunut tuonne pitkien välimatkojen pohjoiseen. Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirissä toimi hyvin työnjako Oulun yliopistollisen, Raahan ja Oulaskankaan sairaaloiden välillä. Raahessa pystyttiin suorittamaan nukutuksessa tehtäviä leikkauksia ja oli keskitytty pehmytkudoskirurgiaan. Siitä huolimatta, että kaikki sairaalaosapuolet ja tietenkin potilaat olivat toimintaan tyytyväisiä, haluttiin lainsäädännöllisin toimin hajottaa tämä kuvio.

Päivystyspalvelulla on merkittävä vaikutus myös sairaalan muuhun toimintaan ja ihan opetustoimintaan asti. Sairaalan palvelutasolla on puolestaan vaikutus alueen elinvoimaan. Nyt kun Oulun yliopistollinen sairaala kärsii mittavista vaikeuksista selviytyä päivystysvastuistaan, on Raahan sairaalan päivystys entistä merkityksellisempi palvelu seutukunnan ihmisille. Kuluvan vuoden aikana me sairaalan vaikutuspiirissä elävät toivomme Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen, eli Pohteen, hallituksen vakuuttuvan Raahan päivystyksen tarpeellisuudesta niin, että seuraavalla kerralla lupaa Raahan sairaalan päivystyksen haetaan sen tarpeellisuutta kyseenalaistamatta ja se myös saadaan useammaksi vuodeksi. Raaha on sentään Pohjois-Pohjanmaan maakunnan toiseksi suurin kaupunki, jonka seutukunnan alueella asuu noin 35 000 ihmistä. Alueella toimii yli 2 000 työntekijän terästehdas SSAB ja lukuisia konepajoja, joissa on hyvistä työsuojelutoimista huolimatta aina suuronnettomuuden mahdollisuus.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Reijonen.

Pöytäkirja PTK 146/2022 vp

15.40 Minna Reijonen ps: Arvoisa puhemies ja arvoisa ministeri! Ministerillä on varmasti kiirettä riittänyt sote-uudistuksen aikana ja sote-uudistuksen jälkeen, ja tässäkin nyt käsittelyssä olevassa asiassa on tosi tärkeää, että niitä palveluita saadaan aika laajasti. Se on hirveän tärkeä ja hyvä asia. Tuolla meidän omalla alueellamme esimerkiksi, kun mietitään Pohjois-Savon aluetta, on tärkeää Kuopiossa olla palveluja ja samoin myös Iisalmes- sa ja Varkaudessa. Siellä on laaja-alaisesti oltava eikä vain yhdessä pisteessä, laaja-alaises- ti on huomioitava tämä.

Samalla on myös huomioitava yliopistolliset sairaalat. Se on hirveän tärkeä asia. Yli- opistollinen sairaala on kuitenkin sille alueelle tärkeä, mutta myös sen takia se on tärkeä, että se kouluttaa ihmisiä, esimerkiksi lääkäreitä, ympäri Suomea, ei pelkästään vain siihen omalle alueelle vaan koko Suomen alueelle, joten on älyttömän tärkeää, että niistä pide- tään huoli ja se rahoitus turvataan niille eikä se vähennä muiden sote-puolen menoja vaan on ihan erikseen se rahoitus sinne yliopistollisille sairaaloille.

Sitten tämän sote-uudistuksen ja hyvinvointialueiden aloittaessa haluan nostaa esille vielä tämän lääkäripulan ja nämä ongelmat, mitä sote-uudistus ei ratkaissut. Tämä lääkäri- pula on semmoinen — ja hoitajapula — että se pitäisi oikeasti saada nyt ehdottomasti rat- kaistua. On hirveä tilanne, että siellä ei terveysasemilla ole lääkäreitä. Monelta, monelta terveysasemalta puuttuu lääkäri. Omalta alueeltani sain kuulla, että maaliskuussa oli las- keskeltu, että jopa neljännes terveyskeskuslääkäreistä puuttuisi — jopa neljännes maalisi- kuussa — ja tämä on paha viesti ihmisille, että ei ole lääkäreitä. Sekin keskustelu on var- masti aloitettava, miten niitä lääkäreitä oikeasti saadaan terveysasemille, onko se houkut- tavuus, pitääkö koulutusta lisätä ja monta muuta seikkaa, mitä siinä voitaisiin huomioida. Tämä on semmoinen keskustelu, mikä toivottavasti käydään hyvin pian. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Hänninen.

15.42 Katja Hänninen vas: Arvoisa puhemies! Minäkin haluan tässä yhtyä kiitoksiin täs- tä esityksestä. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelas- tustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaan- panosta annettua lakia, terveydenhuoltolakia ja kotikuntalakia. Lisäksi ehdotetaan kumot- tavaksi pykälä sosiaalihuoltolaista.

Kuten tuossa kollega Hanna-Leena Mattila, edustaja Mattila, omassa ansiokkaassa pu- heenvuorossaan totesi, me raahelaiset pidämme erittäin tärkeänä sitä, että ympärivuoro- kautinen perusterveydenhuollon päivystys jatkuu. Pidän sitä erittäin suurena työvoittona, joka saavutettiin, kun eri poliittisista taustoista valitut päättäjät yhdistivät voimansa ja sai- vat muutettua alkuperäistä esitystä niin, että Raahessa näyttäisi nyt säilyvän toistaiseksi tämä ympärivuorokautinen perusterveydenhuollon päivystys.

Päivystyksen jatkuminen ei tietenkään ole ollut itsestäänselvyys eikä ole tulevaisuudes- sakaan itsestäänselvää, vaan se vaatii kaikilta alueemme luottamushenkilöiltä niin kaupun- gin, hyvinvointialueen kuin valtakunnankin tasolla kovaa työtä ja varsinkin sitä yhteistyö- tä.

Haluan omalta osaltani kiittää perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiurua tästä asias- ta ja Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueen kaikkia päättäjiä yli puoluerajojen tämän meille erittäin tärkeän ja varsinkin meidän alueemme ihmisten palveluihin pääsyn näkö- kulmasta ja laadun näkökulmasta tärkeän palvelun säilymisen puolesta.

Pöytäkirja PTK 146/2022 vp

Haluan vielä toisaalta nostaa esille sen, että menneisyyteen ei saisi katsoa, mutta kyllä minä olen joskus mieleni pahoittanut, kun aikoinaan oli turvallista synnyttää pienessä Raahen sairaalassa. Sitten on tullut keskittämisasiasetukset ja synnytyksiä on keskitetty suurempiin yksiköihin. Onhan niissä varmasti perustelunsa — potilasturvallisuudella on perusteltu ja niin edelleen — ja myöhemmin on anestesiasa vaativia leikkauksia keskitetty pois, mutta samaan aikaan on ollut sitten huolestuttavaa se, kuinka hoitojonot ovat kasvaneet ja leikkausjonot ovat kasvaneet. Olisi ehkä jossakin vaiheessa syytä tehdä laajempi kartoitus siitä, onko esimerkiksi millä tavalla tullut kustannusvaikutuksia tai millä tavalla potilasturvallisuuteen nämä aikaisemmin tehdyt päätökset ovat vaikuttaneet ja voisiko siltä kannalta sitten, kun näitä selvityksiä ja kartoituksia tehdään, vielä kerran pohtia, voisiko näitä pieniä sairaaloita, jotka ovat hyvin aikoinaan toimineet, vielä ottaa reserviin käyttöön.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kulmuni.

15.45 Katri Kulmuni kesk: Arvoisa herra puhemies! Koko kansanedustajan työni ajan, kuluneet kahdeksan vuotta, olen koettanut vaihtuville perhe- ja peruspalveluministereille ja myös sosiaali- ja terveysministeriön virkakunnalle selventää, mikä Kemin alueen ja Savonlinnan alueen ihmisiä hiertää tässä terveydenhuoltolaissa ja siinä muutoksessa, jota kulloisessakin sote-uudistuksessa on esitetty. Ja nyt sitten, kun viime vuodenvaihteessa sairaanhoitopiirit lopulta katosivat lainsäädännöllisesti ja astuttiin uuteen hyvinvointialueiden aikakauteen, meidän sairaanhoitopiirijakohan noudattelee hyvinvointialueita pääasiallisesti, pois lukien tietenkin Uudenmaan erillisratkaisu ja sitten Etelä-Savo ja Lappi. Koko tämän sote-uudistuksen ajan se perustavoitehan on ollut se, että turvataan ihmisten sosiaali- ja peruspalvelut ja koetetaan enemmänkin huolehtia siitä, että palveluita voitaisiin tulevaisuudessa myös parantaa eikä niin, että ne vähän keskittyvät ja näivettyvät, niin kuin tähän asti se paine on ollut, kun ei sitä uudistusta ole saatu aikaiseksi. Kaikkialla muualla sairaanhoitopiirit katosivat ja muuttuivat hyvinvointialueiksi, mutta Lapissa ja Etelä-Savossa se on tarkoittanut siis sitä, että Itä-Savo ja Länsi-Pohja sairaanhoitopiireinä ovat kadonneet myös niin, että niitä vastaavia hyvinvointialueita ei enää ole olemassa, vaan Etelä-Savossa ja Lapissa kaksi sairaanhoitopiiriä ovat yhdistyneet yhdeksi hyvinvointialueeksi.

Ongelma juontaa terveydenhuoltolakiin, jossa aikanaan siis jokaisella sairaanhoitopiirillä oli yksi keskussairaala, yksi ympäri vuorokauden päivystävä niin perus- kuin erikoissairaanhoidon tason palvelupäivystystä tarjoava yksikkö, pois lukien yliopistosairaanhoitopiirit, joilla on ollut oikeus aivan perustellusti, niin kuin täällä edelliset puhujat toivat esiin Raahen tilannetta ja aikaisemmin Oulaskankaalla ollutta tilannetta. Ja se on ihan perusteltua, totta kai. Mutta kun nykytilanne on ollut sen kaltainen, kuten tuossa äsken kävin läpi Etelä-Savon ja Lapin osalta, niin eihän tietenkään sote-uudistuksen tarkoitus ja tavoite ole voinut myöskään olla se, että näiden kahden Suomen pienimpien sairaanhoitopiirien alueiden palvelut jotenkin dramaattisesti heikkenisivät, ja niinhän olisi käynyt lopulta tämän kymmenen vuoden määräaikaisen siirtymäajan jälkeen, jos tätä lakiesitystä ei nyt eduskuntaan olisi saatu tuotua.

Toki on harmillista, että tätä asiaa ei pystytty hoitamaan jo silloin sen ison sote-uudistuksen kokonaisuudessa, mutta hyvä, että eduskunnassa siihen asiaan pystyttiin edes lausuman verran puuttumaan. Toki tunnustan realiteetit, että lausumia annetaan satoja vuosittain ja niistä lopulta hyvin harva etenee lainsäädännöksi, mutta arvostan suuresti sitä, että

Pöytäkirja PTK 146/2022 vp

tämä nyt etenee. Ja vaikka olemme vaalikauden viimeisellä etapilla — kiire tulee olemaan — niin kiitän tietenkin ministeriä siitä, että hän piti sanansa tässä asiassa ja me saadaan nyt käsitellä tätä asiaa eduskunnassa, ja toivon tietenkin sosiaali- ja terveysvaliokunnalle riippyytä saada tämä asia myös sieltä valiokunnasta ulos täysistunnon käsittelyyn ja hyväksyttäväksi.

Se, mistä lähdin liikkeelle, oli, että sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistuksessa on ollut varmasti tarkoitus se, että pyritään parantamaan palveluita. Näille alueillehan — Kemin alueelle, Savonlinnan seudulle — se olisi näyttäytynyt niin, että siellä kyllä palvelut tulevat radikaalisti ja dramaattisesti heikkenemään, jos siellä jatkossa ei enää olekaan erikoissairaanhoidon päivystystä, niin kuin niissä keskussairaaloissa tänä päivänä on. Se ei ole voinut olla missään vaiheessa sote-uudistuksen tarve, että tällaisen tällaisena, hallinnollisella uudistuksella, Kemin alueen ja Savonlinnan alueen palveluita heikennettäisiin, joten tämä terveydenhuoltolain muutos on todella väistämätön, koska nämä kaksi maakuntaa, hyvinvointialuetta, Etelä-Savo ja Lappi, ovat sikäli poikkeuksellisia, että ne ovat ne ainoat alueet, joissa kaksi sairaanhoitopiiriä yhdistyy yhdelle hyvinvointialueelle. Siksi on aivan perusteltua, että tämä laki nyt tänne on tuotu.

Eikä tässä ole kysymys mistään lisästä vaan siitä, että nykytila saadaan pidettyä ja säilytettyä. Siksi en ole missään vaiheessa ymmärtänyt myöskään sitä huhua tai perustuslainmukaisuuden kritiikkiä, jota on esitetty, että tämä olisi jollain lailla perustuslainmukaisuuden kannalta epäoikeudenmukainen muun maan palveluiden suhteen. Ei pidä paikkaansa, kun pidetään huolta ainoastaan siitä, että palvelutaso pysyy nykyisellään, ja perustuslainmukaisuuden kannaltahan se olisi ollut ennen kaikkea epäyhtenäistä Kemin alueen ja Savonlinnan alueen ihmisiä kohtaan, jos siellä myös tulevaisuudessa ei voisi olla vastaavanlainen erikoissairaanhoidon palvelutaso keskussairaaloissa kuin mitä siellä on tänä päivänä.

Ja tietenkin odotamme, että myös se rahoitusosuus sitten tähän vielä tämän lyhyen keväätistuntokauden aikana saataisiin ja myös eduskunnasta läpi vietyä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Juvonen.

15.51 Arja Juvonen ps: Arvoisa puhemies, arvoisa ministeri! Hyvää kevätkautta myös kaikille kansanedustajille, ministerille ja puhemiehelle.

Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi, että voimaannpanolain 59 §:ssä säädetty Lapin ja Etelä-Savon hyvinvointialueiden mahdollisuus ylläpitää useampaa kuin yhtä ympärivuorokautista päivystävää yhteispäivystyksikköä sairaaloidensa yhteydessä säädetään toistaiseksi voimassa olevaksi mahdollisuudeksi ja että ne voisivat ylläpitää kahden tällaista sairaalaa, jos väestön palvelutarve sitä edellyttää ja enemmän kuin yhden yksikön ylläpito ei vaaranna laissa hyvinvointialueen toiminnalle säädettyjen edellytysten noudattamista ja velvoitteiden täyttämistä. Arvoisa puhemies ja ministeri, tämä on erittäin tärkeä asia.

Hallituksen tuoma esitys vahvistaa myös perussuomalaisten kannan muun muassa sosiaali- ja terveysvaliokunnassa. Me vastustimme Kemin ja Savonlinnan sairaaloiden lakauttamista johdonmukaisesti kaikissa asiaan liittyvissä käsittelyissä ja vaadimme myös vastalauseissa vuoden 2032 määräajan poistamista. Tämä nyt esitetty muutos on tarpeellinen, jotta Kemin ja Savonlinnan sairaaloiden jatko ei enää roikkuisi löysässä hirressä, vaan olisi nyt tarpeellista varmistaa se, että toiminta on mahdollista.

Pöytäkirja PTK 146/2022 vp

On tärkeää varmistaa myös se, että rahoitusmallia muutetaan siten, että sairaaloiden jatko on mahdollinen myös käytännössä. Rahastahan me puhutaan erityisesti tämän sote-uudistuksen kanssa ja hyvinvointialueiden aloittaessa toimintansa tämän vuoden alusta — ne juuri aloittivat. Rahoitusta tarvitaan hyvinvointialueiden oman arvion mukaan lisää, ja on tärkeää, että, ministeri ja ministeriö, kuuntelette sen hädän, mikä siellä hyvinvointialueilla on, ja otatte sen myös todesta. Ihmisen on päästävä päivystykseen. Suomi on laaja maa, pitkien etäisyyksien maa. Ambulanssien on kuljettava, pelastajien on voitava tehdä tehtävänsä ja työnsä, ja näin turvataan suomalaisten hyvä pääsy palveluihin.

Arvoisa puhemies! Tässä sote-uudistuksessa on myös nostettava esille ja tämän esityksen yhteydessä ylipäänsä pelastustoimen palvelutarpeen merkittävät kasvupaineet, jotka tulevat varmasti tulevina vuosina lisääntymään. On tärkeää, että pelastustoimessa huomioidaan rahoituksen korotuspaineet. Siellä ovat muun muassa kasvaneet ict-kustannukset, puutteet pelastustoimen palvelutasossa, varallaolojärjestelmän muutokset, paloasemahankinnat ja niihin liittyvät investointivelat. Nykytason mukainen pelastustoimen rahoitus ei tule jatkossa riittämään, eli on erittäin tärkeää, että se huomioidaan.

Arvoisa puhemies! Haluan nostaa yhden valuvian, mikä edelleen jää tähän sote-uudistukseen. Tämä on nyt hyvä asia, että päivystykseen tulee parannusta, mutta ateriapalvelut: hyvinvointialueiden aloittaessa toimintansa osa pienistä kunnista joutui tämän jätti-uudistuksen seurauksena vastoin tahtoaan luopumaan toimivista palveluistaan kuten ateriapalveluista. Vuoden alussa keravalainen 86-vuotias Heimo Mäkinen kertoi Iltalehdessä, miten ruoan laatu, minkä hän kotiinsa tilaa, on romahtanut. Hän mainitsi, että suoraan sanoen yökkien sitä syö. Eli ruokaa oli vähän, ja se oli laadultaan heikkoa. Jo heinäkuussa 2022 Yle uutisoi erään asiakkaan pelon otsikolla, ettei menisi siihen vanhaan, että makkaranpätkä tänään ja toinen huomenna, ja nyt sitten Heimo Mäkinen Keravalta esitteli ruoka-annoksensa, ja siinähan oli se makkaranpätkä. Toki aterian toimittaja on pahoitellut sitä, että ateria ei ihan vastannut sitä, mitä olisi pitänyt.

Kysyisinkin teiltä, hyvä ministeri, miten olisi mahdollista, että näihin ateriapalveluihin voitaisiin jollakin tavalla vielä palata, että ihmisillä olisi mahdollisuus tilata kotiruokaa, kun on ollut hyviä toimijoita kunnissa ja kaupungeissa, jotka sitä ruokaa ovat valmistaneet ja toimittaneet ja tehneet, jotta ikäihmiset saisivat hyvää, ravitsevaa, proteiinipitoista ruokaa, koska ruoka on äärettömän tärkeää ikäihmisille. Me kaikki tiedämme sen, ja siitä seuraa monia vaivoja, jos ei saa tarpeeksi ravitsevaa ruokaa. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Kiuru.

15.56 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru: Arvoisa puhemies! Kiitos hyvistä esitetyistä kysymyksistä.

Lähdetään liikkeelle siitä, että sosiaali- ja terveydenhuollossa on aivan varmasti tämän sote-uudistuksen jälkeenkin vielä monelle seuraavallekin peruspalveluministerille ja tuleville eduskunnille töitä. Eivät kaikki asiat tule kerralla kuntoon, vaikka rakenteet muuttuisivatkin. Nyt me saamme 22 toimijaa. Tosiasiassa meillä on ollut yli 70 toimijaa ja yli 200 kuntaa, jotka eivät kuitenkaan ole itse näitä tehtäviä enää pitkään aikaan hoitaneet. On käynyt juuri niin kuin Kulmuni tässä äsken puheenvuoronsa alussa totesi, että pitkään uudistusta odotellessa palvelut näivettyivät ja niitä uusia kehittämistoimia ja linjauksia ei tehty, koska jäätiin odottamaan tätä uudistusta.

Pöytäkirja PTK 146/2022 vp

On rahasta puutetta. Tämä aika ei ole sellainen, etteikö se näkyisi myös sosiaali- ja terveysministeriössä, ja ei voi ajatella, että meillä on hintakriisi, energiakriisi ja meillä on kaikenlaista kriisiä mutta sosiaali- ja terveydenhuollossa sama linja jatkuu eikä rahaa tarvita enempää. Meillä on enemmän sairaita kuin ennen, ja se porukka vaatii hoitoa, ja alijäämäisenä me emme voi kestäväällä tavalla hoitaa tätä. Tämä on nyt myönnettävä, että me tarvitsemme tähän muutosvaiheeseen ja hoitovelkaan lisää rahoitusta, ja olen itse esittänyt 700 miljoonaa lisätalousarvioon ratkaistavaksi.

Se tästä yleisestä kuvasta. Sitten itse asiaan.

Monet teistä edustajista — kiitos hyvistä puheenvuoroista — Hänninen, Kulmuni, Juonen, Reijonen ja Mattila, te osutte aika arkaan paikkaan. Kysymys on juuri siitä, onko Suomessa menty sosiaali- ja terveydenhuollossa aikaisemmin vähän liiankin pitkälle. Tässä kysyttiin, millä rakenteella pitäisi tiettyjä asioita hoitaa. Te näette tällä hetkellä päivystyksen kriisin. Me emme voi ajatella, että me emme avaisi myöskin alueellisemmin perustason päivystystä pidempään sille alueelle toimivaksi, muutoin kaikki tämä porukka kokoontuu yhteispäivystykseen. Me olemme keskittäneet Suomessa päivystystä aika kovalla kädellä, enkä voi sanoa teille, että me avaisimme sellaista pandoran lipasta, että yhteispäivystykseen liittyvän leikkaustoiminnan keskittäminen avattaisiin, mutta haluan kiinnittää teidän huomionne siihen, että perustasolla päivystyksiä on keskitetty myös hyvin kovalla kädellä, ja se on aiheuttanut sen, että yksi syistä päivystyksen ruuhkautumiseen on auttamatta tämä.

No, kiitos raahelaisille — mieltäni lämmittivät teidän puheenvuoronne — ja samoin tästä yleiskuvasta, josta käytettiin puheenvuoroja. Kyllä, olen samaa mieltä siinä, että tämä asia pitää saada kuntoon ja eduskunnassa pitää nyt huolehtia, että tämä esitys menee läpi, vaikka sieltä tuo määräaika on poistunut. Tähän liittyy monenlaisia oikeudellisia haasteita, ja toivon, että täällä on kautta linjan sellainen porukka paikalla, joka perustelee [Puhemies koputtaa] näitä hyvin samoilla syillä kuin edustaja Kulmuni täällä äsken perusteli tätä esitystä, miksi me emme voi tämän seutukunnan palvelutasoa kuitenkaan alentaa siitä huolimatta, että tämä aiheuttaa oikeudellisia ongelmia. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Näin keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 15.59.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 18.25.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 6 käsittelyä. — Edustaja Juuso poissa. — Edustaja Eestilä, olkaa hyvä.

18.25 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Täällä päivällä keskusteltiin siitä, pitäisikö päivystys olla kenties pienemmissä kaupungeissa vai pitäisikö se keskittää kokonaan keskussairaaloihin — tai kuten Pohjois-Savossa olisi, Kuopion yliopistolliseen sairaalaan

Pöytäkirja PTK 146/2022 vp

— niin täytyy ihan rakentavasti vähän kyseenalaistaa sitä. Kun juuri sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö antoi poikkeuslupan Varkaudelle ja Iisalmelle pyörittää perusterveydenhuollon päivystystä, niin jotenkin tuntuu, että miksiköhän se pitää aina anoa ja siitä käydä poliittista kädenvääntöä ja sitten poikkeuslupaa — kun pidän selvänä, että jos meillä on kaupunkia, joissa on yli 20 000 asukasta, niin kyllähän siellä perusterveydenhuollon päivystysten pitää toimia. Se on toinen juttu, missä muodossa tämä päivystys on. Mutta jos ajatellaan, että yöllä tapahtuu ihmiselle jotakin, niin pitäisi sitten lähteä sadan kilometrin päähän taas menemään, vaikka kuitenkin se voitaisiin siinä lähellä hoitaa.

Ja miksi ajattelen näin? Kuitenkin meillä on eläinlääkintähuolto, eli eillä kaikissa kunnissa pelaa eläinlääkäripäivystys 24/7, niin olisihan se aika erikoista, että laki pakottaa, että esimerkiksi Iisalmessa täytyy pyöriä 24/7 eläinlääkäripäivystys, mutta ihmislääkäripäivystystä ei tarvitse olla. Kyllä näissä pikkusen pitäisi joskus miettiä. Ja varmaan sieltä Iisalmesta ja Varkaudesta ilmoitetaan kyllä aikanaan, jos siellä ei oikeasti päivystystä tarvita. Aina silloin tällöin joudutaan uusimaan nämä poikkeusluvat, niin tuntuu vähän kyllä siltä, että eiköhän tämä nykyinen hyvinvointialue pysty omilla päätöksillään sitten arvioimaan, missä ihmiset hoidetaan ja mihin vuorokaudenaikaan on järkevää missäkin pitää sitten päivystystä auki.

Mutta, arvoisa puhemies, aikamoista pulaa tietenkin näyttää olevan työntekijöistä, lääkäreistä. Ja on myös aika paljon palautetta tullut vuosien mittaan siitä, että on kyllä leikkaussaleja paljon, mutta ne ovat tyhjillään eli kapasiteettia ei hyödynnetä. Sitä voisi tietenkin miettiä. En välttämättä esitä enkä itsekään ihan täysoppisesti ole sitä mieltä, että meidän pitäisi purkaa terveydenhuoltolain 45 §:ää. Sinnehan viime hallituskaudella säädettiin, että leikkaustoiminta, joka edellyttää leikkaussaliolosuhteita ja anestesiaa, tulee kokonaisuudessaan koota niihin sairaaloihin, joissa on ympärivuorokautinen perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteispäivystys. Ja kun meillä on ensihoito, joka on osa liikkuvaa erikoissairaanhoidoa, niin minä en tiedä, onko tämä pykälä nyt ihan pakko pitää tässä muodossaan — sillä jos meillä on alle tunnin matka sitten esimerkiksi yliopistolliseen keskussairaalaan ja meillä on Iisalmessa ja Varkaudessa uudet sairaalat molemmissa ja siellä on hyvät leikkaussalit, jotka nyt tavallaan tyhjän panttina ovat, ja jos siellä on henkilökunta, [Puhemies koputtaa] joka on halukas ja pystyy sen tekemään ja lääkärit, niin miksi sitä ei voisi tehdä, koska se purkaisi jonoja? Mutta tämä on vain tämmöistä vähän täysistunnossa tapahtuvaa yksityisajattelua.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kankaanniemi, olkaa hyvä.

18.28 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Todellakin tämä hyvinvointialueuudistus markkinoitiin alun perin maakunnallisena itsehallintona, mutta voi todeta, että itsehallinnosta ei juurikaan ole kysymys. Rahoitus tulee käytännössä kokonaan valtiolta, ministeriöillä on vahva ohjausvalta, ja edes näitä päätöksiä, mihin tässä edellä edustaja Eestiläkin kiinnitti huomiota, ei alueilla voida tehdä eli päätöksiä esimerkiksi päivystyksistä merkittävässä alueen seutukaupungeissa, joissa on hyvät tilat. Ymmärrän toisaalta sen, että niissä ei voida pitää mitään vaativaa toimintaa päivystysluontoisesti, se tulisi maksamaan paljon, eikä sitä erikoishenkilökuntaa löydy joka paikkaan. Silloin tällainen keskitäminen on paikallaan.

Pöytäkirja PTK 146/2022 vp

On ihan hyvä, että Savonlinna ja Kemi hoidetaan nyt tässä niin kuin eduskunta edellytti, mutta suuri huoli on siitä, miten tämä uudistus kohtelee maaseudun pienempiä paikkakuntia. Aluevaaleissa tasan vuosi sitten eräät puolueet lupasivat, että kaikkialla säilyy kaikki ja vielä paraneekin, mutta ei, ei näin palveluiden kyllä näytä käyvän, ja vaikeuksia tulee, koska talous määrää varsin paljon ja talous on valtion käsissä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle Ruotsin kanssa taksiliikenteestä tehdyn sopimuksen muuttamisesta tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi sekä laiksi kansainvälistä taksiliikennettä tiellä koskevan Ruotsin kanssa tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 262/2022 vp
Valiokunnan mietintö LiVM 18/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle eräiden liikenteenalan lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 263/2022 vp
Valiokunnan mietintö LiVM 19/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 263/2022 vp sisältyvien 1.-6. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle lentoliikenteestä Kambodžan kuningaskunnan kanssa tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Hallituksen esitys HE 292/2022 vp
Valiokunnan mietintö LiVM 20/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 292/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tuontipolttoaineiden velvoitevarastoinnista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta sekä maakaasumarkkinalain ja huoltovarmuuden turvaamisesta annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 232/2022 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 31/2022 vp

Pöytäkirja PTK 146/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 232/2022 vp sisältyvien 1.-3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi julkisesti tuetuista vienti- ja alusluotoista sekä korontasauksesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 119/2022 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 32/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 119/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tilastokeskuksesta annetun lain ja tilastolain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 72/2022 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 32/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 72/2022 vp sisältyvien 1.-2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yhdistyslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 200/2022 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 22/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö LaVM 22/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Avaan yleiskeskustelun. Esittelypuheenvuoro, edustaja Meri, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.01 Leena Meri ps (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Ja minunkin puolestani hyvää alkanutta vuotta kaikille. Esittelen lakivaliokunnan mietinnön yhdistyslain muuttamisesta.

Esityksessä on kyse muutoksista, jotka liittyvät erityisesti digitalisaation mahdollisuuksien hyödyntämiseen sekä yhdistysten vaihtoehtoisten toimintamuotojen mahdollistamiseen. Esityksen tavoitteena on kansalaistoiminnan muodoissa jo tapahtuneet muutokset — joita on käytännössä jo tapahtunut siis — ja ne otetaan huomioon pitkälti nyt lainsäädännön tasolla. Tavoitteena on toimintamahdollisuuksien hallittu lisääminen siten, että yhdis-

Pöytäkirja PTK 146/2022 vp

tykset voivat itse päättää tarpeitaan vastaavien uusien mahdollisuuksien käyttöönotosta sekä oman harkintansa mukaan myös toimintaympäristön muutokseen mukautumisesta. Esityksen mukaan tarve uusien vaihtoehtoisten keinojen sallimiseen on olemassa. Sillä ei lisätä pakottavaa yhdistyslainsäädäntöä vaan nimenomaan lisätään vaihtoehtoisia sallittuja keinoja.

Yksi esityksen keskeisistä ehdotuksista on päätösvallan delegointi jäsenasioissa. Muutos merkitsee sitä, että yhdistyksen hallinnon helpottamiseksi laajennetaan ja selvennetään päätösvallan delegointimahdollisuuksia jäseneksi ottamisen ja jäsenen eroilmoitusten vastaanottamisen osalta, ja tavoitteena on hallinnon helpottaminen. Delegointi edellyttää sääntömääräystä, jonka mukaan hallitus päättää jäsenten hyväksymismenettelystä ja hyväksymisen edellytyksistä yhdistyksen sääntöjen rajoissa. Lisäksi eroilmoituksen vastaanottamisen osalta mahdollisia järjestelyjä selvennetään laissa nykykäytäntöjä vastaaviksi. Tältä osin lakiin lisätään täsmentävä säännös siitä, että hallitus voi päättää, että eroilmoituksen voi ottaa vastaan myös muu taho kuin hallitus ja että ilmoituksen voi tehdä myös muulla todisteellisella tavalla kuin kirjallisesti.

Myös jäsen- ja liittoäänestyksiä koskeviin säännöksiin ehdotetaan muutoksia. Jatkossa sallitaan jäsen- ja liittoäänestys myös hallituksen puheenjohtajan ja hallituksen muidenkin jäsenten valitsemiseksi, jos siitä on määräys yhdistyksen säännöissä. Säännöissä voidaan määrätä, että osa hallituksen jäsenistä valitaan perinteisessä tai etäkokouksessa ja osa valitaan jäsen- tai liittoäänestyksellä.

Myös yhdistyksen hallituksen päätöksentekomenettelyä ehdotetaan helpotettavaksi. Jatkossa voidaan tehdä hallituksen päätös kokousta pitämättä sähköpostitse tai muuten varsinaista kokousta pitämättä hallituksen päättämällä tavalla. Yhdistyslakia muutetaan myös siten, että kirjanpitolakia keveämpää tilinpitomallia ehdotetaan, jotta pienet yhdistykset voivat hyödyntää tätä. Se tarkoittaa, että se sisältää mahdollisimman kevyen ja samalla näin pienten toimijoiden sidosryhmien tarpeet yleensä tyydyttävän tilinpidon säännösten. Esityksessä ehdotetaan, että tilinpitomalli on mahdollinen yhdistyksille, jonka saamien avustusten ja muiden tulojen yhteenlaskettu määrä eli liikevaihto tilikaudelta on enintään 30 000 euroa sekä päättyneeltä että sitä välittömästi edeltäneeltä kaudelta. Liiketoimintaa harjoittavan yhdistyksen on kuitenkin aina sovellettava kirjanpitolakia. Kevyempi tilinpito voidaan esityksen mukaan käytännössä perustaa pitkälti pankin esimerkiksi sähköisiin tiliote- ja tilitapahtumatietoihin.

Yhdistyksen purkamiseen liittyvää selvitysmenettelyä myös yksinkertaistetaan. Yhdistyslain nimenomainen säännös selvitysmiehen velvollisuudesta yhdistyksen kokouksen koolle kutumisesta loppuselvityksen hyväksymistä varten kumotaan. Asiantuntijakuulemisissa on tuotu erityisesti esiin, että ehdotettu loppuselvityskokouksesta luopuminen helpottaa pienten ja vähävaraisten yhdistysten hiipuneen yhdistystoiminnan päättämistä. Samalla esimerkiksi liitoissa työskentelevien työntekijöiden tilanne helpottuu, kun resurssit voidaan ohjata muuhun kuin päättyvän yhdistystoiminnan hallintaan.

Yhdistyksen vahingonkorvausvelvollisuutta koskevaa säännöstä ehdotetaan esityksessä muutettavaksi siten, että yhdistyslain mukainen vahingonkorvausvelvollisuus on hallituksen ja toiminnantarkastajan lisäksi sellaisella muulla taholla, joka yhdistyksen sääntöjen perusteella hoitaa hallintoon kuuluvaa tehtävää. Perustelujen mukaan tällaisten toimihenkilöiden lisäksi yhdistyksessä voi olla päivittäiseen hallintoon kuuluvia tehtäviä hoitavia henkilöitä, joiden osalta hallituksella on yleisestä hallinnon järjestämisvelvollisuudesta seuraava ohjaus- ja valvontavastuu, mutta joiden vahingonkorvaus yhdistystä kohtaan

Pöytäkirja PTK 146/2022 vp

määräytyy yleisten vahingonkorvausta koskevien periaatteiden perusteella. Lakivaliokunta pitää vahingonkorvaussäännöstä perusteltuna, eikä valiokunnalla ole huomauttamista myöskään ehdotetun säännöksen sanamuotoon. Valiokunta kuitenkin toteaa selvyiden vuoksi, että voimassa olevan lain mukainen korvausvastuu koskee yhdistyksen toimihenkilöä, joka muuten kuin työntekijän asemassa aiheuttaa yhdistyslain perusteella korvattavan vahingon. Voimassa olevassa laissa ei ole määritelty, ketä pidetään toimihenkilönä. Lakiehdotuksen tarkoitus on selventää sitä, keitä yhdistyksen puolesta toimivia yhdistyslain erityinen korvausvastuu sääntelee.

Valiokunnan kuulemisessa tuotiin esille myös, että tämä yhdistyslain voimaantulo oli tarkoitettu tulemaan voimaan tämän vuoden alusta. Kuitenkin, kun ollaan tässä tilanteessa — jokainen tietää, että 1.1. meni jo — niin edellä ehdotetun ja todetun valossa lakivaliokunta pitää tärkeänä, että tämä ehdotus hyväksyttäisiin mahdollisimman pian.

Muutoinkin valiokunta piti tärkeänä esitystä ja sen tavoitteita. On tärkeää, että kansalaistoiminnan muodoissa tapahtuneet muutokset sekä toimintaympäristön muutokset otetaan paremmin huomioon yhdistyksiä koskevassa lainsäädännössä — yhdistyksiä on niin monenlaisia. On perusteltua, että yhdistyksille sallitaan uusien vaihtoehtoisten keinojen hyödyntäminen niiden toiminnassa yhdistyksen toiminnan tarkoituksenmukaiseksi järjestämiseksi ja helpottamiseksi.

Saamansa selvityksen perusteella lakivaliokunta pitää siis esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunnan yksimielinen päätösehdotus on, että eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 200/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 ja 8 b §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 201/2022 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 23/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö LaVM 23/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Avaan yleiskeskustelun. Esittelypuheenvuoro, edustaja Meri, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.09 **Leena Meri ps** (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Esittelen lakivaliokunnan mietintöä. Kysymyksessä on siis ehdotus oikeudenkäymiskaaren säännösten muuttamisesta, jotka koskevat riita-asian oikeudenkäyntikulujen kohtuullistamista. Muutoksen myötä tuomioistuimella on nykyistä paremmat mahdollisuudet kohtuullistaa riita-

Pöytäkirja PTK 146/2022 vp

asian hävinneen osapuolen maksettavaksi tuomittujen oikeudenkäyntikulujen määrää. Taavoitteena on alentaa oikeudenkäyntikuluriskiä ja siten parantaa oikeuden saatavuutta.

Riita-asioissa nykyisin noudatettavan pääsäännön mukaan jutun hävinnyt asianosainen velvoitetaan korvaamaan voittaneen asianosaisen tarpeellisista toimenpiteistä johtuvat kohtuulliset oikeudenkäyntikulut täysimääräisesti. Korvattavia oikeudenkäyntikuluja ovat oikeudenkäynnin valmistelusta ja asian tuomioistuimessa ajamisesta sekä asiamiehen tai avustajan palkkiosta aiheutuneet kustannukset. Myös asianosaiselle aiheutunut työ ja oikeudenkäyntiin välittömästi liittyvät ansionmenetykset ovat korvattavia kuluja.

Nykyisen lain mukaan tuomioistuin voi nykyisen oikeudenkäymiskaaren mukaan kohtuullistaa korvattavien oikeudenkäyntikulujen määrää siitä, mikä se luvun säännösten mukaan lähtökohtaisesti olisi. Tuon säännöksen mukaan tuomioistuin voi viran puolesta alentaa asianosaisen maksettavaksi tuomittujen oikeudenkäyntikulujen määrää, jos asianosaisen velvoittaminen korvaamaan vastapuolen oikeudenkäyntikulut olisi oikeudenkäyntiin johtaneet seikat, asianosaisten asema ja asian merkitys huomioon ottaen kokonaisuutena arvioiden ilmeisen kohtuutonta.

Nyt tässä esityksessä ehdotetaan, että edellä mainitusta säännöksestä poistetaan vaatimus kohtuuttomuuden ilmeisyydestä. Jatkossa olisi siten riittävää, että oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuus on säännöksessä mainittujen perusteiden ja kokonaisarvioinnin perusteella kohtuutonta. Lisäksi ehdotetaan pykälätasolle nostettavaksi voimassa olevan lain esitöissä oleva maininta siitä, että oikeudenkäyntikulujen kohtuullistaminen on tuomioistuimen velvollisuus.

Lakivaliokunnan asiantuntijakuulemisissa ehdotettua muutosta on yleisesti kannatettu, mutta sitä on pidetty tavoitteisiin nähden riittämättömänä ja vähämerkityksellisenä. Asiantuntijakuulemisissa on huomautettu, että voimassa oleva sääntely muuttuu varsin vähäisesti, joten esityksen käytännön vaikutukset eivät välttämättä ole kovin suuria.

Lakivaliokunta huomauttaa mietinnössään, että ehdotettu muutos ei myöskään varsinaisesti vähennä asianosaisten oikeudenkäyntikuluja, vaan ne ovat olemassa riippumatta siitä, korvaako hävinnyt asianosainen voittaneen vastapuolen oikeudenkäyntikulut kokonaan vai joiltain osin.

Saamansa selvityksen pohjalta lakivaliokunta pitää esitystä kuitenkin kannatettavana ja puoltaa siihen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä.

Lakivaliokunta haluaa kuitenkin mietinnössään kiinnittää huomiota kuluriskin muodostamaan merkittävään oikeusturvaongelmaan. Kuluriskin vuoksi riita-asian oikeudenkäyntiin ei välttämättä uskalleta tai voida ryhtyä. Oikeudenkäyntikuluriskin ja prosessikynnyksen nousulla on myös laajempia haitallisia vaikutuksia, sillä ne voivat heikentää kansalaisten luottamusta oikeusjärjestelmän ja tuomioistuinlaitoksen toimintaan.

Kuluriskistä saamansa selvityksen perusteella lakivaliokunta katsoo, että esityksessä ehdotetun lainmuutoksen lisäksi tulee mahdollisimman pikaisesti ryhtyä uusiin lainsäädännöllisiin ja muihin toimenpiteisiin riita-asian oikeudenkäynnin kustannusten ja prosessikynnyksen alentamiseksi. Myös toimia, joilla voidaan tukea riita-asian asianosaisten taloudellisia mahdollisuuksia vastata oikeudenkäynnistä aiheutuvista kustannuksista, on perusteltua selvittää. Valiokunta ehdottaakin lausuman hyväksymistä asiasta.

Kuulemisissa on tuotu merkittävänä ongelmana esiin myös oikeudenkäyntien pitkä kesto. Oikeudenkäynnin kesto vaikuttaa sekä suoraan että välillisesti oikeudenkäynnin kustannuksiin. Oikeudenkäynnin pitkän keston juurisyynä on pidetty muun muassa kuulemisten perusteella tuomioistuinten riittämätöntä resursointia. Lakivaliokunta tulee oikeuden-

Pöytäkirja PTK 146/2022 vp

hoidon selonteon käsittelyn yhteydessä lausumaan tarkemmin tuomioistuinten perusrahoituksen riittävydestä, ja lakivaliokunta käsittelee tällä hetkellä tuota mainittua selontekoa.

Valiokunnan yksimielinen päätösehdotus on, että eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen, ja mietintöön sisältyy seuraava valiokunnan lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että oikeuden saatavuuden parantamiseksi hallitus ryhtyy pikaisesti uusiin lainsäädännöllisiin ja muihin toimenpiteisiin riita-asian oikeudenkäynneistä aiheutuvien kustannusten ja prosessikynnyksen alentamiseksi sekä selvittää toimia, joilla voidaan tukea riita-asian asianosaisten taloudellisia mahdollisuuksia vastata oikeudenkäynnistä aiheutuvista kustannuksista.”

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 201/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

15. Valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomus eduskunnalle: Finanssipolitiikan valvonnan ja tarkastuksen vaalikausiraportti 2019–2022

Kertomus K 25/2022 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 15. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään tarkastusvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Edustaja Kulmuni, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.14 **Katri Kulmuni kesk:** Arvoisa herra puhemies! Tässä vaiheessa vaalikautta, kun pystytään katselemaan taaksepäin koko vaalikauden mittaista ajanjaksoa, tietenkin toivoisi, että salissa olisi aktiivinen osallistujajoukko puhumassa finanssipolitiikasta, koska tämä nyt kuitenkin tulee olemaan seuraavan vaalikauden mitä suurimpia kysymyksiä. Nyt kun arvioita on pystytty tekemään — ja annan kyllä suuret kiitokset Valtiontalouden tarkastusvirastolle tästä raportista — se antaa kyllä suuntaa niissä asioissa, missä on onnistuttu, siis koronan hoitamisessa ja sen finanssipolitiikan mitoittamisessa aivan oikein tarkastusvirastonkin mukaan, samoin myös tuosta Venäjän hyökkäyssodasta seuranneeseen heijastukseen on pystytty nopeasti reagoimaan, eikä niitä menoja tässä asiakirjassa myöskään kritisoida, mutta valitettavasti sen sijaan sinä väliaikana koronasta toipumisesta tuohon hyökkäyssotaan talouskasvuhan alkoi palautumaan varsin nopeasti, ja tarkastusviraston mukaan finanssipolitiikka oli tuolloin liian löysää. Hallitusohjelman mukaisesti tietenkin täytyi tehdä vastasyklisiä finanssipolitiikkaa. Näiden kriisien keskellä se lienee ollut vaikeaa, mutta on aivan selvää, että tällä vaalikaudella on nyt kuitenkin tehty myös myötäsyklisiä finanssipolitiikkaa, joka sitten monelta osaltaan tietenkin kiihdyttää valtion menoja, kiihdyttää inflaatiota, kiihdyttää monia asioita, joista emme ole kovin innoissaan tänä päivänä, joten siksi tietenkin olisi tärkeää, että noudatetaan niitä yhdessä sovittuja asioita.

Pöytäkirja PTK 146/2022 vp

Valtiontalouden tarkastusvirasto ottaa myös huomioon työllisyystoimet. Koronasta huolimatta, vaikka työllisyysasteessa on päästy aivan sinne neljä vuotta sitten tavoiteltuun 75 prosenttiin, mitä voi pitää hienona saavutuksena, se jatkolause, mikä tuolloinkin hallitusohjelmaan oli kirjattu, ”julkista taloutta tasapainottaen”, sehän ei nyt ole toteutunut. Myös näihin työllisyystoimien kustannuksiin ja hintalappujen kokonaisuuteen tarkastusvirasto ottaa huomiota. Ne valitettavasti eivät ole vahvistaneet julkista taloutta siltä osin kuin aikanaan tavoiteltiin. On aivan selvä, että kun tänäänkin on valtiovarainministeriön budjettipäällikkö kertonut, että valtion korkomenot tulevat kolminkertaistumaan, inflaatio on laukannut yhdeksästä kymmeneenkin prosenttiin lähestulkoon pahimmillaan, niin meidän talouspoliittinen tilanteemme tulee monimutkaistumaan, on aivan huomattavasti vaikeampi vielä ensi vaalikaudella. Siksi tietenkin olisi toivottavaa, että finanssipolitiikasta pystytäisiin täällä laajalla rintamalla keskustelemaan, ja toivon, että tarkastusvaliokunta näihin asioihin kiinnittää huomiota, koska kaikki helpot toimet on varmasti nyt tehty ja ne vaikeat julkisen talouden tasapainottamistoimet kyllä antavat suurelta osin odottaa itseään ja jäävät sitten seuraavan eduskunnan hoidettavaksi.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin tarkastusvaliokuntaan.

16. Lakialoite laiksi oppivelvollisuuslain muuttamisesta

Lakialoite LA 34/2022 vp Hilikka Kemppi kesk ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 16. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Esittelypuheenvuoro, edustaja Kemppi, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.18 **Hilikka Kemppi kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Arvoiset kollegat! Kiitos teille 32 kollegalle, jotka luitte tämän lakialoitteen ja allekirjoititte sen. Samaa on yhtynyt myös esimerkiksi Oikeusasiamiehen kanslia, nostonut tätä asiaa esille aikaisemmin.

Suomessa elää kymmeniätuhansia erityislapsiperheitä, joista osa ei saa tukea diagnnoosista huolimatta lapsen oppimiseen. Lapsella voi olla esimerkiksi eriasteinen kehitysvamma, neuropsykiatrinen häiriö, aistiherkkyyksiä, puheen ja kielen kehityksen vaikeutta tai pitkäaikainen sairaus. Perusopetuslakia tulee muuttaa siltä osin, että se ei mahdollista oppimisen tuen päätösten laiminlyöntejä ja pyrkii aktiivisesti estämään ne. Nykyisessä laissa lasten oikeusturva sivistyksellisten perusoikeuksien osalta on käytännössä täysin jälkikäteisen oikeusvalvonnan varassa. Asiasta on huomauttanut myös Oikeusasiamiehen kanslia. Näin ei kertakaikkisesti voi olla hyvinvointivaltiossa. Virheitä ja laiminlyöntejä salli-

Pöytäkirja PTK 146/2022 vp

taan ja niihin puututaan aina liian myöhään. Lapselle yksikin vuosi on varsin pitkä aika. Kärsijänä on lapsi ja kuormittunut perhe. Asia on varsin ajankohtainen.

Peruskouluissa opiskelee joka päivä lapsia, joilla on tehostetun tai erityisen tuen päätös, mutta jotka eivät saa tukea. Aineenopettajista viidennes kertoo, että oppilaiden tuki toteutuu huonosti tai erittäin huonosti. Peruskoulussa opiskelee joka päivä myös lapsia ja nuoria, joilla on havaittu haavoittuva riski tulla kiusatuiksi, mutta jotka eivät saa tukea riittävässä määrin. Tuen puute peruskoulussa tarkoittaa, että kaikilla ei ole oikeutta koulutukseen eikä sivistyksellisiin oikeuksiin. Tämä pitää muuttaa.

Koulutuksella on suuri vaikutus lapsen elämään. Jos koulupolku katkeaa tai siinä on haasteita, on lapsella suuri riski huono-osaisuuteen, alhaisempaan hyvinvointiin, terveysongelmiin sekä jopa syrjäytymiseen. Haasteet voivat liittyä esimerkiksi tilanteisiin, joissa kiusaaminen koulussa pitkittyy eikä sitä saada loppumaan tai vanhemmat eivät pyynnöstä huolimatta saa lapselleen tarvittavaa oppimisen tukea. Siksi on olennaista, että oppivelvollisten osalta jälkikäteisen oikeusturvan lisäksi säädetään viranomaisten toteuttamasta ennalta ehkäisevästä oikeusturvasta. Sivistyksellisillä perusoikeuksilla ei ole merkitystä niin kauan kuin tällaista oikeutta ei ole.

Tässä lakialoitteessa esitetään, että aluehallintovirastolle tulee oma-aloitteinen puuttamisoikeus tilanteisiin, joissa on syytä selvittää, onko oppivelvollisuusikäiselle järjestetty opetus- tai koulutuspalvelut lainsäädännön mukaisesti ja toteutuvatko hänen oikeutensa turvalliseen koulunkäyntiin, opetuksen tukeen ja ohjaukseen. Myös Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen arvioinnissa todetaan, että itsearviointiin perustuva lakisääteinen ohjausmekanismi ei ole riittävän tehokas varmistamaan koulutuksen laatua ja erityisesti tuen saantia, vaan tarvitaan kansallista ohjausta. Myös eduskunnan sivistysvaliokunta on kiinnittänyt tähän aikaisemmin huomiota. Tässä lakialoitteessa aluehallintovirastolle annetaan myös toimivalta käyttää sanktiokeinoja, mikäli oppivelvollisen oikeuksia opetukseen, ohjaukseen tai tukeen loukataan.

Arvoisa puhemies! Todellisuudessa lasten ja nuorten oppimisvaje johtuu pitkälle siitä, että oppilashuollon resurssit eivät ole riittäviä. Oppilashuollon resurssit tulee tuoda tähän päivään, ne eivät ole kunnille sopiva säästökeino. Vain siten puutummme nuorten mielenterveyden ongelmiin, koulupudokkuuteen, jengiytymiseen ja muihin epätoivottuihin ilmiöihin. Oppilashuollon henkilökunta tulisi jopa tuplata pitkällä aikajänteellä, jotta voisimme vastata siihen tarpeeseen, mikä koululuokissa tällä hetkellä on. Noin 800:aa nuorta kohden kouluissa on keskimäärin yksi kuraattori ja yksi psykologi. Tilanne on paikoin paljon hankalampi. Seuraavalla hallituskaudella tulee toteuttaa oppimisen tukipakettia, jatkaa oppilashuollon ja opintojen ohjauksen resurssien kasvattamista, jota tämä hallitus onkin aloittanut. Oppilashuoltoon tulisi saada henkilöstömitoitus, joka turvaisi kuraattoreiden ja psykologien saatavuuden koulua käydessä.

Myöskään inklusio eli erityislasten sijoittaminen lähikoulun luokille ei toimi kaikille lapsille. Jokaisessa koulussa tulisi olla myös pienryhmäopetusta. Tuki luokissa ei aina riitä lapsen oppimiselle. Koulujen kolmiportaisen tuen puutteet on todettu, mutta koska niitä ei voida valvoa, niin muutosta ei myöskään tapahdu. Tähän tulee saada muutos. Nämä ovat monelle kunnalle tällä hetkellä helppo säästökeino, koska seuraukset nähdään aivan liian myöhään.

Arvoisa puhemies! Lopuksi on myönnettävä, että peruskoulun opetussuunnitelma tarvitsee myös laajempaa remonttia, mitä tulee lasten ja nuorten perustaitojen oppimiseen.

Pöytäkirja PTK 146/2022 vp

Siinä toivoisin, että luottaisimme suomalaisiin maailman parhaisiin opettajiin vieläkin enemmän.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Edustaja Kinnunen, Mikko, olkaa hyvä.

16.23 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa puhemies! Kiitos edustaja Kempille tämän tärkeän lakialoitteen tekemisestä. On ilahduttavaa, että se on saanut laajaa kannatusta yli puoluerajojen. Itsekin olen sen allekirjoittanut.

Jokainen lapsi on arvokas. Jokaisella lapsella ja nuorella on oikeus oppia, kehittää itseään ja löytää vahvuutensa turvallisessa ympäristössä. Koululaiset ovat monenlaisia. Toinen tarvitsee oppiakseen ja keskittyäkseen vähän enemmän tukea kuin toinen. Moni selviää yleisellä tuella ja selkeillä ohjeilla, kun ryhmä ei ole liian suuri ja opettajia ja ohjaajia on riittävästi. Osa tarvitsee oppiakseen ja keskittyäkseen tehostettua tukea, tukiopetusta, rauhallista työskentelytilaa, osa-aikaista erityisopetusta. Joku pärjää parhaiten pienryhmässä, toinen pärjää erityisesti tuettuna suuremmassa ryhmässä, kun paikalla on riittävästi turvallisia, asiansa osaavia aikuisia.

20 prosenttia peruskoulun oppilaista on tällä haavaa tehostetun tai erityisen tuen piirissä. Se, miten tuki käytännössä toteutuu, vaihtelee huomattavasti eri puolilla Suomea. Se voi vaihdella myös kaupunginosien ja saman kaupungin eri koulujenkin välillä. Lapset eivät käytännössä voi opiskella ja käydä koulua samanarvoisessa asemassa. Kun tukea ei ole tarpeeksi, se voi aiheuttaa pitkittynyttä kiusaamista ja kielteisyyden kehää ja pysyvämmän syrjäytymistä.

Arvoisa puhemies! Teimme tällä kaudella historiallisen koulu-uudistuksen, kun laajensimme oppivelvollisuusiän 18 ikävuoteen. Ensimmäiset seurantatulokset ovat olleet todella myönteisiä. Koulutuksen ulkopuolella olevien määrä on vähentynyt huomattavasti. Haluamme pitää kaikki mukana. Asiantuntijat ovat laajasti yksimielisiä siitä, että uudistus maksaa ajan saatossa itsensä takaisin. Sellaiset uudistukset ovat hyviä rakenteellisia uudistuksia. Sellaisia tarvitsemme.

Uudistuksen seurauksena koulun kelkasta putoaminen vähenee merkittävästi. Vuosi sitten Opetushallitus julkaisi tilaston, jonka mukaan vailla opiskelupaikkaa olevien määrä laski uudistuksen jälkeen kolme ja puoli prosenttia. Koulun aloittaneista vain 170 jätti opintonsa kesken. Muutos aiempaan on erittäin merkittävä. On arvioitu, että täysin syrjäytynyt nuori maksaa yhteiskunnalle miljoona euroa, ja ennen kaikkea: yksikin syrjäytynyt on meille suuri tappio, sillä jokainen on arvokas. Voimmekin sanoa, että oppivelvollisuus uudistus on onnistunut, ja onhan siihen toki jo tehty korjaussarjoja, niin kuin kaikkiin suuriin uudistuksiin tehdään.

Pelkkä rakenteellinen uudistus ei ratkaise kaikkea. Tarvitaan riittävää tukea ja riittäviä resursseja. Korostuu se, että kolmiportaisen tuen ja oppilashuollon pitää toimia niin peruskoulussa kuin toisella asteella. Tukitoimien, opinto-ohjauksen, erityisopetuksen ja opiskelijahuollon tulee olla riittävää koko koulupolun varrella. Sitä kautta pidämme kaikki kassassa mukana.

Arvoisa puhemies! Oppivelvollisten oikeudet eivät toteudu joka puolella Suomea. Kaikki lapset, joille on tehty tehostetun tai erityisen tuen päätökset, eivät käytännössä tätä tukea saa. Erityislasten perheet eivät saa apua, kuten edustaja Kemppi edellä kertoi. Tämän vuoksi oikeusasiamiehelle tehdään paljon kanteluita.

Pöytäkirja PTK 146/2022 vp

Tämän lakialoitteen mukaan aluehallintovirastot voisivat aivan oma-aloitteisesti puuttua sellaisiin tilanteisiin, joissa riittävä tuki ei näytä toteutuvan. Avit voisivat selvittää, onko oppivelvollisuusikäisille lapsille ja nuorille järjestetty opetusta ja koulutuspalveluja lainsäädännön mukaisesti. Avi voisi myös osoittaa seuraamuksia laiminlyönneistä.

Uskon, että tämä uudistus vahvistaisi lasten ja nuorten mahdollisuuksia saada tehostettua ja erityistä tukea, niin että koulupolku sujuisi jokaisen kohdalla suotuisasti. Kannatan aloitetta lämpimästi ja toivon sille myönteistä jatkoa eduskunnassa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Juuso, olkaa hyvä.

16.29 Kaisa Juuso ps: Arvoisa puhemies! Tukea tarvitsevien lasten osuus perusopetuksessa mutta myöskin varhaiskasvatuksessa on huomattu, ja se on kasvanut koko ajan. Kolmiportaisen tuen avulla tunnistetaan jo tässä vaiheessa ne lapset, jotka tarvitsevat tukea. Ongelma on ensinnäkin se, että kunnista puuttuu resursseja, eliikkä ihan selvästi tarvitaan lisää rahaa, jotta voidaan palkata tarpeeksi erityisopettajia, tarpeeksi tukea. Ongelma ei itse asiassa ole pelkästään se raha, vaan ongelma on myöskin se, että erityisopettajia ei ole kaikkialla saatavissa. Tästä olen keskustellut monta kertaa oman kaupunkini sivistystoimenjohtajan kanssa, ja nimenomaan hänkin sanoo, että ei ole aina saatavissa niitä erityisopettajia. Toisissa kunnissa on, toisissa ei, ja se, mikä on väärin Suomessa nyt, on se, että tosiaan vaihtelee kunnasta ja koulusta toiseen, minkälaista tukea lapsille voidaan tarjota. Se, että meillä on yhä enenevässä määrin lapsia, jotka tarvitsevat tukea opinnoissaan, on fakta, se tiedetään, ja kaikki me tiedämme, että se ei tällä hetkellä toimi. Ensi hallituskaudelle on iso tavoite järjestää tämä asia kuntoon, jotta lapsillamme, myöskin erityistä tukea tarvitsevilla tai tehostettua tukea tarvitsevilla lapsilla, olisi mahdollisuus ja oikeus opimiseen sillä tavoin kuin se on heille sopivaa.

Tämä lakialoite on erittäin hyvä, ja olen sen allekirjoittanut. Se, että meidän täytyy valvoa myöskin kouluja, on valitettavaa, mutta se on fakta. Meidän täytyy pystyä valvomaan sitä, että kouluissa toteutetaan lasten oikeutta opetukseen sillä tavalla kuin on tarkoitettu, eliikkä kolmiportaisen tuen toimivuus tulee taata jokaisessa koulussa.

Yksi ongelma, mikä vielä liittyy tähän, on se, että neuropsykiatrisista häiriöistä kärsivien lasten tunnistaminen siellä opetuksessa ei aina ole parhaalla mahdollisella tolalla. Opettajat eivät aina vain tunnista näitä ongelmia, jolloin lapsi jää ilman sitä tarvitsemaansa tukea. Tässä asiassa on monta aspektia ja monta kohtaa, mitä pitäisi lainsäädännössä kehittää, mutta yksi sellainen on myöskin lisäkoulutus meidän opettajille, jotta he paremmin pystyisivät tunnistamaan ne lapset, jotka tarvitsevat tätä tukea, jotta se voitaisiin heille sitten myöskin antaa.

Mutta erittäin hyvä lakialoite. Kiitän edustaja Kemppiä tästä, ja toivon ja uskon, että ensi hallituskaudella viimeistään päästään tämän asian kimppuun toden teolla.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Mattila, olkaa hyvä.

16.32 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa puhemies! Kollega Kemppi on tehnyt hyvän ja kannatettavan lakialoitteen. Keskityn tässä omassa puheenvuorossani enemmän perusopetuksen tasolle.

Ajatuksena opetuksen tarjoaminen samassa opetusryhmässä kaikille oppijoille erilaisen tukitoimien mahdollistamana on kaunis ajatus. Valitettavasti käytännössä tämä hyvä

Pöytäkirja PTK 146/2022 vp

ajatus ei ole toiminut siten kuin olisi pitänyt. Samassa kaupungissa voi olla kouluja, joissa toisissa on järjestetty tarpeelliset tukitoimet luokkatilanteeseen oppimisen pulmista kärsivälle oppilaalle, ja toisissa kouluissa näin ei ole tehty. Jos oppimisen tai käytöksen hankaluuksista kärsivältä oppilaalta evätään oikeus todettuihin tukitoimiin, on se väärin paitsi oppijaa itseä kohtaan myös opettajaa ja muita oppijoita kohtaan. Ei ole oikein, että opettajan huomio keskittyy yksittäisen oppilaan haasteiden ratkomiseen. Näin muut oppijat jäävät vaille huomiota. Riittämättömästi resursoidussa inklusiivissa kärsivät kaikki osapuolet.

Käsitykseni mukaan kunnat ovat lyhytnäköisesti saattaneet tehdä säästöjä evätessään lapselta ne tukitoimet, jotka hänelle kuuluvat. Tiedossa on kyllä huutava pula erityisopettajista. Luokka ei saa olla ankea säilytyspaikka, vaan sen pitää olla iloisen oppimisen paikka. Oma kokemukseni perusasteen opetuksesta on se, että jos inklusiivista ei pystytä koulussa toteuttamaan lain määräämällä tavalla, olisi järjestettävä opetus toteutettavaksi vaikka pienryhmässä. Siksi kannatan edustajakollega Kempin esittämää parempaa puuttumisoikeutta näihin ilmeneviin laiminlyönteihin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

16.34 **Katja Hänninen vas:** Arvoisa herra puhemies! Itsekin haluan kiittää kansanedustaja Hilka Kemppiä tästä erinomaisesta lakialoitteesta. Itsekin olen sen allekirjoittanut Lapsen puolesta -ryhmän puheenjohtajana.

Olemme keskustelleet paljon siitä, millä tavalla erityislasten tuki toteutuu perusopetuksessa, tai ehkä enemmän siitä, että se ei toteudu. Olisi todellakin korkea aika saada kuntoon perusoikeus lapsille saada se tuki, mikä heille kuuluu, ilman, että sitä tarvitsee oikeusteitse tai erittäin vaikeasti yrittää saada, vaan että sen tulisi olla ihan itsestäänselvyys. Tämä lakimuutos olisi yksi keino sitä valvontaa tehostaa ja puuttua näihin epäkohtiin, mitkä tässä tulivat myös edustaja Juuson hyvässä puheenvuorossa esille, eli alueelliset erot ovat myös erittäin suuria sen suhteen, minkälaista tukea erityislapsille tai nuorille on annettavissa.

Toisaalta ei voi olla toteamatta sitä, että tällä hetkellä meillä on myös huutava pula erityisopettajista ja näistä koulunkäynninavustajista. Ja jotta tämä inklusiivisuus, johon myös edustaja Mattila viittasi, voisi toteutua tarkoituksenmukaisella tavalla, niin on myös meidän tehtävämme huolehtia siitä, että resurssit ovat kunnossa, niin taloudelliset resurssit mutta myös tietysti henkilöstöresurssit, jotka tätä erityistä tukea lapsille ja nuorille antavat.

Ensi vaalikauden yksi tärkeimmistä teemoista tulee olemaan oppimisen tuen kokonaisuudistus, ja toivottavasti tähän löytyy poliittinen yhteisymmärrys, koska saamme tehdä vaikka kuinka suuria uudistuksia tässä salissa, mutta jos meillä ei ole kaikki palaset kunnossa palapelissä, niin niiden tarkoitus ja tavoite voi jäädä meiltä saavuttamatta, ja sen vuoksi tämä on erittäin tärkeää, että kiinnitämme seuraavalla hallituskaudella entistä enemmän huomiota siihen, että näihin oppimiseroihin voimme puuttua ja koulutuksen eriarvoistuminen lakkaa. Eli teemme kaikkemme, jotta jokaisella lapsella olisi aidosti samankaltaiset mahdollisuudet saada yhtä hyvää ja laadukasta sekä varhaiskasvatusta että perusopetusta asuinpaikasta riippumatta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Räsänen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 146/2022 vp

16.37 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Kemppi on tehnyt tärkeän aloitteen, ja jos tämä eduskunta ei enää tätä muutosta ennätä tekemään, niin toivon, että myös tämä ehdotus otettaisiin tulevaisuudessa hallitusneuvotteluissa vakavasti esiin.

Vajavaiset resurssit ja suuret ryhmäkoot ovat vaikuttaneet siihen, että erityistä tukea tarvitsevien inklusion periaate on monessa koulussa kääntynyt kaaokseksi, josta kärsivät kaikki osapuolet, sekä lapsi, joka tarvitsee erityistä tukea, että sitten muut oppijat siellä ryhmässä ja tietysti myös opettajat. Kyllä varmasti jatkossa tarvitaan oppimisen tukemiseksi monenlaisia toimia, parannettuja resursseja, joilla voidaan turvata tarvittava inklusion periaate, mutta myös pienryhmiä erityistä tukea tarvitseville lapsille. Eli tässä suhteessa ajattelen, että on ehkä liiaksikin tuijotettu tähän inklusion periaatteeseen ja ikään kuin kuviteltu, että se ratkaisee asiat ilman, että meillä on riittäviä resursseja sen tueksi.

Tarvitaan siis valvontaa ja tarvitaan myös sanktioita, joita edustaja Kemppi tässä aloitteessa esittää, mutta samalla on toki todettava se, että koulutuksen järjestäjä on kyllä vaikeassa paikassa toteuttamaan hyvää opetusta kaikille tukea tarvitseville, jos resursseja ei yksinkertaisesti ole. Kyllähän tämä on tietysti hankala tilanne, kun tiedetään, minkälaisessa taloudellisessa tilanteessa tulevaakin hallituskautta ja vaalikautta joudutaan elämään, mutta koulutus kaikille lapsille on kuitenkin se tekijä, josta ei pitäisi vaikeassakaan taloudellisessa tilanteessa tinkiä.

Joten hienoa, että edustaja Kemppi ja useat edustajat ovat tämän aloitteen tuoneet tänne, ja toivon sille menestystä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kivisaari, olkaa hyvä.

16.40 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa puhemies! Ihan aluksi sanon, että monista haasteista huolimatta suomalaisissa kouluissa tehdään valtavan tärkeää ja taidokasta työtä. Joka päivä lapset oppivat ja opettajat opettavat, ja opettajat tekevät työnsä suurella sydämellä ja osaamisellaan.

Tämä esitys, jonka edustaja Kemppi on tehnyt, on ennen kaikkea siis lapsen puolella, ei ketään vastaan, ja sen tahto on paremmin toimiva tuki. Lakiesitys on käsittääkseni myös tehty siitä näkökulmasta, että yhteiskunta ja tässä tapauksessa avit myös mahdollistettaisiin ennakoivasti toimeen ja myöskin koulujen avuksi. Nämä kaikki salissa käytetyt puheenvuorot inklusiosta ja siihen liittyvistä haasteista ovat aivan totta, ja sekin on tosiasia, että tuen tasot eivät todellakaan kaikilta osin suomalaisessa yhteiskunnassa ja kouluissa kaikilta osin toimi. Se ei ole kuitenkaan opettajien vika vaan enemmänkin resurssien ja olosuhteiden lopputulos.

Itse kannatan tätä lakiesitystä kyllä. Se on yksi toimiva keino tehostaa huomiota siihen, että jokaisella lapsella on oikeus kaikkeen mahdolliseen saatavissa olevaan tukeen, joka auttaa häntä niin kasvun tiellä kuin oppimisen tiellä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kemppi, olkaa hyvä.

16.42 Hilkka Kemppi kesk: Arvoisa puhemies! Aivan alkajaisiksi valtava kiitos kollegoille: osoittaa valtavaa asiantuntijuutta teiltä kaikilta, kun tuotte uusia näkökulmia tähän aiheeseen.

Aluehallintoviraston puuttumisoikeus koulunkäynnin tuen laiminlyönteihin on mielestäni välttämätön parannus nykytilaan, ja toivon edustaja Räsäsen tavoin, että viimeistään

Pöytäkirja PTK 146/2022 vp

seuraavissa hallitusneuvotteluissa tämä kirjaus saataisiin paperiin ja yhteistoimin eduskunta pystyisi sitä edistämään. Samoin toivon, että juurisyöt löytyisivät ja tuen päätösten määrä koululuokissa olevilla lapsilla vähenisi. On nimittäin aika huolestuttava tilanne, että tuentarpeisten lasten määrä kasvaa vuosi vuodelta suomalaisissa koululuokissa.

Pohdin, onko kyse vain kuntien kassasta. Edustaja Juuso pohti sitä myös. Toisaalta jos tilanne olisi niin, niin tilanne ei olisi varmaan missään kunnassa parempi. Edustaja Kinnunen nosti tärkeän näkökulman esille, nimittäin sen, että kuntien välillä on valtavan suuria eroja. Perheet jopa muuttavat kunnasta toiseen tai lapsi viedään toiseen kuntaan kouluun toisesta kunnasta sen takia, että tuen palvelut toteutuvat toisaalla paremmin. Tämä kertoo siitä, että lapsen oikeuksien sopimuksen kirjaus lapsen oikeudesta sivistykseen, koulunkäyntiin ja oppimiseen ei toteudu kaikkialla yhdenvertaisesti. Tilanteeseen on mielestäni tehtävä muutos.

Edustaja Juuso totesi hyvin, että erityisopettajia ei ole aina saatavilla. Haaste on melkoinen, ja näitä avoimia työpaikkoja jää täyttämättä. Suomesta puuttuu tällä hetkellä noin 4 000 erityisopettajaa ammattiyhdistys OAJ:n mielestä ja näkemyksen mukaan. Opettajien määrää saataisiin kuitenkin varmasti lisättyä esimerkiksi nopealla interventiolla, niin että otettaisiin käyttöön esimerkiksi aiemmin käytetty opettajien poikkeuskoulutus tai jokinlainen nopeampi koulutuksen malli. Myös oppilashuoltolain saatavuuden parantamiseksi esimerkiksi neuropsykologisia häiriöitä tuntevia opettajia tulee täydennyskouluttaa räätälöidyllä täsmäkoulutuksella ja tätä kautta tuoda tätä osaamista myös peruskoulun opettajien osaamiseksi. On hyvä, että muun muassa oppilashuollon toteuttamiseen on varattu resursseja tällä hallituskaudella.

Peruskouluun tarvitaan nähdäkseni enemmän vastuuta ja luottamusta maailman parhaimmille opettajillemme ja vähemmän byrokratiaa ja sääntelyä. Avoimet oppimisympäristöt ja itseohjautuvuuden jatkuva lisääminen ovat ajaneet tilanteeseen, että sellaiset opiskelijat eivät pysy mukana, jotka tarvitsisivat aivan perustaitojen oppimista ja enemmän tukea myös ilman tämmöisiä tuen päätöksiä ja diagnooseja. Suomalaisten lasten ja nuorten oppimistulokset perusasioissa, kuten [Puhemies koputtaa] lukeminen, laskeminen ja kirjoittaminen, ovat laskeneet. Meidän on tehtävä muutos myös näihin juurisyihin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Ovaska, olkaa hyvä.

16.45 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa herra puhemies! Kiitos, edustaja Kemppi, ja oikeastaan päätitte puheenvuoronne juuri siihen, mistä ajattelin aloittaa, eli juurisyihin. Olemme toisaalta ikävässä tilanteessa, kun joudumme käsittelemään tällaista lakialoitetta, että haluamme aluehallintovirastoille lisää valvontavastuuta ja mahdollisuuksia puuttua epäkohtiin, mutta se on välttämätöntä. Me tiedämme, mitä sosiaali- ja terveyspalveluissa tapahtuu tällä hetkellä, ja siellä yritetään puuttua näihin asioihin. [Toisen edustajan puhelimesta kuuluu ääntä] — Ja siellä tulee lähetys kaikuna takaa. Varmasti tärkeä ja hyvä kokous. [Naurua]

Arvoisa herra puhemies! Näistä juurisyistä vielä, eli miten niihin puututaan? Pienemmillä ryhmäkoilla. Pienemmät ryhmäkoot tarvitaan kouluihin, ja sitä kautta, kun on pienemmät ryhmäkoot, on aikaa oppimiseen. Me tarvitaan lisää erityisopettajia, se on täällä hyvin mainittu. Erityisesti kotikaupunkini Tampere tarvitsee erityispedagogiikan koulutusohjelmaa. Me olemme siitä hakemuksen ministeriölle laittaneet, ja toivottavasti ministeriössä ymmärretään, mikä se tarve on. Me olemme maan vetovoimaisimpia alueita, ja sil-

Pöytäkirja PTK 146/2022 vp

ti meillä on huutava pula osaavasta työvoimasta, ja meillä väkimäärä vaan kasvaa ja lisääntyy koko ajan sillä seudulla, joten tarvitaan lisää myöskin erityisopettajia.

No se, mitä viestiä tulee opettajilta, vanhoilta kollegoiltani, on tietysti se, että yhdessäkin luokassa saattaa olla jopa puolet näitä paperillisia oppilaita. Eli siis puhutaan lapsista ja nuorista, joilla on jonkinlaisen erityisen tuen paperit tai päätökset, ja sehän kertoo jo siitä, että jossakin on menty pieleen. Mitä on tapahtunut meidän yhteiskunnassa, mitä on tapahtunut niissä prosesseissa? Ja sitten taas toisaalta, jos meillä on puolet näitä paperillisia, niin emme pysty heitä auttamaan ja sitä tukea tarjoamaan, ja silloin tulee juuri kyseeseen tämä edustaja Kempin aloite, jossa sitten katsotaan, että koulut ja kunnat opetuksen järjestäjinä huolehtivat siitä, että se oikeus, mikä lakiin on kirjattu, myöskin toteutuu.

Arvoisa puhemies! Haluan loppuun kyllä todeta sen, että monesti me unohdamme, että koulu on oppilaitos. Edelleen koulu on paikka, jossa on tarkoitus oppia. Koulu ei pysty kaikkia yhteiskunnan asioita ja ongelmia ratkaisemaan. Se on myös kotien ja perheiden vastuulla, ja siinä meidän lainsäätäjien pitää myös tehdä osamme, tarjota työkaluja perheille, jotta he tästä vaativasta kasvatusvastuusta selviävät.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.

17. Lakialoite laiksi ulkomaalaislain 142 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 44/2022 vp Mikko Kärnä kesk ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 17. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Edustaja Kärnä poissa. — Edustaja Peltokangas, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.48 **Mauri Peltokangas ps:** Arvoisa puhemies! Käsittelemme siis aloitetta laiksi ulkomaalaislain 142 §:n muuttamisesta. Aivan aluksi tahdon kiittää edustaja Kärnäa aloitteesta. Myös itse sen vakaalla kädellä allekirjoitin. Lakiin on siis tarkoitus lisätä momentti, joka mahdollistaisi harkinnanvaraisesti sellaisten kolmannen maiden kansalaisten maahan-tulon estämisen, joiden kotimaa käy hyökkäyssotaa. Harmi, että edustaja Kärnä ei tänään päässyt itse esittelemään hienoa lakialoitettaan, mutta olen lukenut sen A:sta Ö:hön ja, niin kuin tuossa totesin, allekirjoittanut sen.

Arvoisa puhemies! Sisäisen turvallisuuden kannalta on oleellista, että vihamielisestä valtiosta, esimerkiksi Venäjältä, ei pääse maahamme suorittamaan tiedustelua tai muuta hyökkäävää valtiota mahdollisesti hyödyttävää toimintaa. Esimerkiksi Ruotsissa ja Norjassa on paljastunut ihan viime kuukausina useita tapauksia, joissa kyseisten valtioiden viranomaisten mukaan on syytä epäillä henkilöitä vakoilusta Venäjän hyväksi. Suojelupoliisin mukaan Venäjä vakoilee aktiivisesti kaikkia Pohjoismaita, myös Suomea. Suomen ja

Pöytäkirja PTK 146/2022 vp

Ruotsin todennäköisesti ja toivottavasti pian voimaan astuvat Nato-jäsenyydet kiinnostavat Venäjää aivan erityisesti. Vakoojat pyrkivät saamaan tietoa siitä, tietenkin, millainen rooli meillä mahdollisesti tulee puolustusliitossa olemaan.

Suomi on jo aiemmin rajoittanut venäläisten matkustamista Schengen-viisumeilla turismitarkoituksessa sekä kauttakulkutarkoituksessa muualle Schengen-alueelle. Tämä on vaikeuttanut venäläisten pääsyä maahan, mutta tämä lakiesitys takaisi vielä tiukemman kontrollin, mikäli tilanne sitä vaatii. Tämä lakiesitys on myös tulevaisuuteen varautumisen kannalta erinomainen. Elämme entistä arvaamattomammassa maailmassa, jossa voi alkaa monenlaisia hyökkäyssotia monessa eri maailmankolkassa. Jatkossakin voi tulla vastaan vastaavanlaisia tilanteita, joissa Suomen edun kannalta on välttämätöntä estää tiettyjen maiden kansalaisia saapumasta Suomeen lainkaan.

Arvoisa puhemies! Kannatan esityksen tavoitteita. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.

18. Lakialoite laiksi raskauden keskeyttämisestä annetun lain 5 a §:n kumoamisesta

Lakialoite LA 46/2022 vp Päivi Räsänen kd ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 18. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Esittelypuheenvuoro, edustaja Räsänen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.51 Päivi Räsänen kd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä lakiehdotuksessa esitän kumottavaksi lakiin raskauden keskeyttämisestä vuonna 1985 lisätyn pykälän, niin sanotun eugeenisen pykälän, jonka nojalla raskaus voidaan keskeyttää sikiön vammaisuuden perusteella aina 24. raskausviikon loppuun.

Vammaisjärjestöt vastustivat lainmuutosta tuolloin, kun aikanaan tätä lakia säädettiin, vedoten terveiden ja sairaiden sikiöiden eriarvoiseen asemaan — nimittäin muista syistä raskautta ei saa keskeyttää 20. raskausviikon jälkeen. Tuolloin muutoksen tarvetta perusteltiin silloisten sikiödiagnostisten menetelmien ongelmilla eli sillä, että vastaukset lapsi- vesitutkimuksessa mahdollisesti paljastuvasta kromosomipoikkeavuudesta saatiin usein vasta 20. raskausviikon jälkeen, jolloin aborttia ei enää voitu suorittaa. Nykyisin ensinnäkin tutkimuskäytännöt ovat muuttuneet, tulokset saadaan varhaisemmassa raskauden vaiheessa, kromosomipoikkeavuuksien seulonnassa käytetään varhaisraskauteen kohdistuvaa ultraääniseulontaa sekä veriseulontaa.

Lainmuutosta koskeneen hallituksen silloisen esityksen — siis vuonna 1985 — perusteissa vedottiin erittäin vaikeiden sikiöepämuodostumien aiheuttamaan henkiseen järky-

Pöytäkirja PTK 146/2022 vp

tykseen synnyttävälle naiselle, ja ainoana esimerkkinä käytettiin lapsen elinkyvyyttömyyden aiheuttavaa aivojen täydellistä puuttumista. Lakimuutoksen yhteydessä valiokunta tuolloin korosti mietinnössään, että raskauden keskeyttämiseen oikeuttavana vaikeana sairautena tai ruumiinvammana voidaan pitää lähinnä keskushermoston vaikeaa vajavuutta tai yleistä elinkyvyyttömyyttä. Samoin silloin valiokunta korosti, että raskauden keskeyttämisen ehdottomana takarajana on pidettävä ajankohtaa, josta lapsella on parhaissa mahdollisissa olosuhteissa kyky säilyä hengissä äidin ruumiin ulkopuolella. No, keskushoito on aivan huomattavasti tuosta vuodesta 1985 kehittynyt, ja olemme siinä tilanteessa, jossa aborttirajaa varmuudella nuorempia sikiöitä voidaan pitää hengissä kehittyneen tekniikan ansiosta. Eli tällä hetkellä jopa 22. tai 23. raskausviikolla syntyneitä lapsia on jäänyt eloon ja aivan terveenä kehittymään.

Tällä hetkellä tämän pykälän nojalla tehty raskaudenkeskeytykset kohdistuvat valtaosin huomattavasti lievemmin sairaisiin sikiöihin, esimerkiksi Downin syndroomaa sairastaviin lapsiin, eli lain tarkoitus niin sen perustelujen kuin tuon valiokunnan mietinnön mukaan on yksinkertaisesti ristiriidassa nykykäytännön kanssa, jossa Downin syndrooma muodostaa suurimman yhtenäisen diagnoosiryhmän näiden aborttien joukossa. Lisäksi tämän pykälän nojalla keskeytetään raskauksia sellaisissakin kromosomipoikkeavuuksissa, kuten Turnerin oireyhtymässä, johon ei edes liity henkisen kehityksen jälkeenhäjäneisyyttä, vaan ainoastaan pienikokoisuutta, lievää pienikokoisuutta ja hedelmättömyyttä.

WHO:n suosituksen mukaisesti 22. raskausviikolla syntynyt tai 500 grammaa painavampi rekisteröidään lapseksi, syntyypä hän elävänä tai kuolleena. Näissä myöhäisissä raskaudenkeskeytyksissä synnytetään lapsi, joka saattaa elää useita minuutteja tai jopa tunteja syntymänsä jälkeen. Lapsi saattaa liikkua ja itkeä, mutta häntä ei hoideta, vaan jätetään kuolemaan. Onkin todettu, että on varsin ristiriitaista, että kun pientä keskoslasta tehohoidetaan, niin viereisestä huoneesta saatetaan viedä hävitettäväksi samanikäistä abortoitua Down-lastaa, jonka sydän vielä lyö. Ajattelen, että tässä on kyseessä merkittävä yhdenvertaisuus- ja perusoikeuskysymys — että ajatellaanpa abortin etiikasta sitten mitä tahansa, niin tässä on mielestäni kysymys myös aivan lapsen oikeuksista ja on kysymys siitä, että vammaiset lapset asetetaan terveiden kanssa eriarvoiseen asemaan.

Vuonna 2021 tehtiin 7 600 raskaudenkeskeytystä, joista raskausviikolla 20 ja siitä ylöspäin tehtiin 102 keskeytystä. Eli tämä on se joukko, joihin nyt tällä lainmuutoksella puututtaisiin. Vaikka määrä suhteessa aborttien kokonaismäärään on pieni, niin itse pidän tätä hätkähdyttävän suurena määränä, koska mielestäni tässä on kysymys ei pelkästään abortista vaan aivan suoranaisesti lapsensurmasta.

Myöhäiset raskaudenkeskeytykset loukkaavat syntymättömien lasten ihmisoikeuksia, ja lainsäädäntöä tulisi mielestäni tältä osin muuttaa niiden vammaisten lasten suojelemiseksi, jotka ovat saavuttaneet elinkelpoisuusrajan. Eli olipa abortin etiikasta mitä mieltä tahansa, niin elinkelpoisuusiän eli sen iän, jossa lapsi kykenee selviytymään äidin kohdun ulkopuolella, ylittäneiden lasten elämä joka tapauksessa tulee turvata. Sen vuoksi toivon, että tähän lakialoitteeseen suhtauduttaisiin vakavasti.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Kinnunen, Mikko, olkaa hyvä.

16.58 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Syntymättömät lapset ovat yksilöllisen ihmiselämän haurain muoto. YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen mukaan lapselle kuuluu lainsuoja ennen ja jälkeen syntymän. Myös vammaisella ja sairaalla lapsella on oi-

Pöytäkirja PTK 146/2022 vp

keus syntyä keskellemme. Sairaus tai vamma ei tee ihmisestä vähempiarvoista. Jokainen on Jumalan luoma.

Kun lääketiede on kehittynyt, voimme pelastaa nykyisin pienempiä keskosia kuin vammaisia lapsia, jotka voidaan vielä abortoida. Tunnen monta Down-lastia ja -nuorta, jotka ovat tuoneet paljon iloa mukanaan perheisiinsä ja ympäristöihinsä. Vammaisten lasten tulee saada syntyä tasavertaisina keskellemme. Jokainen lapsi on lahja. Tarvitsemmekin jatkossa laajemman aborttilain uudistuksen.

Kannatan edustaja Räsänen ehdotusta — kiitos siitä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen.

16.59 Päivi Räsänen kd: Arvoisa puhemies! Kiitän edustaja Kinnusta puheenvuorosta. On totta, että tässä todellakin tarvitaan laajempaa uudistusta, eli tämä lakialoite kohdistuu vain tähän yhteen pykälään, jota pidän itse tietyllä lailla räikeimpänä epäkohtana tässä aborttilainsäädännössä. Viittaan vielä, aivan niin kuin edustaja Kinnunen tuossa, tähän Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimukseen ja siinä nimenomaan tähän lapsen oikeuksien julistukseen, jossa todetaan, että lapsi ruumiillisen ja henkisen kypsyttömyytensä vuoksi tarvitsee erityistä suojelua ja huolenpitoa, siihen luettuna asianmukainen hoito sekä ennen syntymää että sen jälkeen.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

19. Lakialoite laiksi potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain muuttamisesta

Lakialoite LA 78/2022 vp Päivi Räsänen kd ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 19. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. — Avaan keskustelun. Esittelypuheenvuoro, edustaja Räsänen, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.01 Päivi Räsänen kd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä aloitteessa esitetään, että potilaan asemasta ja oikeuksista annettuun lakiin lisättäisiin uusi 8 a § eli potilaan oikeus saattohoitoon. Siinä potilaalle, jolla on etenevä, parantumaton sairaus, johon ei ole tarjolla ennustetta parantavaan hoitoon, tai potilas on kieltäytynyt siitä, ja jolla jäljellä olevan eliniän arvioidaan olevan lyhyt, vahvistettaisiin oikeus päästä saattohoitoon hoidon vaatimuksen mukaisesti erikoistuneessa hoitoyksikössä. Säättämällä lailla potilaan oikeudesta saattohoitoon voidaan varmistaa, että jokaisella olisi lähtökohtaisesti lain turvaama oikeus saada riittävää kivunlievitystä, saada ihmisarvoista hoitoa viimeisinä elin-

Pöytäkirja PTK 146/2022 vp

päivinä ja -viikkoinaan. Inhimillisen ja kivuttoman kuoleman tulisi olla jokaisen ihmisen oikeus.

Saattohoidon riittävä ja tasa-arvoinen toteuttaminen edellyttää, että se on tarvittaessa saatavilla riippumatta ihmisen asuinkunnasta tai riippumatta sairaudesta. Tämän toteuttaminen edellyttää toki myös saattohoitoon osallistuvan ammattihenkilöstön koulutuksen tehostamista, eli palliatiivinen hoito ja saattohoito tulee integroida sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmään ja luoda myös hyvinvointialueille ohjatut palveluketjut.

Kun eduskunta hylkäsi vuonna 2018 eutanasian laillistamista ajavan kansalaisaloitteen, niin se samassa yhteydessä edellytti hallitusta asettamaan laajapohjaisen asiantuntijatyöryhmän selvittämään elämän loppuvaiheen hyvää hoitoa, itsemääräämisoikeutta sekä saattohoitoa ja eutanasiaa koskevia sääntelytarpeita, ja tuo työryhmä työskenteli kesän 2021 puoliväliin asti. Asiantuntijaryhmän selvityksen mukaan Suomessa palliatiivisen hoidon ja saattohoidon palveluissa on suurta vaihtelua alueellisesti, eli saattohoito toteutuu pääasiallisesti perustason yksiköissä, joissa henkilökunnan osaaminen vaihtelee. Erityistason palveluja ei ole tarjolla tasa-arvoisesti. Selvityksen mukaan saattohoidon laatuksiteereille on suuri tarve. Työryhmässä vallitsi yksimielisyys siitä, että ennen kuin edes keskustellaan eutanasian sääntelytarpeista, niin palliatiivisen hoidon nykytilanne tulee kartoittaa ja puutteet korjata, ja asiantuntijasuositusten mukaan oireita lievittävää hoitoa ja saattohoitoa on oltava saatavilla hoivayksiköistä erikoissairaanhoidon.

Samassa yhteydessä tuossa loppuraportissa 31.8.2021 todettiin, että palliatiivista hoitoa ja saattohoitoa tulee kehittää, saatavuutta ja osaamista lisätä, ja lisäksi työryhmän yksimielisen näkemyksen mukaan pelkät suositukset eivät riitä puutteiden korjaamiseksi vaan tarvitaan muutoksia lainsäädäntöön. Olen ihmetellyt sitä, että kun jo kesällä 2021 tämä hallituksen itsensä asettama työryhmä totesi tämän lainsäädännön puutteen ja tarpeen tuoda muutoksia lainsäädäntöön, niin sosiaali- ja terveysministeriöstä ei ole valitettavasti tähän mennessä tullut ehdotuksia. No, ymmärrän kyllä, että koronaepidemia söi varmasti ministeriön ja hallituksen resursseja, ja siinä yhteydessä sitten jollakin lailla tämä palliatiivisen hoidon ja saattohoidon kehittäminen ja nämä tarvittavat lainsäädäntömuutokset jäivät takalalle, mutta joka vuosi Suomessa noin 30 000 eri-ikäistä ihmistä tarvitsee palliatiivista hoitoa. Meillä on tälläkin hetkellä suuri määrä ihmisiä, jotka tarvitsevat hyvää saattohoitoa, tarvitsevat riittävää kivunlievitystä ja muita keinoja tuoda ihmiselle ihmisarvoinen elämä viimeisinä elinpäivinä, ja sen vuoksi ajattelen, että kun kerran työryhmä on todennut, että pelkät suositukset eivät riitä tätä tilannetta korjaamaan vaan tarvitaan lainsäädäntöä, niin tässäkin tulisi edetä. Ymmärrän, että elämme nyt aivan tätä loppuvaalikautta, ja tiedän, että valiokunnassa on monenlaisia kiireitä, joten ehkä tämäkään lakialoite ei tällä vaalikaudella enää ennätä edetä, mutta nyt olisi kyllä todella tärkeää vaikuttaa, että seuraavassa hallitusohjelmassa, olipa sitten puolueiden kokoonpano mikä tahansa, selkeästi kirjataisiin se, että tuodaan, esimerkiksi tämän lakialoitteen mukaisesti, myös lainmuutokset, joilla turvataan jokaisen saattohoitoa tarvitsevan oikeus riittäviin palveluihin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Juuso, olkaa hyvä.

17.07 Kaisa Juuso ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Räsänen lakialoite on erittäin hyvä. Tämä esitys siitä, että lisättäisiin sinne lakiin potilaan asemasta ja oikeuksista se potilaan oikeus saattohoitoon 8 a §:ään, on hyvä. Me tarvitsemme sen Suomessa, ja kuten edustaja Räsänen sanoi, suositukset eivät riitä tässäkin asiassa, kuten eivät niin monessa muussa-

Pöytäkirja PTK 146/2022 vp

kaan asiassa, vaan meidän täytyy säätää laki siitä, että jokaisella on oikeus arvokkaaseen kuolemaan.

Säädettäisiinkö siitä potilasturvallisuuslaissa vai pitäisikö meidän tehdä erillinen saattohoitolaki, siitä voitaisiin keskustella. Varmaankin ensi hallituskaudella — toivon, että ensi hallituskaudella — tai hallitusohjelmassa huomioitaisiin se, että meidän tarvitsee kiinnittää huomiota tähän asiaan, miten palliatiivinen hoito järjestetään, minkälainen oikeus yleensäkin saattohoitoon tulee olla ja miten se saattohoito tulee järjestää. Tämä on iso kysymys, ja tämä on myöskin arvovalinta. Tämä liittyy ihmisen oikeuteen saada arvokasta hoitoa ja pystyä myöskin arvokkaaseen kuolemiseen.

On totta, että laki eutanasiasta kaatui aikoinaan. Se oli valitettavaa, mutta ymmärrän kyllä sen, että ensin meidän pitää saada saattohoito kuntoon, palliatiivinen hoito kuntoon ja lainsäädäntöön, koska suositukset eivät toteudu. Sitten kun se on tehty, niin voimme myöskin miettiä eutanasian sallimista uudestaan.

Kiitoksia edustaja Räsäselä hyvästä lakialoitteesta. Tästä on tehty useampia lakialoitteita aikaisemminkin, ja perussuomalaiset ovat muistaakseni jo vuonna 2019 tehneet tästä saattohoitolaista aloitteen. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kinnunen, Mikko, olkaa hyvä.

17.09 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Sana eutanasia, euthanatos, tulee kreikan kielestä ja tarkoittaa kirjaimellisesti hyvää kuolemaa. Sitäkin on tarpeen tarkastella elämän suojelemisen näkökulmasta.

Syntymä ja kuolema ovat Luojan kädessä, siksi en voi kannattaa eutanasiaa aktiivisena kuolinapuna. Edustaja Räsänen ehdottaa lakialoitteessaan saattohoidon kehittämistä, riittävää kivunlievitystä ja jokaisen ihmisen arvon mukaista lähtöä täältä. Toivon, että Suomessa kehitetään edelleen ihmistä elämän viime hetkillä arvostavaa ja hyvää saattohoitoa, ettei kukaan ole lähdön hetkellä yksin. Juuri sitä, yksin jäämistä, moni kuoleva ihminen pelkää — ei niinkään kipua, vaan yksin jäämistä lähdön hetkellä. Siksi tarvitaan laadukasta saattohoitoa, joka tulee turvata kaikilla alueilla, hyvinvointialueilla, kaikilla paikkakunnilla, mahdollisimman lähellä kotia. Kiitos edustaja Räsäselä tästä ehdotuksesta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Räsänen, olkaa hyvä.

17.11 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Pidän saattohoidon ja palliatiivisen hoidon tehokasta kehittämistä tarpeellisenä myös sen vuoksi, että kaikki kansalaiset voivat olla turvallisella mielellä ajatellen oman elämänsä loppua — että kun on sairas ja kuolema lähellä, niin ihmiset voivat luottaa siihen, että he saavat hyvää hoitoa ja saavat riittävää kivunlievitystä, eikä silloin tule tarvetta keskustella ja pohtia, tarvittaisiinko lääketieteen keinovalikoimassa eutanasiaa.

En itse kannata eutanasiaa, ja iloitsen siitä, että eduskunta hylkäsi vuonna 2018 kansalaisaloitteen eutanasian laillistamiseksi, koska meillä on olemassa todellakin keinoja vaikeidenkin oireiden hoitamiseen. On olemassa tehokasta kivunlievitystä, ja voidaan käyttää myös esimerkiksi sedaatiota, joka tarkoittaa ihmisen nukuttamista määräaikaaisesti, mikäli muilla keinoilla ei pystytä hallitsemaan oireita riittävästi.

Pöytäkirja PTK 146/2022 vp

Ja aivan niin kuin edustaja Kinnunen totesi, tämä kivun pelko ja vaikeiden oireiden pelko ei ole todellakaan se ainoa, mikä tässä eutanasiakeskustelussa ja saattohoitokeskustelussa nousee esiin, vaan myös yksinäisyys ja se tunne, että ihminen on ikään kuin muiden ihmisten taakkana. Ja mielestäni juuri näihin tarvitaan vastauksena oikeutta hyvään hoitoon, oikeutta palliatiiviseen hoitoon ja oikeutta saattohoitoon. Sen vuoksi toivon, että muodossa tai toisessa tämä kirjataan myös laintasoisesti tulevassa hallitusohjelmassa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

20. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 11.1.2023 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 18.30.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola